

MINISTERSTVO VNITRA ČESKÉ REPUBLIKY

ODBOR BEZPEČNOSTNÍ POLITIKY

NÁRODNÍ AKČNÍ PLÁN BOJE PROTI TERORISMU

(Aktualizované znění pro léta 2005 – 2007)

PRAHA 2005

NÁRODNÍ AKČNÍ PLÁN BOJE PROTI TERORISMU

(Aktualizované znění pro léta 2005 – 2007)

Jakékoli Vaše dotazy, vztahující se k dokumentu, rádi zodpovíme na e-mailové adrese:
"oak@mvr.cz".

I

VLÁDA ČESKÉ REPUBLIKY

U S N E S E N Í

VLÁDY ČESKÉ REPUBLIKY ze dne 16. listopadu 2005 č. 1466

k Národnímu akčnímu plánu boje proti terorismu (Aktualizované znění pro léta 2005 - 2007)

I. schvaluje

”Národní akční plán boje proti terorismu (aktualizované znění pro léta 2005 - 2007)“, obsažený v části III. materiálu č. j.: 1782/05 (dále jen „Akční plán“);

II. ukládá

- 1) 1. místopředsedovi vlády a ministru financí, místopředsedovi vlády a ministru spravedlnosti, místopředsedovi vlády a ministru dopravy, ministrům vnitra, obrany, zahraničních věcí, průmyslu a obchodu a kultury, ministryním školství, mládeže a tělovýchovy, zdravotnictví a informatiky, předsedům Českého báňského úřadu, Správy státních hmotných rezerv a Rady Českého telekomunikačního úřadu, předsedkyni Státního úřadu pro jadernou bezpečnost, ředitelům Bezpečnostní informační služby a Národního bezpečnostního úřadu a vedoucímu Úřadu vlády,
 - a) rozpracovat úkoly vyplývající z Akčního plánu - Harmonogramu opatření České republiky v boji proti terorismu uvedeného v příloze tohoto usnesení v rámci jimi řízeného orgánu do jednotlivých konkrétních kroků s termíny plnění;
 - b) informovat ministra vnitra do 30. září 2006 o plnění úkolů vyplývajících z Akčního plánu ve své působnosti.
- 2) ministru vnitra sledovat úroveň protiteroristických opatření v České republice a Akční plán podle potřeby vyhodnocovat a aktualizovat.

Provedou:

1. místopředseda vlády a ministr financí,
místopředseda vlády a ministr spravedlnosti,
místopředseda vlády a ministr dopravy,
ministři vnitra, obrany, zahraničních věcí, průmyslu a obchodu a kultury
ministřyně školství, mládeže a tělovýchovy, zdravotnictví a informatiky,
předsedové Českého báňského úřadu, Správy státních hmotných rezerv
a Rady Českého telekomunikačního úřadu,
předsedkyně Státního úřadu pro jadernou bezpečnost,
ředitelé Bezpečnostní a informační služby a Národního bezpečnostního úřadu,
vedoucí Úřadu vlády České republiky.

Předseda vlády

Ing. Jiří PAROUBEK, v. r.

Příloha k usnesení vlády České republiky ze dne 16. listopadu 2005 č. 1466

k Národnímu akčnímu plánu boje proti terorismu (Aktualizované znění pro léta 2005 - 2007)

Harmonogram opatření České republiky v boji proti terorismu: Návrh úkolů na léta 2005 – 2007

V současné bezpečnostně-politické situaci, je jedinou možností, jak snížit zranitelnost území státu a jeho zájmů v zahraničí ze strany terorismu, vytvoření uceleného rámce opatření, věnovaných všem aspektům potenciálních rizik.

Tato opatření, shrnutá v dokumentu Národní akční plán boje proti terorismu, jsou zároveň jasnou deklarací odhodlání České republiky dostát svým závazkům vůči mezinárodnímu společenství.

Dokument Národní akční plán boje proti terorismu (aktualizované znění pro roky 2005 – 2007) je strukturován do tématických kapitol, které vedle úvodních a závěrečných pasáží popisují současnou situaci v konkrétních oblastech a odůvodňují nutnost dalších opatření.

Kapitola 2: Mezinárodněpolitické zapojení České republiky do současného celosvětového úsilí v boji proti terorismu:

Vedle přístupu ke klíčovým mezinárodním úmluvám je třeba věnovat pozornost zapojení České republiky do zahraničněpolitických projektů omezujících a předcházejících rizikům terorismu.

Rovněž je nezbytné zajistit odpovídající účast České republiky v aktivitách, které členské státy EU provádí za účelem posílení protiteroristických kapacit prioritních třetích států.

Kapitola 3: Mezinárodně-smluvní závazky České republiky a vnitrostátní právní úprava, vztahující se k možnostem boje proti terorismu, se zvláštním zřetelem na problematiku boje proti financování terorismu:

Boj proti financování terorismu je jedním z klíčových aspektů boje proti terorismu vůbec. Z tohoto důvodu je důležité zefektivnění systému spolupráce odpovědných institucí. Ze stejného důvodu bude věnována pozornost právní regulaci fungování nadací a dalších společenských organizací, se zvláštním zřetelem na jejich finanční hospodaření.

V rámci státních zastupitelství budou vytvořeny organizační i institucionální předpoklady pro hlubší specializaci pro boj s organizovaným zločinem a terorismem, včetně stanovení jednoznačných a rychlých postupů určení dozorujících státních zástupců.

Kapitola 4: Spolupráce domácích specialistů pro oblast spravedlnosti a vnitřních věcí s jejich protějšky v zahraničí:

Po podpisu dohody mezi Ministerstvem vnitra a Ministerstvem zahraničních věcí o působení policejních specialistů pro oblast migrace na vybraných zastupitelských úřadech v zahraničí je nutné projednat možnost zajištění problematiky boje proti terorismu obdobným způsobem.

Formou uzavření meziresortní dohody je třeba dořešit otázku vysílání policejních důstojníků na zastupitelské úřady. Stejným způsobem je navrhováno zpřesnit rozsah činnosti protiteroristických zásahových jednotek České republiky.

Kapitola 5: Oblast činnosti zpravodajských služeb České republiky:

V problematice terorismu hraje klíčovou roli prevence. Právě tento aspekt spadá do kompetence zpravodajských služeb a dalších bezpečnostních složek. Jedním ze základních předpokladů úspěšného boje proti terorismu je schopnost zpravodajských služeb včas získávat informace o struktuře teroristických organizací, jejich aktivitách či o možnostech jejich podpory.

K včasnému a komplexnímu přehledu o povaze hrozeb je třeba upřesnit některé pravomoci zpravodajských služeb a Policie České republiky při získávání informací. Ruku v ruce se zpřesňováním rozsahu oprávnění zpravodajských služeb a Policie ČR je třeba vypracovat návrh zákona o kontrole zpravodajských služeb Parlamentem České republiky.

Kapitola 6: Ochrana konkrétních skupin potenciálních cílů teroristického útoku:

Bude zintenzívněno využívání stávajících bezpečnostních kamerových systémů.

Bude vytvořen komplexní dokument, který by zmapoval problematiku kybernetických hrozeb z hlediska bezpečnostních zájmů ČR a možná řešení této problematiky.

Prioritou jsou také další kroky v oblasti kontrolované přepravy nebezpečných nákladů, stejně jako ochrana dalších potenciálních cílů teroristického útoku (letový provoz, zastupitelské úřady).

Kapitola 7: Opatření v oblasti výzkumu, vývoje a zavádění nových technologií, vztahujících se k některým aspektům boje proti terorismu:

Vzhledem ke skutečnosti, že teroristické a obecně zločinecké skupiny ve stále větší míře používají moderní technologie, včetně možnosti zneužití chemických, biologických, radiologických a nukleárních látek, je třeba věnovat pozornost výzkumu v uvedené oblasti.

Kapitola 8: Oblast nakládání se zbraněmi a střelivem, kontroly vývozu a dovozu vojenských zbraní a vybavení a zboží a technologií dvojího užití:

Je třeba zdokonalovat jak právní rámec národního kontrolního režimu s rizikovými materiály, tak také zajistit jeho důslednou implementaci.

Kapitola 9: Krizové řízení, integrovaný záchranný systém, a ochrana obyvatelstva:

Připravenost záchranných složek integrovaného záchranného systému a vybraných orgánů krizového řízení systému krizového řízení na zvládání potenciálních hrozeb a z nich vyplývajících možných krizových situací musí být i nadále trvale prověřována, včetně konání relevantních cvičení a jejich důsledného vyhodnocování.

Kapitola 10: Celní, migrační a azylová oblast:

Je nezbytné zpřísnit a zefektivnit zásady, spjaté s celní a vízovou politikou, ve smyslu zkvalitnění kontrolního systému na vstupních místech do České republiky. S ohledem na brzký vstup České republiky do Schengenského systému je třeba v uvedené oblasti zajistit koordinovaný postup na úrovni celé Evropské unie.

Kapitola 11: Spolupráce s veřejností; informační a mediální politika:

Jednou z priorit Evropské unie, na které se Česká republika podílí, je aktivní prevence radikalizace uzavřených přistěhovaleckých komunit a jejich příklon k teroristické činnosti. Pozornost bude i nadále věnována vytváření srozumitelných doporučení pro nejširší veřejnost v České republice, popisujících žádoucí chování v případě vzniku mimořádných událostí.

Kapitola č. 2:
Mezinárodněpolitické zapojení České republiky do současného celosvětového úsilí v boji proti terorismu

č.	opatření	časový harmonogram	odpovědný orgán
2.1	Ratifikovat a plně implementovat Úmluvu Organizace spojených národů o potlačování financování terorismu.	bezodkladně	Ministerstvo zahraničních věcí, Ministerstvo spravedlnosti, Ministerstvo vnitra, Ministerstvo financí dle své věcné působnosti
2.2	Plně provádět nařízení Rady EU č. 2580/2001 o zvláštních omezujících opatřeních namířených proti některým osobám a subjektům s cílem bojovat proti terorismu.	trvale	Ministerstvo financí, Ministerstvo zahraničních věcí, zpravodajské služby
2.3	Zajistit odpovídající účast České republiky v aktivitách, které členské státy EU provádí za účelem posílení protiteroristických kapacit prioritních třetích států. Vytvořit databázi projektů mezinárodní spolupráce, do kterých jsou zapojeny jednotlivé ústřední správní úřady České republiky. Vytvořit systém, který usnadní zapojování specialistů České republiky, zaměřených na různé aspekty boje proti terorismu do projektů technické asistence třetím zemím, financovaných Evropskou komisí. Zajistit směřování rozvojové pomoci v souladu s prioritami společné zahraniční a bezpečnostní politiky.	v závislosti na zahraničněpolitickém vývoji, trvale	koordinace: Ministerstvo zahraničních věcí, Ministerstvo financí, Ministerstvo vnitra, Ministerstvo spravedlnosti, případně další subjekty

Kapitola č. 3: Mezinárodně-smluvní závazky České republiky a vnitrostátní právní úprava, vztahující se k možnostem boje proti terorismu, se zvláštním zřetelem na problematiku boje proti financování terorismu

č.	opatření	časový harmonogram	odpovědný orgán
3.1	Vytvořit podmínky pro zefektivnění systému zjišťování informací o majitelích účtů, vedených bankami a dalšími finančními institucemi, působícími v České republice, pro potřeby příslušných státních orgánů (včetně Policie České republiky a zpravodajských služeb).	30. 9. 2006	Ministerstvo financí
3.2	Provést analýzu právní regulace fungování nadací a dalších společenských organizací, se zvláštním zřetelem na jejich finanční hospodaření. V návaznosti na závěry analýzy naformulovat případná doporučení v uvedené oblasti.	předložení případných návrhů vládě: 31. 12. 2006	koordinace: Ministerstvo vnitra, ve spolupráci s Ministerstvem financí, případně dalšími subjekty
3.3	V rámci státních zastupitelství vytvořit organizační i institucionální předpoklady pro hlubší specializaci pro boj s organizovaným zločinem a terorismem.	v návaznosti na personální podmínky, nejpozději do 30. června 2006	Ministerstvo spravedlnosti (Nejvyšší státní zastupitelství), Ministerstvo vnitra (Policie České republiky), Generální ředitelství cel

Kapitola č. 4: Spolupráce domácích specialistů pro oblast spravedlnosti a vnitřních věcí s jejich protějšky v zahraničí

č.	opatření	časový harmonogram	odpovědný orgán
4.1	Po podpisu dohody mezi Ministerstvem vnitra a Ministerstvem zahraničních věcí o působení policejních specialistů pro oblast migrace na vybraných zastupitelských úřadech v zahraničí je nutné projednat možnost zajištění problematiky boje proti terorismu obdobným způsobem.	30. 3. 2006	Ministerstvo zahraničních věcí, Ministerstvo vnitra
4.2	Uzavřít meziresortní dohodu o činnosti protiteroristických zásahových jednotek České republiky, a to zejména s ohledem na nutnost jednoznačného stanovení odpovědnosti a kompetencí mezi Útvarem rychlého nasazení Policie České republiky a 601. skupinou speciálních sil Armády České republiky.	30. 3. 2006 (navrhnout řešení na základě vyhodnocení případných tématických cvičení)	Ministerstvo vnitra, Ministerstvo obrany

Kapitola č. 5: Oblast činnosti zpravodajských služeb České republiky

č.	opatření	časový harmonogram	odpovědný orgán
5.1	V rámci činnosti Společné zpravodajské skupiny vyhodnotit možnosti dalšího zintenzivnění spolupráce mezi subjekty, které jsou v rámci České republiky nejvíce zapojeny do problematiky boje proti terorismu na operativní úrovni, a to zejména s ohledem na následující témata: <ul style="list-style-type: none"> - a) zlepšení a posílení koordinace a spolupráce v oblasti sdílení informací týkajících se terorismu, včetně zajištění zpětné vazby mezi jednotlivými subjekty (ať již tyto informace pocházejí od jednotlivých zpravodajských služeb České republiky, Policie České republiky, Celní správy České republiky, ostatních subjektů státní správy v České republice či odjinud, včetně informací, poskytnutých zahraničními subjekty); - b) zajištění toho, aby se informace, vztahující se k problematice terorismu, účelně shromažďovaly a efektivně využívaly (zpracovávaly a analyzovaly), včetně možnosti vytvoření společné databáze a vyhodnocovacího systému (společný „poznatkový fond“); - c) možnost vytvořit překladatelské pracoviště o dostatečné překladatelské kapacitě (zejména co se týče jazyků exponovaných v rámci boje proti terorismu), které by sloužilo sloužit potřebám všech členů Společné zpravodajské skupiny, případně i jiných subjektů, zapojených v rámci České republiky do boje proti terorismu. - d) posoudit potřebnost a případně zajistit širší využití existujících sítí autonomních prostředků pro vzájemnou komunikaci bezpečnostních složek. 	předložení prvních konkrétních návrhů Výboru pro zpravodajskou činnost do 31. 3. 2006 a dále průběžně	Úřad vlády, všichni členové Společné zpravodajské skupiny, členové Výboru pro zpravodajskou činnost, případně další subjekty (např. celní správa)
5.2	Předložit legislativní návrhy na zefektivnění oprávnění zpravodajských služeb a Policie České republiky v souvislosti s bojem proti terorismu. <ul style="list-style-type: none"> - a) V souladu se závěry dokumentu „Analýza rozsahu zákonných oprávnění zpravodajských služeb a Policie České republiky potřebných pro plnění jejich úkolů při potírání mezinárodního terorismu“ (který byl vládou vzat na vědomí usnesením ze dne 15. června 2005 č. 737). - b) V souvislosti s dalšími identifikovanými potřebami, uvedenými v kapitole č. 5.3: Zlepšení legislativních podmínek pro práci zpravodajských služeb a bezpečnostních sborů České republiky pasáže Česká republika v boji proti terorismu. 	do 30. 9. 2006 předložit vládě návrhy změn příslušných právních předpisů	Ministerstvo vnitra, Ministerstvo informatiky, Generální ředitelství cel, zpravodajské služby České republiky

č.	opatření	časový harmonogram	odpovědný orgán
5.3	Zakotvit příslušné legislativní změny související s provozem elektronických komunikací, důležité z hlediska boje proti terorismu, dle kapitoly č. 5.3: Zlepšení legislativních podmínek pro práci zpravodajských služeb a bezpečnostních sborů České republiky pasáže Česká republika v boji proti terorismu.	do 31. 1. 2006 vypracovat návrhy změn příslušných právních předpisů	Ministerstvo informatiky, ve spolupráci s Ministerstvem vnitra, Ministerstvem obrany, Ministerstvem financí (Generální ředitelství cel) a Bezpečnostní informační službou
5.4	Vypracovat návrh zákona o kontrole zpravodajských služeb Parlamentem České republiky.	30. 9. 2006	Předseda vlády, Ministerstvo vnitra, Ministerstvo obrany, Bezpečnostní informační služba
5.5	Provést analýzu potřebnosti a případného způsobu zavedení povinnosti dopravců - poskytovatelů doručovacích služeb aktivně nahlašovat příslušným orgánům tzv. podezřelé zásilky (podezřelé zásilky lze pro poskytovatele charakterizovat například z hlediska jejich obsahu, který vlastním bezpečnostním opatřením zjistí, respektive osobou zasilatele nebo osobou adresáta).	30. 9. 2006	dle své působnosti: Ministerstvo dopravy, Ministerstvo informatiky, Český telekomunikační úřad a Bezpečnostní informační služba
5. 6	Co nejrychleji zajistit funkčnost vládního utajovaného spojení a dalších mechanismů, které umožní pružnou výměnu otevřených i klasifikovaných informací v rámci státní správy a samosprávy.	v souladu s harmonogramem, který je uveden v usnesení vlády ze dne 7. července 2005 č . 855	Ministerstvo vnitra a Národní bezpečnostní úřad
5. 7	Zajistit předávání klasifikovaných i otevřených informací na mezinárodní úrovni a předávání informací z a do zastupitelských úřadů, včetně klasifikovaných informací ze sítě Coreu (zajištění předávání utajovaných i neutajovaných informací ze zahraničí do národního systému).	průběžně	Ministerstvo zahraničních věcí, Národní bezpečnostní úřad, Ministerstvo vnitra a další subjekty dle své věcné působnosti

Kapitola č. 6: Ochrana konkrétních skupin potenciálních cílů teroristického útoku

č.	Opatření	časový harmonogram	odpovědný orgán
6.1	Rozšířit a zintenzívnit využívání stávajících bezpečnostních kamerových systémů v oblasti boje proti terorismu (zejména v oblasti veřejné dopravy).	průběžně; případné legislativní změny předložit vládě do 30. 9. 2006	Ministerstvo vnitra (Policie České republiky), v součinnosti s orgány místní správy, soukromými subjekty a soukromými bezpečnostními službami
6.2	Zpracovat a průběžně aktualizovat seznam nejrizikovějších objektů podle jednotlivých kategorií kritické infrastruktury (dopravní uzly, objekty elektronických komunikací, energetické objekty, vodní díla, výrobní či skladovací objekty, administrativní objekty v České republice i v zahraničí apod.), včetně modelování možných způsobů útoků na tyto objekty a návržení způsobů jejich ochrany.	průběžně, v návaznosti na plán práce Výboru pro civilní nouzové plánování	jednotlivé resorty a další ústřední orgány státní správy
6.3	Uskutečňovat praktické ověřování funkčnosti bezpečnostních opatření.	dle potřeby, trvale	Ministerstvo vnitra
6.4	Vytvořit komplexní dokument, který by zmapoval problematiku kybernetických hrozeb z hlediska bezpečnostních zájmů České republiky.	30. 6. 2006	Ministerstvo vnitra
6.5	Provést analýzu situace v oblasti bezpečnosti osob, majetku a životního prostředí při přepravách vysoce rizikových nebezpečných věcí v České republice a navrhnout konkrétní kroky v uvedené oblasti. O realizovaných opatřeních informovat Bezpečnostní radu státu.	31. 12. 2006	Ministerstvo dopravy, ve spolupráci s Ministerstvem vnitra, Ministerstvem financí (Generální ředitelství cel) a zpravodajskými službami České republiky
6.6	V souvislosti s aktuálně projednávanou novelou zákona o civilním letectví aktualizovat Národní bezpečnostní program ochrany civilního letectví České republiky před protiprávními činy. Zavést aktuálně potřebná opatření v uvedené oblasti.	1. 7. 2006	Ministerstvo dopravy (Úřad pro civilní letectví, letečtí přepravci), v součinnosti s Ministerstvem vnitra, Ministerstvem obrany, Bezpečnostní informační službou a Národním bezpečnostním úřadem
6.7	Zahájit proces ratifikace změny Úmluvy o fyzické ochraně jaderných materiálů.	bezodkladně	Státní úřad pro jadernou bezpečnost a Ministerstvo zahraničních věcí dle své věcné působnosti

č.	opatření	časový harmonogram	odpovědný orgán
6.8	Novelizovat vyhlášku č. 144/1997 Sb., k vedení evidence a uchování osobních údajů osob, které vstupují do jaderných zařízení na území České republiky.	31. 12. 2005	Státní úřad pro jadernou bezpečnost, Ministerstvo informatiky (Úřad pro ochranu osobních údajů), případně zpravodajské služby
6.9	Zefektivnit monitoring na výstupech v úpravách a výrobních pitné vody, prostřednictvím zavádění nových technologických postupů, osvědčených v zahraničí (např. zavádění a rozšíření mikrobiologických filtrů k likvidaci patogenních mikroorganismů). V souvislosti s tím přehodnotit účinnost režimových opatření ve vodohospodářských provozech.	průběžně, trvale	Ministerstvo zdravotnictví
6.10	Vybudovat profesionální Operační a informační centrum (OIC), určené nejen pro vnitřní potřebu resortu, ale i pro poskytování informací veřejnosti a jiným resortům. V případě potřeby se bude OIC podílet na meziresortní koordinaci řešení mimořádné události v zahraničí. Centrum by mělo být svým rozsahem a funkcí srovnatelné s obdobnými útvary na ministerstvech vnitra a obrany.	31. 12. 2006	Ministerstvo zahraničních věcí
6.11	Zvyšovat bezpečnost zastupitelských úřadů České republiky a průběžně provádět revizi jejich fyzického zabezpečení (objektová bezpečnost), vybavení prostředky osobní ochrany a průběžně zajišťovat připravenost zastupitelských úřadů České republiky a jejich zaměstnanců pro případ použití chemických, biologických, radiologických a nukleárních materiálů nebo při průmyslových haváriích. V rámci Ministerstva zahraničních věcí vypracovat systém předvýjezdové přípravy v bezpečnostní oblasti a zajistit osobně-bezpečnostní školení všech pracovníků MZV vysílaných do zahraničí. Vyřešit problém zajištění pracovníků zastupitelských úřadů a osob vyslaných služebně do zahraničí (na rozdíl od osob vysílaných v rámci služebního zákona neexistuje adekvátní systém například v případě úmrtí).	bezodkladně, trvale	Ministerstvo zahraničních věcí ve spolupráci s Ministerstvem vnitra (Policie ČR, Generální ředitelství Hasičského záchranného sboru ČR), Ministerstvem zdravotnictví, Státním úřadem pro jadernou bezpečnost a zpravodajskými službami, případně dalšími zainteresovanými orgány

Kapitola č. 7: Opatření v oblasti výzkumu, vývoje a zavádění nových technologií, vztahujících se k některým aspektům boje proti terorismu

č.	opatření	časový harmonogram	odpovědný orgán
7.1	Zvážit využití automatizovaného systému monitorování kmitočtového spektra, který je budován a bude provozován Českým telekomunikačním úřadem, na základě dvojstranných smluv s Ministerstvem vnitra (zvážit možnost spolupráce s Bezpečnostní informační službou).	předpoklad využití od konce roku 2007	Český telekomunikační úřad ve spolupráci s Ministerstvem vnitra, případně zpravodajskými službami
7.2	Podpořit výzkum v oblasti modelování počasí a následně modelování šíření nebezpečných radioaktivních, chemických a biologických látek, které se do atmosféry dostaly po teroristickém útoku či následkem technologických havárií.	trvale	Ministerstvo vnitra (Generální ředitelství Hasičského záchranného sboru ČR), Ministerstvo obrany, Státní úřad pro jadernou bezpečnost, Český hydrometeorologický úřad, další zainteresované subjekty

Kapitola č. 8: Oblast nakládání se zbraněmi a střelivem, kontroly vývozu a dovozu vojenských zbraní a vybavení a zboží a technologií dvojího užití

č.	opatření	časový harmonogram	odpovědný orgán
8.1	Provést změny zákona č. 119/2002 Sb., o zbraních, ve znění pozdějších předpisů, které by přispěly ke zlepšení dohledové a kontrolní činnosti nad dodržováním ustanovení tohoto zákona.	31. 12. 2006	Ministerstvo vnitra, Generální ředitelství cel
8.2	Připravit změny legislativy týkající se kontroly nakládání s výbušninami na území České republiky, v rámci Evropské unie a při jejich exportu a importu do a z třetích zemí (mj. zákon č. 61/1988 Sb., o hornické činnosti, výbušninách a o státní báňské správě, ve znění pozdějších předpisů) s cílem zvýšit efektivitu kontrolního systému, a to zejména v souvislosti s opatřeními připravovanými v Evropské unii (včetně zhodnocení dostatečné implementace Montrealské dohody o značkování výbušnin do právního řádu České republiky).	31. 9. 2006	Ministerstvo průmyslu a obchodu, Český báňský úřad, Ministerstvo vnitra, Ministerstvo zahraničních věcí, Generální ředitelství cel, Národní bezpečnostní úřad
8.3	Zvážit účelnost stanovení podmínky pro podnikatele fyzické osoby a členy statutárního orgánu, případně členy dozorčích rad a prokuristy právnických osob, vyvíjejících podnikatelskou činnost v oblastech upravených zákony č. 228/2005 Sb. a č. 61/1998 Sb., být držitelem platného dokladu podle zákona č. 148/1998 Sb.	31. 12. 2005	Ministerstvo obrany, Ministerstvo vnitra a Ministerstvo průmyslu a obchodu, Ministerstvo financí (Generální ředitelství cel), v součinnosti s dalšími příslušnými resorty a zpravodajskými službami České republiky
8.4	Navrhnout možnosti zdokonalení národního a kontrolního režimu nakládání s vybranými rizikovými komoditami, včetně jednotné úpravy příslušných správních řízení a kontrolních mechanismů.	31. 12. 2006	koordinace: Ministerstvo vnitra, ve spolupráci s Ministerstvem průmyslu a obchodu, Ministerstvem financí (Generální ředitelství cel), zpravodajskými službami, Národním bezpečnostním úřadem a dalšími příslušnými subjekty
8.5	Zajistit, aby byly dle potřeby vzájemně vyměňovány informace mezi zpravodajskými službami, Národním bezpečnostním úřadem a Licenční správou Ministerstva průmyslu a obchodu o žadatelích o vydání povolení nebo udělení licence a o držitelích povolení nebo licencí.	průběžně; kontrolní termín 2-krát ročně	zpravodajské služby, Národní bezpečnostní úřad, Ministerstvo průmyslu a obchodu
8.6	Posílit vybavení Policie České republiky a Celní správy České republiky psy, specializovanými na detekci výbušnin.	bezodkladně	Ministerstvo vnitra (Policie České republiky), Generální ředitelství cel

Kapitola č. 9: Krizové řízení, integrovaný záchranný systém, a ochrana obyvatelstva

č.	opatření	časový harmonogram	odpovědný orgán
9.1	Zpracovat koncepci krizové připravenosti ve zdravotnictví, čímž bude vytvořen nástroj koncepčního řízení přípravy zdravotnictví včetně soustavy kritické zdravotnické infrastruktury k adekvátní reakci na vznik mimořádných a krizových situací v České republice i v zahraničí.	2006	Ministerstvo zdravotnictví
9.2	Průběžně zdokonalovat softwarové nástroje pro datovou komunikaci mezi orgány krizového řízení K prověření zmíněné komunikace provést příslušné námětové cvičení.	- do 1. 6. 2006; - provedení námětového cvičení: - do 30. 11. 2006	koordinace: Správa státních hmotných rezerv; součinnost: orgány krizového řízení všech stupňů finanční zajištění splnění úkolu lze řešit z přidělených rozpočtových prostředků Státní správa hmotných rezerv a Ministerstva informatiky
9.3	Zajistit nezbytné ochranné pomůcky pro případ vzniku mimořádné události spojené se únikem nebezpečných škodlivin pro výjezdové skupiny Integrovaného záchranného systému (nejen Generální ředitelství Hasičského záchranného sboru České republiky a Státní úřad pro jadernou bezpečnost).	průběžně, trvale	Ministerstvo vnitra, Ministerstvo zdravotnictví, Ministerstvo obrany, Ministerstvo financí Státní úřad pro jadernou bezpečnost, popř. další subjekty
9.4	Navrhnout způsob zajištění dostupnosti prostředků jódové profylaxe pro obyvatele i mimo zóny havarijního plánování pro případ mimořádných událostí velkého rozsahu (radiční havárie).	31. 12. 2006	Ministerstvo zdravotnictví, Státní úřad pro jadernou bezpečnost, dle své působnosti
9.5	Zpracovat a Ministerstvu vnitra předložit postupy, které umožní intenzivněji zapojit do prevence (odhalování příprav) i odstraňování následků případných teroristických útoků kapacity Celní správy.	31. 12. 2005	Ministerstvo financí (Generální ředitelství cel)

Kapitola č. 10: Celní, migrační a azylová oblast

č.	Opatření	časový harmonogram	odpovědný orgán
10.1	Analyzovat nutnost změny zákona o pobytu cizinců na území České republiky, azylového zákona a případné další související legislativy, v souvislosti s rizikem mezinárodního terorismu.	bezodkladně, trvale	Ministerstvo vnitra
10.2	Zpřísnit a zefektivnit zásady, spjaté s celní a vízovou politikou, ve smyslu zkvalitnění kontrolního systému na vstupních místech do České republiky včetně kontrol podezřelých nákladů na celních úřadech (pohraničních i vnitrozemských), a to investicemi do kvalitního technického vybavení, přípravy příslušných pracovníků, intenzivnějším využitím speciálně vycvičených psů apod.	přběžně, trvale	Ministerstvo vnitra (Policie ČR), Generální ředitelství cel
10.3	Zkvalitnit ochranu osobních identifikačních průkazů a víz před paděláním, například prostřednictvím vytvoření kontrolní (verifikační) databáze biometrických údajů, která by byla použitelná v případě podezření, že konkrétní cestovní doklad byl pozměněn, nebo že je zcela falešný (v současné právní úpravě je uvedeno, že biometrické údaje budou z databáze vymazány po 60 dnech).	předložit náměty do 30. 3. 2006	Ministerstvo vnitra, v součinnosti se zpravodajskými službami České republiky a Úřadem pro ochranu osobních údajů
10.4	Na úrovni Evropské unie důsledně podporovat vývoj, který do kvalifikační směrnice zakotví, že plánování teroristického činu bude důvodem k odebrání pobytového oprávnění, včetně přiznaného azylu.	v souladu s vývojem na úrovni EU	Ministerstvo vnitra v součinnosti s Ministerstvem zahraničních věcí a zpravodajskými službami České republiky
10.5	Iniciovat uzákonění možnosti soudně vyhostit z České republiky osoby cizí státní příslušnosti šířící náboženskou nenávist a podporující extremismus jako způsob prosazování náboženských cílů.	bezodkladně	Ministerstvo vnitra v součinnosti s Ministerstvem zahraničních věcí a zpravodajskými službami České republiky
10.6	Jednotně upravit účast zpravodajských služeb České republiky ve správních řízeních o udělení státního občanství, azylu, víz, o povolování pobytu dle zákona č. 326/1999 Sb., o registraci občanských sdružení a náboženských společností a o vydání povolení k činnosti organizací s mezinárodním prvkem (zákon č. 116/1985 Sb.), včetně on-line přístupu do relevantních databází.	předložení návrhů vládě do 31. 1. 2006	Ministerstvo vnitra v součinnosti s Ministerstvem zahraničních věcí, Ministerstvem průmyslu a obchodu, Ministerstvem kultury a zpravodajskými službami České republiky

Kapitola č. 11: Spolupráce s veřejností; informační a mediální politika

č.	Opatření	časový harmonogram	odpovědný orgán
11.1	Věnovat se zkoumání příčin radikalizace určitých skupin obyvatel žijících na území ČR a aktivně předcházet situacím, které vedou jedince ke schvalování terorismu nebo k participaci na teroristické činnosti (mediální kampaně, souvislé informování veřejnosti, vzdělání a výchova v rámci integrace cizinců, apod.).	- zahájení prací na přípravě systému 2005 - uvedení do provozu do konce roku 2006	Ministerstvo vnitra v součinnosti se zpravodajskými službami České republiky, Ministerstvem obrany, Ministerstvem kultury, Ministerstvem školství, mládeže a tělovýchovy a Radou pro rozhlasové a televizní vysílání
11.2	Vypracovat doporučení pro nejširší veřejnost v České republice o chování v případě mimořádných událostí a zajistit jejich zveřejnění.	31. 12. 2005	koordinace: Ministerstvo vnitra

ČESKÁ REPUBLIKA V BOJI PROTI TERORISMU

opatření, zaměřená na minimalizaci rizik a dopadů
potenciálních teroristických útoků na území České republiky
a proti zájmům České republiky v zahraničí

OBSAH:

- 1 Úvod: Boj proti terorismu jako trvalá priorita České republiky
- 2 Mezinárodněpolitické zapojení České republiky do současného celosvětového úsilí v boji proti terorismu
- 3 Mezinárodně-smluvní závazky České republiky a vnitrostátní právní úprava, vztahující se k možnostem boje proti terorismu, se zvláštním zřetelem na problematiku boje proti financování terorismu
- 4 Spolupráce domácích specialistů pro oblast spravedlnosti a vnitřních věcí s jejich protějšky v zahraničí
- 5 Oblast činnosti zpravodajských služeb České republiky
- 6 Ochrana konkrétních skupin potenciálních cílů teroristického útoku
- 7 Opatření v oblasti výzkumu, vývoje a zavádění nových technologií, vztahujících se k některým aspektům boje proti terorismu
- 8 Oblast nakládání se zbraněmi a střelivem, kontroly vývozu a dovozu vojenských zbraní a vybavení a zboží a technologií dvojího užití
- 9 Krizové řízení, integrovaný záchranný systém, a ochrana obyvatelstva
- 10 Celní, migrační a azylová oblast
- 11 Spolupráce s veřejností; informační a mediální politika
- 12 Závěr: Priority České republiky v oblasti boje proti terorismu pro roky 2005 - 2007

1 Úvod: Boj proti terorismu jako trvalá priorita České republiky

Česká republika je zemí, v níž nedochází k otevřeným projevům domácího či mezinárodního terorismu. Bylo by však nezodpovědné považovat uvedený stav za trvalý a nevěnovat problematice boje proti terorismu odpovídající pozornost. Zpravodajské služby mají informace, že přes území naší republiky probíhá komunikace osob podporujících terorismus, transfer financí souvisejících s jejich aktivitami. Tyto osoby mohou do České republiky cestovat, hledat zde rozmanitou podporu pro svou činnost a vyvíjet zastírací aktivity.

Boj proti současnému terorismu je třeba chápat globálně. Všechny státy, které se do tohoto boje zapojují, musí disponovat dostatečně efektivními, kvalitativně srovnatelnými a kompatibilními nástroji a prostředky k potírání tohoto jevu. Státy z tohoto hlediska nedostatečně připravené jsou slabými, snadno zneužitelnými místy. Je třeba konstatovat, že Česká republika mezi takové státy nepatří, na druhou stranu je však nutné přiznat, že i v jejím bezpečnostním systému existují v uvedeném ohledu určité dílčí rezervy.

Potřeba zpřesnění stávajících oprávnění bezpečnostních sborů (včetně zpravodajských služeb) a jejich úprava, vyplývá nejen z Národního akčního plánu boje proti terorismu, ale i z mnoha mezinárodních dokumentů, předpisů Evropských společenství, jakož i z politických závazků států Evropské unie. K revizi těchto oprávnění přistoupila již řada evropských i neevropských států. Česká republika musí, stejně jako okolní státy, reagovat na současnou situaci a provést taková opatření, aby byla schopna účinně postupovat proti hrozbám terorismu jednak na národní, ale také na mezinárodní úrovni.

Riziko teroristického útoku proti území nebo zájmům České republiky v zahraničí by mohlo úzce souviset se zahraničněpolitickou orientací státu a konkrétně s jeho zapojením do aktivit v rámci Společné zahraniční a bezpečnostní politiky Evropské unie či s členstvím v Severoatlantické alianci nebo s působením Armády České republiky v zahraničních vojenských misích. Zmínit je třeba rovněž hrozbu, kterou pro Českou republiku představuje možné násilí spojené s náboženským fundamentalismem či různými formami politického extremismu.

Pozornost bezpečnostní komunity České republiky je dlouhodobě zaměřena na všechny formy boje proti organizovanému zločinu, včetně obchodu s drogami, zbraněmi a lidmi, proti korupci a všem formám materiální podpory terorismu. Za velmi nebezpečné je v této souvislosti třeba považovat plány některých teroristických skupin na získání zbraní hromadného ničení či výrobu tzv. „špinavé bomby“. Zabránit přístupu teroristických skupin ke zbraním tohoto druhu je prvořadým úkolem aktuálního celosvětového protiteroristického úsilí.

Součástí širšího přístupu České republiky k boji proti terorismu je propagace zásadních hodnot, jako jsou demokracie, principy právního státu a respekt k lidským právům. Česká republika zároveň za nedílnou součást komplexního pojetí boje proti terorismu považuje snahu o zmírnění negativních dopadů hospodářských, sociálních, kulturních a náboženských rozdílů mezi obyvateli jednotlivých částí světa, které mohou být, společně s politickou nebo bezpečnostní situací v některých státech, identifikovány jako faktory přispívající k nárůstu terorismu.

2 Mezinárodněpolitické zapojení České republiky do současného celosvětového úsilí v boji proti terorismu

Teroristické útoky, ke kterým v posledních letech dochází po celém světě, dále zvýrazňují potřebu úsilí celého mezinárodního společenství v boji s touto hrozbou. V boji s globálními teroristickými sítěmi nepostačuje národní či regionální odpověď a celosvětová spolupráce se tak stává otázkou životní důležitosti.

Aktivní přístup České republiky k mezinárodní spolupráci v oblasti boje proti terorismu, je tak nejen výrazem solidarity s ostatními členy světového společenství, ale i zásadním příspěvkem ke zvýšení bezpečnosti České republiky.

Svým vstupem do Evropské unie v roce 2004 se Česká republika zavázala plně se podílet na všech aktivitách, které v souvislosti s bojem proti terorismu v Evropské unii probíhají. Boj proti terorismu je v Evropské unii průřezovou agendou, která se do určité míry promítá do většiny aspektů evropské integrace.¹ Implementace příslušných právních a politických aktů, které jsou v Evropské unii v rámci boje proti terorismu přijímány, je pro Českou republiku zásadní prioritou. Při přípravě Národního akčního plánu boje proti terorismu pro roky 2005 - 2007 Česká republika úzce vycházela z průběžných aktualizací znění Akčního plánu Rady Evropské unie proti terorismu a dalších materiálů, identifikujících protiteroristická opatření, jejichž plnění je sledováno jak ve vztahu k ústředním orgánům a institucím Unie, tak na úrovni jednotlivých členských států. Do Národního akčního plánu pro roky 2005 – 2007 byly rovněž promítnuty **závěry Hodnotící mise Evropské unie** (Peer Evaluation) vztahující se k úrovni protiteroristických opatření v České republice, která proběhla ve dnech 23. - 25. listopadu 2004.

Česká republika participuje i na úsilí relevantních mezinárodních organizací, zabývajících se konkrétními aspekty boje proti terorismu. Mezi nimi přední místo patří Organizaci spojených národů (včetně jejích specializovaných agentur, jakými jsou Světová zdravotnická organizace a další), Severoatlantické alianci, Radě Evropy, Organizaci pro bezpečnost a spolupráci v Evropě a Organizaci pro hospodářskou spolupráci a rozvoj.

Česká republika, v souladu se svými spojeneckými závazky, trvale sleduje a vyhodnocuje dynamicky se vyvíjející mezinárodně-politickou situaci s cílem hledat cesty, jak podle svých možností podpořit mezinárodní protiteroristické úsilí **formou účasti na zahraničních misích vojenského i nevojenského charakteru.**

V průběhu roku 2004 se Česká republika zapojila do zahraničních vojenských misí:²

- Afghánistán: pyrotechnický odřad v rámci sestavy NATO ISAF; kontingent speciálních sil Armády České republiky v rámci protiteroristické operace Enduring Freedom.
- Irák: kontingent Vojenské policie Armády České republiky v operaci koaličních sil ke stabilizaci bezpečnostní situace a obnově Irácké republiky. Součástí kontingentu byl i Polní chirurgický tým, který plnil úkoly v britské polní nemocnici. Dne 28. června 2004 došlo k obnovení suverenity Irácké republiky a k současnému přejmenování mise z IZ SFOR na MNF (Multinational Forces – mnohonárodní síly).
- Řecko: protichemický odřad k zajištění bezpečnosti XXVIII. Letních Olympijských a XII. Paralympijských her v operaci Distinguished Games. Kontingent Armády České republiky působil v operaci na základě usnesení vlády č. 654 z 23. června 2004, souhlasu

¹ V naprosté většině případů se jedná o kroky, jejichž zavádění je obsahem přímo závazných dokumentů, vytvářených na úrovni Evropské unie. Z tohoto důvodu nejsou duplicitně přímo uváděny i v textu Národního akčního plánu.

² Například příslušníci jednotky rychlého nasazení, lékaři, chemici, příslušníci odminovací jednotky, topografové, meteorologové a příslušníci Vojenské policie.

Poslanecké sněmovny Parlamentu České republiky č. 1235 z 30. června 2004 a souhlasu Senátu Parlamentu České republiky č. 381 z 13. července 2004.

- Srbská oblast Kosovo: mechanizovaný prapor v rámci operace NATO Joint Guardian (KFOR).
- Bosna a Hercegovina: skupina štábních důstojníků ve velitelství mise v rámci operace Joint Forge (SFOR II). Operace Joint Forge (SFOR II) byla v prosinci 2004 ukončena a byla nahrazena operací Evropské unie pod názvem Althea (EUFOR) a kontingentem Armády České republiky, jehož hlavním prvkem byla strážní četa.

Pro rok 2005 obdržela Armáda České republiky, na základě usnesení vlády ze dne 28. července 2004 č. 754, ze dne 15. září 2004 č. 903 a ze dne 12. ledna 2005 č. 68 a po projednání v obou komorách Parlamentu České republiky, mandát pro působení v následujících misích:

- Afghánistán: Nasazení pyrotechnického odřadu v rámci sestavy NATO ISAF. Od března 2005 se očekává působení kontingentu Armády České republiky (četa ochrany a doprovodů s lehkou technikou, případně Vojenská policie) v rámci Provinčního rekonstrukčního týmu vedeného Německem.
- Irák: Nasazení kontingentu Vojenské policie Armády České republiky v operaci koaličních sil ke stabilizaci bezpečnostní situace a obnově Irácké republiky. Součástí kontingentu bude i Polní chirurgický tým, který bude působit v britské polní nemocnici.
- Srbská oblast Kosovo: Nasazení mechanizovaného praporu v rámci operace NATO Joint Guardian (KFOR). Kontingent Armády České republiky v KFOR se plánuje ponechat na stávající úrovni minimálně do konce prvního pololetí 2005.
- Bosna a Hercegovina: V silách EUFOR v rámci Úkolového uskupení Sever bude ČR působit ve společné česko - rakouské strážní jednotce a ve štábu EUFOR. Dále ČR vyšle do EUFOR 2 vrtulníky Mi-17 s osádkami (do 25 vojáků). Na velitelství NATO v Sarajevu se plánuje působení až 4 vojáků.

Zapojení méně početnými kontingenty do více souběžně probíhajících operací odpovídá současnému charakteru angažovanosti mezinárodního společenství.

Česká republika se odpovídajícím způsobem zapojuje také do zahraničních misí nevojenského charakteru, jejichž cílem je např. posílení kapacit právního státu a stability v postkonfliktních oblastech. Příslušníci Policie České republiky působí ve stabilizačních operacích Evropské unie v Bosně a Hercegovině a Makedonii a podílejí se na výcviku iráckých policistů na území Jordánska.

Zmínit je třeba i **poskytování humanitární a rozvojové pomoci** Českou republikou, na které se kromě veřejného sektoru významně podílejí i soukromé subjekty a nevládní organizace. To v současné době platí zejména s ohledem na projekty obnovy Afghánistánu a Iráku.

Vedle prohlubování politických kontaktů s nově zvolenou reprezentací obou zemí se Česká republika významnou měrou angažuje na řadě projektů v oblasti poskytování humanitární pomoci, adresované oběma státům (jedná se jak o přímou pomoc, jakou je distribuce potravin a léčiv obyvatelstvu, tak o zapojení se do projektu rozvoje školství a zdravotnictví v Afghánistánu, do programu humanitárních evakuací zdravotně postižených obyvatel Irácké republiky). Jako významnou humanitární pomoc je možné hodnotit také působení vojenských zdravotnických zařízení České republiky v obou zemích, které během svého fungování poskytly ošetření řádově tisícům civilistů.

Formou relevantních databází je zpřehledňován potenciál osob, které mohou být z České republiky vyslány do zahraničí za účelem zapojení do humanitárních akcí či některých forem

záchranných prací, včetně odstraňování následků teroristických útoků. V souvislosti s tím jsou provozovány postupy výběru pracovníku do náročných profesí (assessment center). Klíčovou roli přitom sehrávají následující subjekty:

- záchranná jednotka SAR tým České republiky (Save and Rescue Team), specializovaná na odstraňování následků přírodních či jiných katastrof. SAR tým České republiky, u něhož je zajištěn předpoklad připravenosti pro vyslání do zahraničí v limitu do 240 minut.
- s limitem pohotovosti k vyslání do 48 hodin je pro nasazení v zahraničí připraven Trauma tým, zřízený při Úrazové nemocnici v Brně. Tým je koncipován jako mobilní posilový zdravotnický útvar, určený k poskytování chirurgické, traumatologické a resuscitační pomoci na místě neštěstí většího rozsahu, s předpokládanou délkou nasazení po 4 – 6 dnů.
- v případě ostatních potenciálně využitelných týmů (chemicko-analytický tým, zdravotnický tým, odřad vojenského záchranného útvaru) je jejich zařazení do Ústředního poplachového plánu Integrovaného záchranného systému (a tím i možnost nasazení v zahraničí) předmětem jednání.

Uvedené síly a prostředky je do zahraničí možné vyslat i v rámci ad hoc sestavovaných speciálních záchranných skupin, přičemž je při jejich sestavování třeba počítat s vyšším časovým limitem pro dosažení jejich připravenosti: 12, 24 nebo 48 hodin.

Na odpovídající úrovni rovněž probíhá zapojení České republiky do dodávek pro potřeby humanitárně-distribučních systémů významných mezinárodních organizací (Organizace spojených národů, Evropská rada pro nukleární výzkum - CERN, atd.).

V budoucnu je rovněž třeba zajistit odpovídající účast České republiky na projektech Evropské unie v oblasti „technické asistence třetím zemím“ (budování kapacit pro boj s terorismem ve vybraných státech).

3 Mezinárodně-smluvní závazky České republiky a vnitrostátní právní úprava, vztahující se k možnostem boje proti terorismu, se zvláštním zřetelem na problematiku boje proti financování terorismu

3.1 Oblast legislativního pokrytí teroristických aktivit právním řádem České republiky

Zákonná úprava České republiky namířená proti teroristickým aktivitám, usiluje o soulad s obsahem relevantních materiálů Evropské unie, zejména pak Rámcového rozhodnutí Rady o boji proti terorismu 2002/475/SVV. Ještě před rokem 2001 trestní zákon České republiky obsahoval skupinu trestných činů, spadajících mezi trestné činy proti základům republiky nebo operujících s pojmem obecné nebezpečí.³ Ty byly doplněny **novou skutkovou podstatou „Teroristický útok“, která zahrnuje i postih financování terorismu** (zákon 537/2004 Sb., změna trestního zákona a zákona o střelných zbraních), účinnou od 22. října 2004.

Odstraňovány jsou zbývající překážky, bránící České republice v efektivní implementaci obsahu některých mezinárodních smluv, stejně jako rezervy v oblasti boje proti financování terorismu.

Trvale jsou sledována opatření (legislativní a další úpravy), která přijaly další členské státy Evropské unie, v oblasti potlačování projevů podpory terorismu či hlásání nábožensky motivované nesnášenlivosti. Průběžně jsou zvažovány možnosti uplatnění zahraničních zkušeností v podmínkách České republiky, včetně zpřesnění a zpřísnění stávajících právních úprav pro boj s terorismem.

Zvažována je zejména možnost přesnější kvalifikování činnosti, kterou lze pokládat za slovní schvalování teroristického činu, propagace terorismu a nabádání k němu (např. označování sebevražedných atentátníků za mučedníky). To lze již nyní postihnout zejména jako trestné činy podněcování (§ 164 Trestního zákona) či schvalování daného trestného činu (§ 165 Trestního zákona). Vzhledem k nebezpečnosti takového jednání (podněcování či schvalování zvláště nebezpečného trestného činu) je však zvažováno vytvoření nových kvalifikovaných skutkových podstat, které by za takovéto jednání umožnily ukládat vysoké (v každém případě nepodmíněné) tresty odnětí svobody.

Pozornost je věnována i možnosti legislativně zajistit vyšší trestní sazby u vybraných trestných činů (např. šíření poplašné zprávy dle ustanovení § 199), které byly spáchány v době ohrožení teroristickým útokem.

Na druhou stranu je třeba připomenout nezáviděníhodnou pozici České republiky z hlediska pravidelného vyhodnocování stavu implementace zásadních legislativních aktů v jednotlivých členských zemích Unie. Např. pokud jde o tzv. „Evropský zatýkácí rozkaz“, není dle hodnotící zprávy Komise o uplatňování rámcového rozhodnutí Rady o evropském zatýkáčím rozkazu a postupech předávání mezi členskými státy, jež byla publikována dne 23. února 2005 (dokument 6815/05 ADD 1), toto rámcové rozhodnutí v některých členských státech (včetně České republiky) správně implementováno.

Zároveň je poukazováno na skutečnost, že Česká republika je schopna vytvářet Společné vyšetřovací týmy, ale pouze s těmi státy, se kterými je vázána mezinárodní smlouvou, která činnost těchto týmů upravuje (v současné době je v Parlamentu ratifikace Úmluva o vzájemné pomoci v trestních věcech mezi členskými státy Evropské unie z roku 2000 a její Dodatkový protokol z roku 2001 a dále dodatkový protokol k Evropské úmluvě o vzájemné pomoci ve věcech trestních z 8. listopadu 2001, které vznik a práci těchto týmů umožňují).

³ Taková jednání, s nimiž je obvykle spojeno nebezpečí pro život nebo zdraví lidí nebo nebezpečí škody velkého rozsahu pro cizí majetek.

3.2 Přístup a ratifikace mezinárodněprávních instrumentů v oblasti boje proti terorismu

Česká republika je smluvní stranou většiny relevantních mezinárodně-smluvních instrumentů s vazbou na problematiku terorismu: dvanácti z celkem třinácti tzv. „sektorálních“ protiteroristických úmluv Organizace spojených národů⁴ a Evropské úmluvy o potlačování terorismu (instrument Rady Evropy).

Česká republika zároveň trvale monitoruje vývoj prací v relevantních mezinárodních organizacích, jichž je členem, vztahující se k přípravě případných nových mnohostranných protiteroristických nástrojů.

Česká republika v roce 2005 přistoupila k Mezinárodní úmluvě o potlačování činů jaderného terorismu. Výslovně je ze strany České republiky podporováno i úsilí o vytvoření Všeobecné úmluvy proti terorismu v rámci Organizace spojených národů.

Zejména to platí v souvislosti s Úmluvou o prevenci terorismu, která byla otevřena k podpisu ve dne 16. - 17. května 2005 na summitu hlav států Rady Evropy ve Varšavě. Gesce za vnitrostátní přípravu podpisu a případnou ratifikaci Úmluvy nese Ministerstvo vnitra.

Jediným existujícím relevantním mezinárodním protiteroristickým dokumentem, který Česká republika podepsala, ale zatím neratifikovala, je Úmluva Organizace spojených národů o potlačování financování terorismu, sjednaná dne 9. prosince 1999 a platná od 10. dubna 2002.

Náležité provádění závazků, vyplývajících z Úmluvy (a některých rámcových rozhodnutí Rady Evropské unie harmonizujících určité oblasti trestního práva hmotného), a týkajících se odpovědnosti právnických osob se původně předpokládalo pokrýt prostřednictvím návrhu zákona o trestní odpovědnosti právnických osob a řízení proti nim, který byl v roce 2004 předložen Parlamentu České republiky. Poslanecká sněmovna však návrh zákona zamítla v prvním čtení svým usnesením č. 1327 ze dne 2. listopadu 2004.

Z tohoto důvodu byl v průběhu roku 2004 vypracován materiál „Analýza překážek, které brání ratifikaci Úmluvy Organizace spojených národů o potlačování financování terorismu“, jehož závěrem je, že právní řád České republiky poskytuje již v současné době možnosti, jež mohou být využívány pro plnění závazků, které pro Českou republiku z Úmluvy vyplývají, a to prostřednictvím správně-právních, obchodně-právních a občansko-právních instrumentů, sankcionujících právnické osoby financující terorismus, a které je možné přechodně využívat do doby, než bude v České republice zaveden institut odpovědnosti právnických osob za trestné činy.

Zakotvení odpovědnosti právnických osob za trestné činy do právního řádu České republiky je z dlouhodobého hlediska potřebné i z důvodu úsilí České republiky o přístup k dalším mezinárodně-smluvním instrumentům, které její zavedení obligatorně vyžadují.⁵

⁴ K datu 10. března 2005 se Česká republika stala smluvní stranou Úmluvy o potlačování protiprávních činů proti bezpečnosti námořní plavby a Protokolu o potlačování činů proti bezpečnosti pevných plošin umístěných na pevninské mělčině.

Za účelem splnění vnitrostátních předpokladů pro ratifikaci obou instrumentů je v rámci rekodifikace trestního práva hmotného připravena úprava ustanovení § 267 (Získání kontroly nad vzdušným dopravním prostředkem, civilním plavidlem a pevnou plošinou) a § 268 nového trestního zákoníku tak, aby se tato ustanovení vztahovala také na protiprávní činy, týkající se pevných plošin na pevninské mělčině.

⁵ To platí i z hlediska úsilí o přístup České republiky k dalšímu klíčovému mezinárodněsmluvnímu nástroji, obsahujícímu určité prvky, vztahující se k problematice boje proti terorismu, kterým je Úmluva Organizace spojených národů proti nadnárodnímu organizovanému zločinu, podepsána dne 12. prosince 2000 (gesce Ministerstvo vnitra ve spolupráci s Ministerstvem spravedlnosti, Česká republika dokument podepsala, ale neratifikovala), doplněná třemi protokoly: a)

Na základě výše uvedených zjištění byl návrh na ratifikaci Úmluvy předložen vládě, která jej schválila svým usnesením č. 171 ze dne 9. února 2005.

Úmluvu je třeba ratifikovat co nejrychleji, a to zejména proto, že současná situace znevěrohodňuje zapojení České republiky do aktuální fáze celosvětového úsilí v boji proti terorismu. Česká republika je jedinou zemí Evropské unie, která Úmluvu dosud neratifikovala.⁶

3.3 Efektivní zapojení České republiky do uplatňování sankčních režimů Organizace spojených národů a Evropské unie

V průběhu roku 2004 byl zaznamenán významný pokrok v oblasti vnitrostátních legislativních a organizačních úprav, umožňujících orgánům České republiky efektivnější boj proti financování terorismu, respektive naplňování právních aktů mezinárodních institucí, jejichž rozhodnutími či doporučeními je Česká republika vázána, a kterými jsou uvalovány a prováděny sankce vůči konkrétním osobám, podezřelým ze zapojení se do teroristických aktivit. Zejména se jedná o:

- Nařízení Rady Evropské unie 2580/2001, provádějící Společný postoj 2001/931/SZBP, o užití zvláštních opatření pro boj s terorismem, v platném znění: oba akty vychází především z rezoluce Rady bezpečnosti Organizace spojených národů 1373 (2001);
- Společný postoj 2002/402/SZBP a Nařízení Rady Evropské unie 881/2002: oba dokumenty vycházejí především z rezoluce Rady bezpečnosti Organizace spojených národů 1267 (1999).

Efektivní uplatnění sankčního režimu spočívá v tom, že:

- se zmrazují všechny peníze, jiný finanční majetek a ekonomické zdroje, patřící, vlastněné nebo držené konkrétní sankcionovanou osobou;
- peníze, jiný finanční majetek a ekonomické zdroje, nesmějí být přímo ani nepřímo zpřístupněny konkrétní sankcionované osobě, nebo v její prospěch;
- se zakazuje poskytování finančních služeb konkrétní sankcionované osobě, nebo v její prospěch.

Efektivní provádění uvedených pravidel, byť v řadě případů vyplývajících z obsahu dokumentů, které jsou pro Českou republiku⁷ bezprostředně závazné, bylo třeba v právním řádu České republiky podrobněji rozpracovat, aby k němu mohlo být v praxi přikročeno. V této souvislosti byl dne 28. února 2005 vládě předložen návrh nového sankčního zákona. V současné době je jeho znění projednáváno Parlamentem České republiky.

Vedle toho došlo v průběhu roku 2004 k dalším krokům (které jsou důležité i z hlediska efektivní implementace výše zmiňované Úmluvy Organizace spojených národů o potlačování financování terorismu), vztahujícím se k oblasti boje proti financování terorismu:

Protokol o prevenci, potlačování a trestání obchodování s lidmi, zejména se ženami a dětmi (gesce Ministerstvo vnitra, Česká republika dokument podepsala, ale neratifikovala); b) Protokol proti pašování přistěhovalců po zemi, po moři a letecky (gesce Ministerstvo vnitra, Česká republika dokument podepsala, ale neratifikovala); c) Protokol proti nedovolené výrobě palných zbraní, jejich částí a dílů a střeliva a proti obchodování s nimi (gesce Ministerstvo vnitra ve spolupráci s Ministerstvem průmyslu a obchodu, Česká republika k dokumentu dosud nepřistoupila).

Vedle již zmíněné problematiky odpovědnosti právnických osob za trestné činy vyžaduje ratifikace zavedení nových skutkových podstat, řešené v rámci aktuálně projednávané rekodifikace trestního práva hmotného.

⁶ Viz materiál „Implementation of the Legislative Instruments Listed in the Declaration on Terrorism of the European Council of 25 March 2004 – state as on 4 February 2005“.

⁷ Respektive pro fyzické a právnické osoby, působící na území České republiky, jako jsou např. banky, jiné finanční instituce, pojišťovny, ale i fyzické osoby poskytující pojišťovací či finanční služby atd.

- Byl přijat zákon č. 284/2004 Sb., kterým se mění zákon č. 61/1996 Sb., o některých opatřeních proti legalizaci výnosů z trestné činnosti a o změně a doplnění souvisejících zákonů, ve znění pozdějších předpisů a některé další zákony, který nabyl účinnosti od 1. září 2004 (a který, mimo jiné, přesněji specifikuje a doplňuje určení právnických a fyzických osob, které podléhají režimu tohoto zákona, a zapojuje i další orgány do kontroly jeho dodržování; zákon rovněž, ve vazbě na nové techniky, používané při transakcích, umožňuje provádění identifikace účastníků obchodu prostřednictvím subjektů, které jsou ze zákona oprávněny ověřovat podpisy a listiny).
- Ministerstvo spravedlnosti zpracovalo novelu zákona č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním a zákona č. 140/1961 Sb., trestní zákon, upravující některé zajišťovací instituty a instituty propadnutí a zabránění věci a náhradní hodnoty v souladu s požadavky příslušných rámcových rozhodnutí Rady Evropské unie. Tato novela již byla předložena vládě České republiky. V obdobném duchu se navrhuje úprava rovněž v návrhu nového trestního zákoníku, který je projednáván v současné době Poslaneckou sněmovnou Parlamentu České republiky⁸. Zároveň došlo v návrhu trestního zákoníku ke zvýšení odstrašujícího efektu sankce v souvislosti s procesy legalizujícími výnosy z trestné činnosti (horní hranice sankce je navrhována ve výši 4 let odnětí svobody, pokud se legalizace nevztahuje k trestnému činu postižitelnému mírnější sankcí).
- Komisí pro cenné papíry byl, s účinností od 23. srpna 2004, zpracován materiál „Postup při zamezování legalizace výnosů z trestné činnosti a financování terorismu“, jehož cílem je poskytnout licencovaným osobám návod pro jednání v oblasti boje proti legalizaci výnosů z trestné činnosti a financování terorismu.
- K datu 1. července 2004 byl zřízen nový policejní útvar s celorepublikovou působností, do jehož náplně činnosti spadá i problematika boje proti financování terorismu a který úzce spolupracuje s Finančně analytickým útvarům Ministerstva financí: Útvar odhalování nelegálních výnosů a daňové kriminality Služby kriminální policie a vyšetřování Policie České republiky.

V rámci České republiky jsou provozovány odpovídající databáze, obsahující výčet a identifikační znaky osob, umístěných na tzv. sankční seznamy, vytvářené zejména v rámci Organizace spojených národů a Evropské unie

Právní řád České republiky ukládá všem tzv. povinným osobám⁹ v České republice mj. požadovat prokázání totožnosti klienta u každého obchodu, jehož objem přesahuje určitou výši. U bank je tato částka stanovena na 100 000 Kč (zákonem 21/1992 Sb., o bankách, ve znění pozdějších předpisů)¹⁰ a u směnárů je vyhláškou České národní banky č. 434/2002 Sb., stanovena tato hranice také na 100 000 Kč.

Kromě toho zákon ukládá povinným osobám, tedy i bankám a dalším finančním institucím, povinnost prověřovat všechny obchody (bez ohledu na jejich finanční hodnotu), zda nevykazují znaky podezřelého obchodu. V kladném případě je finanční instituce povinna účastníky transakce identifikovat a podat hlášení Finančnímu analytickému útvaru¹¹ (to se vztahuje i na úvěrové

⁸ Umožňuje uložit trest propadnutí náhradní hodnoty v případě, že pachatel věc před uložením trestu zničí, poškodí, zcizí, učiní neupotřebitelnou nebo zničí, zejména spotřebuje, anebo jestliže jinak propadnutí takové věci zmaří. Institut zabránění náhradní hodnoty lze využít i v případech zatížení věci právem třetích osob

⁹ Pojem povinná osoba je upraven v ustanovení § 1a odstavci 7, zákona č. 61/1996 Sb., o některých opatřeních proti legalizaci výnosů z trestné činnosti. Jedná se zejména o banky a Českou národní banku, dále o investiční společnosti a investiční fondy, o penzijní fondy, o obchodníky a organizátory obchodu s cennými papíry, o burzu cenných papírů, o pojišťovny a o některé další instituce.

¹⁰ Požadování prokázání totožnosti klienta je podmínkou i při pronájmu bezpečnostních schránek.

¹¹ FAÚ se zabývá oblastí prevence praní peněz na základě zákona č. 61/1996 Sb., o některých opatřeních proti legalizaci výnosů z trestné činnosti, v platném znění. Podle § 6 tohoto zákona může být odloženo provedení příkazu klienta nejvýše o 72 hodin, což je doba, kterou zákon Finančnímu analytickému útvaru poskytuje na došetření podezřelého obchodu a na podání oznámení v dané věci. V případě, že v dané lhůtě byly zjištěny skutečnosti, které nasvědčují, že mohl být spáchán

obchody, kterým vždy předchází identifikace klienta). Podle vyhlášky České národní banky č. 183/2002 Sb., banky zjišťují účel platby na účtech klientů do a ze zahraničí.

Opatření České národní banky k vnitřnímu řídicímu a kontrolnímu systému banky pro oblast předcházení legalizace výnosů z trestné činnosti zohledňuje požadavky, obsažené v materiálu Basilejského výboru pro bankovní dohled "Customer Due Diligence for Banks", jehož nedílnou součástí je i aplikace principu "Poznej svého klienta".

Vkladní knížky na doručitele byly zrušeny novelou občanského zákoníku, provedenou s účinností k 1. lednu 2001 zákonem č. 367/2000 Sb., kterým se mění zákon č. 40/1964 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů. Novelou zákona o bankách, provedenou zákonem č. 126/2002 Sb., pak byly zrušeny veškeré vztahy, potvrzené vkladními knížkami na doručitele, a to k 31. prosinci 2002.

Návrh Evropské komise ze dne 26. července 2005 hovoří o nutnosti vytvoření nového nařízení, posilujícího kontrolu nad tokem finančních prostředků v rámci zemí Evropské unie prostřednictvím povinné identifikace zadavatele platebního příkazu.

Na výše uvedený vývoj je třeba, v souladu s obsahem relevantního úkolu (Zajistit efektivnost mechanismů Evropské unie, vytvořených pro zmrazování majetku teroristů a teroristických organizací a identifikaci držitelů a skutečných uživatelů bankovních účtů, bez ohledu na jejich místo pobytu) Akčního plánu Evropské unie, navázat nově navrženým úkolem v oblasti zefektivnění systému zjišťování informací o majitelích účtů, které jsou vedeny bankami, a dalšími finančními institucemi, působícími v České republice, pro potřeby příslušných státních orgánů.

V řadě jiných zemí Evropské unie bylo přikročeno k mnohem radikálnějšímu řešení uvedené situace, a totiž vytvoření centrálního registru bankovních účtů (Německo, Francii), do něhož je zajištěn přístup pro určené policejní a zpravodajské útvary.

trestný čin, je podáno trestní oznámení. O tomto je vyrozuměna finanční instituce (např. banka), kde jsou prostředky blokovány, čímž jí vzniká ze zákona povinnost neprovést příkaz klienta ještě po dobu dalších tří dnů, aby policejní orgány mohly provést opatření k další blokaci účtu. Jestliže Finanční analytický útvar nepodá trestní oznámení, finanční instituce nemá ze zákona povinnost dále splnění příkazu klienta (např. k výběru nebo převodu peněžních prostředků) odkládat.

3.4 Zefektivnění organizačního rámce pro vyšetřování případů terorismu

Jedním z Doporučení Hodnoticí mise Rady Evropské unie proti terorismu, která Českou republiku navštívila v listopadu 2004, byl návrh ustavit pozici specializovaného státního zástupce, který by byl na celostátní úrovni odpovědný za koordinaci justičních aktivit, vztahujících se k případům terorismu.

V úvahu přichází řešení situace cestou zajištění hlubších specializací pro boj s organizovaným zločinem a terorismem v rámci státních zastupitelství. Jedině tak bude možné řešit situace, vztahující se k problematice boje proti terorismu, bez zbytečných prodlev, případně stanovit jednoznačné a rychlé postupy určení dozorujících státních zástupců (zejména v případě důvodného podezření z financování terorismu). Zároveň je žádoucí provést školení, která by jednoznačně objasnila vhodné postupy v uvedené oblasti.

3.5 Otázka vydávání / předávání občanů České republiky k trestnímu stíhání nebo k výkonu trestu do zahraničí

Ministerstvo spravedlnosti připravilo za účelem implementace Rámcového rozhodnutí k Evropskému zatýkácímu rozkazu novely zákona č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním, zákona č. 140/1961 Sb., trestní zákon a Listiny základních práva svobod. Poslanecká sněmovna České republiky však novelu Listiny ve 2. čtení zamítla a předmětem projednávání tak byla pouze novelizace trestního řádu a trestního zákona.

Novela byla přijata dne 24. září 2004 a nabyla účinnosti dne 1. listopadu 2004. Dne 14. ledna 2005 Česká republika učinila prohlášení k příslušnému článku Evropské úmluvy o vydávání z roku 1957 u Rady Evropy, aby tak mohla místo zmíněné úmluvy aplikovat úpravu o evropském zatýkáčím rozkazu.

Uvedená úprava byla podrobena přezkumu Ústavním soudem z hlediska slučitelnosti příslušných ustanovení trestního řádu a trestního zákona s čl. 1, čl. 4 odst. 2, čl. 14 odst. 4 a čl. 39 Listiny základních práv a svobod.

Další postup bude stanoven v návaznosti na případný právní názor Ústavního soudu, jakož i v závislosti na dalších jednáních o nové extradiční smlouvě se Spojenými státy americkými a v kontextu Dohody o vydávání mezi Spojenými státy americkými a Evropskou unií.

Další komplikace s implementací Rámcového rozhodnutí v České republice vyplývá rovněž ze skutečnosti, že na základě přijatých právních úprav lze evropský zatýkáčím rozkaz používat jen na trestné činy, spáchané od 1. listopadu 2004, což je předmětem kritiky hodnotících zpráv Evropské unie a vyvolává to aplikační problémy mezi členskými státy Evropské unie (většina členských zemí Unie používá evropský zatýkáčím rozkaz na trestné činy, spáchané po přijetí samotného rámcového rozhodnutí).

Vzhledem k tomu, že evropský zatýkáčím rozkaz je zásadním nástrojem justiční spolupráce v Evropské unie a bez jeho aplikace je fakticky vyloučeno efektivní pronásledování zločinců na schengenském teritoriu, je velice pravděpodobné, že nedostačující implementace uvedeného Rámcového rozhodnutí v České republice se velice negativně projeví v hodnocení České republiky z hlediska připravenosti na aplikaci schengenského acquis. Z uvedených důvodů je nezbytné vzniklý stav bezodkladně vyřešit změnou trestního řádu, která odstraní omezení jeho působnosti, jež je v rozporu s příslušným Rámcovým rozhodnutím.

4 Spolupráce domácích specialistů pro oblast spravedlnosti a vnitřních věcí s jejich protějšky v zahraničí

Významným bodem protiteroristického úsilí je oblast spolupráce domácích orgánů prosazování práva s jejich protějšky v zahraničí, včetně **sdílení relevantních informací**. V této souvislosti je důležitá role Národní ústředny Interpol Praha, v jejímž rámci, vedle kanálů všeobecné komunikace, funguje napojení na FTF (Fusion Task Force) Generálního sekretariátu Interpolu, zaměřené výhradně na problematiku boje proti terorismu.¹²

Ke dni 1. září 2004 vstoupila pro Českou republiku v platnost **Úmluva o zřízení Evropského policejního úřadu (Úmluva o Europolu)** založená na článku K.3 Smlouvy o Evropské unii a dva z celkových pěti s ní souvisejících protokolů. Dva protokoly, které Úmluvu o Europolu pozměňují, dosud nebyly ratifikovány všemi původními patnácti členskými státy Evropské unie a z tohoto důvodu zatím nevstoupily v platnost. Parlamentem České republiky již byl schválen a prezidentem republiky ratifikován i další protokol pozměňující Úmluvu o Europolu, přijatý Radou Evropské unie v listopadu 2003.

V komunikaci mezi Českou republikou a Europolem hraje ústřední roli národní jednotka Europolu a dva styční důstojníci České republiky v centrále Europolu v Haagu. Vedle výměny operativních informací Česká republika cestou Europolu získává další materiály vztahující se k problematice terorismu (týdenní a měsíční přehledy událostí, specializované analýzy atd.). V České republice je kontaktním bodem Europolu pro terorismus Útvar pro odhalování organizovaného zločinu Služby kriminální policie a vyšetřování Policie České republiky.

Útvar odhalování nelegálních výnosů a daňové kriminality Služby kriminální policie a vyšetřování Policie České republiky aktivně monitoruje a vyhodnocuje obsah analytických souborů¹³, existujících v rámci Europolu, vztahujících se k oblasti boje proti financování terorismu.

Od 7. května 2004 je Česká republika připojena k síti BdL (Bureau de Liaison), což je oficiální komunikační systém, propojující zástupce členských zemí v Pracovní skupině Rady Evropské unie pro terorismus (E 12).

Za účelem implementace Rozhodnutí Rady Evropské unie ze dne 28. února 2002 č. 2002/187/SVV o **zřízení Evropské jednotky pro soudní spolupráci (Eurojust)**, došlo k novelizaci zákona č. 283/1993 Sb., o státním zastupitelství. Ve funkci národního člena Eurojustu od vstupu České republiky do Evropské unie působí státní zástupce mezinárodního odboru Nejvyššího státního zastupitelství. Funkci národního korespondenta Eurojustu pro terorismus zastává pracovník Útvaru pro odhalování organizovaného zločinu Služby kriminální policie a vyšetřování Policie České republiky.

Česká republika je rovněž členem Policejní pracovní skupiny k terorismu (Police Working Group on Terrorism, PWGT), zahrnující protiteroristické složky zemí Evropské unie, Norska a Švýcarska. Elektronická utajovaná komunikace mezi členy PWGT je zajišťována systémem informačním systémem TOMAS.

¹² Národní ústředna Interpol Praha využívá komunikační systém založený na technologii „I-24/7“, který skýtá jak rychlejší a kvalitnější přenos dat a obrazových informací, tak umožňuje přímý (on line) přístup k databázím Generálního sekretariátu Interpolu v Lyonu, který bude výhledově poskytnut vybraným útvarům Policie České republiky.

¹³ AWF 99-008 – Islamic Terrorism = analytický pracovní soubor k islámskému terorismu ve vztahu k Evropské unii, (Analytical Working File: AWF) AWF 03-029 – Dolphin = analytický pracovní soubor k terorismu, AWF 01-001 – SUSTRANS = analytický pracovní soubor k odhalování, vystopování a identifikaci podezřelých transakcí.

Rozhodnutím č. 1999/352 ze dne 28. dubna 1999 zřídila Evropská komise Evropský úřad pro potírání podvodných jednání tzv. OLAF (Organisation de la lutte anti-fraude). Tento úřad zahájil svoji činnost dne 1. června 1999. Působnost OLAF je upravena těmi předpisy Evropské unie a členských států, které se týkají boje proti podvodným jednáním, korupce nebo jakýchkoli jiných forem nezákonného jednání, působících proti finančním zájmům Evropských společenství. Vzhledem k tomu, že OLAF je povinen pracovat v těsné součinnosti s příslušnými orgány členských států zejména orgány policie a dalšími orgány činnými v trestním řízení, může účinně napomáhat v boji proti financování terorismu a v odhalování dalších trestných činů s tím spojených. Kontaktní osobou za Českou republiku pro OLAF je státní zástupce Nejvyššího státního zastupitelství.

V celní oblasti je mezinárodní spolupráce založena na řadě mezistátních dvoustranných smluv o spolupráci v celních otázkách. Pokud nejsou sepsány dvoustranné mezistátní smlouvy, pak se pro členské státy Evropské Unie uplatňuje vzájemná spolupráce na základě Nařízení Rady (ES) č. 515/1997 ze dne 13. března 1997 o vzájemné pomoci mezi správními orgány členských států a jejich spolupráci s Komisí k zajištění řádného používání celních a zemědělských předpisů. Na pravidelných setkáních Pracovní skupiny pro celní spolupráci (Customs Cooperation Working Group) jsou projednávány dokumenty týkající se i problematiky boje proti terorismu.

Styční důstojníci Policie České republiky působí, vedle centrály Europolu v Haagu, v Moskvě, Kyjevě a Bratislavě. Od 1. září 2005 působí styčný důstojník Policie České republiky působit i v centrále Interpolu v Lyonu. Styčný úředník Celní správy České republiky v současné době působí v Kolíně nad Rýnem.

Řada formálních a neformálních setkání zástupců Policie České republiky a jejich protějšků ze zahraničí se uskutečňuje během konkrétních specializovaných konferencí. Často se přitom jedná o akce, spolufinancované z příslušných fondů Evropské unie, vyčleněných pro prohlubování spolupráce v oblasti spravedlnosti a vnitřních věcí (AGIS, TAIEX).

Odpovídající pozornost je věnována i spolupráci Policie České republiky s bezpečnostními attaché zahraničních zastupitelských úřadů v Praze.

Ze specializovaných forem mezinárodní policejní spolupráce v oblasti boje proti terorismu je třeba uvést provádění součinnostních cvičení Útvaru rychlého nasazení Policejního prezidia České republiky a jeho protějšků ze zemí Evropské unie, sdružených v pracovní skupině Atlas.

Dne 28. dubna 2004 bylo v rámci oslav 10. výročí existence státního zastupitelství v České republice podepsáno memorandum o spolupráci mezi Nejvyšším státním zastupitelstvím České republiky, Generální prokuraturou Maďarské republiky, Generální prokuraturou Polské republiky a Generální prokuraturou Slovenské republiky, které výslovně obsahuje zmínku o tom, že předmětem spolupráce nových členských států Evropské unie je i mezinárodní justiční spolupráce, do níž spadá i oblast boje proti organizovanému zločinu a terorismu.

5 Oblast činnosti zpravodajských služeb České republiky

5.1 Mezinárodní spolupráce

Spolupráce zpravodajských služeb jednotlivých států (včetně spolupráce s policejními složkami, strukturami Europol, Eurojust a ostatními relevantními institucemi Evropské unie) je zásadním předpokladem efektivního boje proti mezinárodnímu terorismu. Na tuto skutečnost poukazuje i řada dokumentů, vytvářených na úrovni Evropské unie.

Zpravodajské služby České republiky si v rámci svých zákonných kompetencí¹⁴, vyměňují informace se zpravodajskými službami cizí moci. Boj proti terorismu je prioritou takto pojaté spolupráce.

Vedle bilaterální výměny je zpravodajská komunita České republiky zapojena i do mnohostranných platform v oblasti výměny zpravodajských informací. Bezpečnostní informační služba je zapojena do činnosti Zpravodajské jednotky pro teroristickou hrozbu v rámci Severoatlantické aliance (TTIU), Kontra-teroristické skupiny (CTG), sdružující civilní kontrarozvědné služby zemí Evropské unie, Norska a Švýcarska a je členem Hodnotícího výboru skupiny ředitelů, kteří předkládají návrhy na zlepšení a zpřesnění aktivit mezinárodní organizace MEC, sdružující zpravodajské a bezpečnostní služby řady evropských zemí. V rámci mezinárodní spolupráce je Vojenské zpravodajství aktivně zapojeno do zpravodajské výměny informací v rámci Severoatlantické aliance a Evropské unie. Úřad pro zahraniční styky a informace je garantem za českou zpravodajskou komunitu v orgánu Evropské Unie (tzv. Clearing House), zabývající se výměnou informací o mezinárodních teroristických skupinách vedoucí k zmrazování jejich majetku.

ČR přispívá k efektivnějšímu **fungování centra pro analýzu zpravodajských informací, budovaného v rámci ústředních orgánů Evropské unie (tzv. SitCen)**. Již v průběhu roku 2004 zpravodajské služby a Ministerstvo zahraničních věcí svými podklady přispěly k některým dílčím analýzám SitCen.

5.2 Vnitrostátní koordinace činnosti zpravodajských služeb

Za koordinaci činnosti zpravodajských služeb České republiky je dle zákona č. 153/94 Sb., o zpravodajských službách České republiky odpovědná vláda. Důležité úkoly v uvedené oblasti vykonává Bezpečnostní rada státu a její Výbor pro zpravodajskou činnost.

Pracovní platformou v oblasti terorismu pro jednotlivé zpravodajské služby, Ministerstvo vnitra (včetně Policie České republiky) a Ministerstvo zahraničních věcí se v roce 2005 stala formalizovaná **Společná zpravodajská skupina**. V roce 2005 bylo zahájeno ověřování systému koordinace zpravodajské agendy prostřednictvím Kolegia ředitelů zpravodajských služeb a Pracovní skupiny koordinátora zpravodajských služeb. V prosinci 2005 dojde k vyhodnocení dosavadních zkušeností s uvedenou spoluprací.¹⁵

Jednou z nejvyšších priorit České republiky v oblasti boje proti terorismu je **zprovoznění vládního utajeného spojení**¹⁶ a dalších mechanismů, které umožní pružnou výměnu otevřených i

¹⁴ Vzájemnou spolupráci zpravodajských služeb České republiky upravuje zákon č. 153/1994 Sb., o zpravodajských službách, který stanoví, že navzájem spolupracují na základě dohod uzavíraných se souhlasem vlády. Se zpravodajskými službami cizí moci mohou jednotlivé zpravodajské služby České republiky dle stejného zákona spolupracovat pouze po předchozím souhlasu vlády.

¹⁵ Zaměřené mimo jiné i na zlepšení zpětné vazby mezi zpravodajskými službami a uživateli jejich výstupů.

¹⁶ „Komplexní koncepce vládního utajeného spojení“, schválená usnesením vlády ze dne 4. února 2004 č. 112, ve znění usnesení vlády ze dne 7. července 2005 č. 855 se realizuje v letech 2004-2007.

klasifikovaných informací v rámci státní správy a samosprávy. Dále je třeba koordinovat předávání informací na mezinárodní úrovni (propojení mezinárodních komunikačních systémů s komunikačními systémy v rámci České republiky) a předávání informací v rámci vízového procesu od a k zastupitelským úřadům České republiky.

5.3 Zlepšení legislativních podmínek pro práci zpravodajských služeb a bezpečnostních sborů České republiky

Rozsah legislativních podmínek, umožňujících efektivní výkon zpravodajské činnosti a činnosti složek prosazování práva, je z hlediska boje proti terorismu zcela klíčovou záležitostí, sledovanou i na úrovni EU.¹⁷

V reakci na teroristické útoky přistoupila již řada evropských i neevropských států k revizi oprávnění příslušných bezpečnostních složek a provedla taková opatření, aby tyto byly schopny účinně postupovat proti hrozbám terorismu jednak na národní, ale také na mezinárodní úrovni.

Ministerstvo vnitra, ve spolupráci se zpravodajskými službami a Policií České republiky, v průběhu roku 2004 vypracovalo materiál „**Analýza rozsahu zákonných oprávnění zpravodajských služeb a Policie České republiky potřebných pro plnění jejich úkolů při potírání mezinárodního terorismu**“. Materiál popisuje stávající oprávnění dotčených orgánů v České republice, ve srovnání s rozsahem oprávnění jejich partnerských orgánů v zahraničí.

Materiál byl schválen usnesením Výboru pro zpravodajskou činnost ze dne 22. července 2004 č. 94 a usnesením Bezpečnostní rady státu ze dne 7. října 2004 č. 9. Dne 10. listopadu 2004 byla Analýza předložena ke schválení vládě, která jej svým usnesením ze dne 15. června 2005 č. 737 vzala na vědomí.

Na základě závěrů uvedeného materiálu a na základě dalších návrhů zodpovědných institucí, je třeba přijmout příslušná opatření legislativní či nelegislativní povahy, která by zajistila potřebné změny či zpřesnění, zejména:

- a) V souladu se závěry dokumentu „Analýza rozsahu zákonných oprávnění zpravodajských služeb a Policie České republiky potřebných pro plnění jejich úkolů při potírání mezinárodního terorismu“.
- a.1) Nově definovat oprávnění zpravodajských služeb k přístupu k informacím vedeným orgány veřejné správy v zákoně o zpravodajských službách.
- a.2) Umožnit získávání dalších informací od subjektů veřejné správy a některých soukromých subjektů pro potřeby zpravodajských služeb, Policie České republiky a Celní správy České republiky (např. informace z daňového řízení, informace od bank a dalších finančních institucí - (zejména informace o číslech kont a jejich držitelích a o probíhajících bankovních transakcích, údaje o jménu, adrese a číslech kont zúčastněných osob) - informace ze systémů sociálního zabezpečení či zdravotního pojištění, informace od soukromých leteckých dopravců nebo jiných vybraných soukromých firem a společností, informace od poskytovatelů poštovních služeb, informace o obchodu s cennými papíry, atd.). Definovat možnost dálkového a nepřetržitého přístupu do existujících databází uvedených institucí či subjektů.
- a.3) Rozšířit oznamovací povinnost Ministerstva financí takovým způsobem, aby sdělovalo zákonem vymezené informace o některých podezřelých obchodech také přímo zpravodajským službám České republiky.

¹⁷ Konkrétní doporučení v oblasti rozšiřování oprávnění zpravodajských služeb jsou i obsahem materiálu „Průběžná zpráva o vyhodnocování vnitrostátních protiteroristických mechanismů“ (14306/2004 a navazující), která vyplynula z průběhu hodnocících misí Rady Evropské unie v 15 „starých“ členských zemích Evropské unie.

- a.4) Zakotvit, že vůči Úřadu pro zahraniční styky a informace se nelze dovolávat povinnosti mlčenlivosti podle § 7 zákona č. 61/1996 Sb., o některých opatřeních proti legalizaci výnosů z trestné činnosti a o změně a doplnění souvisejících zákonů, ve znění pozdějších předpisů
- a.5) Zakotvit povinnost Ministerstva financí (Finančního analytického útvaru) na základě oznámení příslušné zpravodajské služby o poznatcích, nasvědčujícím tomu, že dochází k podezřelým obchodům, bezodkladně zahájit potřebná šetření a informovat o jejich výsledcích příslušnou zpravodajskou službu.
- a.6) Stanovit pravidla výměny potřebných informací mezi Policií České republiky, celními orgány a zpravodajskými službami České republiky a vzájemného využívání služeb a dovedností mezi těmito orgány (např. sledování osob, odposlech a záznam telekomunikačního provozu atd.).
- a.7) Za přesně stanovených podmínek, v případě, že hrozí nebezpečí z prodlení (věc nesnese odkladu a nelze v daném případě jednat jinak), umožnit:
 - využívání oprávnění policejního orgánu k odposlechu a záznamu zpráv telekomunikačního provozu a sledování osob a věcí dle trestního řádu;
 - využívání zpravodajské techniky příslušnými zpravodajskými službami České republiky;
- okamžitě, přičemž příslušné povolení k takovému kroku by bylo třeba získat dodatečně, v určitém, přesně stanoveném, časovém limitu.
- a.8) Zakotvit, resp. zpřesnit, oprávnění Policie České republiky požadovat za zákonem stanovených podmínek poskytnutí doprovodných dat telekomunikačního provozu, dle zákona o Policii České republiky, mimo trestní řízení.
- a.9) V zákoně o zpravodajských službách stanovit k příslušnému oprávnění zpravodajské služby požadovat informace také povinnost příslušného dožadovaného subjektu tyto informace poskytnout.
- a.10) Po vstupu ČR do Schengenského informačního systému zajistit pro zpravodajské služby přístup k informacím o pohybu zájmových osob přes vnější hranice Schengenského prostoru.
- a.11) Obnovit pro zpravodajské služby České republiky výjimku, týkající se zpracovávání citlivých údajů dle zákona č. 101/2000 Sb., o ochraně osobních údajů ve znění pozdějších předpisů (zavést pro všechny zpravodajské služby oprávnění získávat osobní údaje včetně citlivých údajů).
- b) V souvislosti s dalšími identifikovanými potřebami,
- b.1) Zakotvit v zákoně o zpravodajských službách České republiky oprávnění Úřadu pro zahraniční styky a informace za účelem:
 - ochrany svých zaměstnanců, objektů a informačních zdrojů proti činnostem ohrožujícím jejich bezpečnost,
 - provádění bezpečnostních prověrek svých zaměstnanců nebo uchazečů o zaměstnání,
 - prověřování zpravodajských zdrojů nutných pro plnění úkolů v jejich působnosti,
 - plnění úkolů, které mají zahraničně bezpečnostní nebo zahraničně politický význam pro Českou republiku
- b.2) Zakotvit v zákoně o zpravodajských službách České republiky oprávnění Úřadu pro zahraniční styky a informace získávat informace odposlechem a záznamem zpráv ze sítí elektronických komunikací, pokud je lze získat jen tímto způsobem, a to po předchozím písemném povolení příslušného předsedy senátu vrchního soudu. Odposlechem a záznamem zpráv ze sítí elektronických komunikací, který podléhá povolení, není zachycování, poslech, monitorování a vyhodnocování informací, které jsou šířeny způsobem, jenž k nim umožňuje přístup předem neurčeného okruhu osob;

- **b.3) Zakotvit v zákoně o zpravodajských službách České republiky oprávnění Úřadu pro zahraniční styky a informace získávat v rozsahu své působnosti údaje ze sítě elektronických komunikací v mezinárodním provozu k plnění konkrétního úkolu vyplývajícího z priorit činnosti zpravodajských služeb schválených vládou České republiky, pokud je to nezbytné k plnění konkrétního úkolu a potřebné informace nelze včas získat jiným způsobem, a to bez nutnosti soudního povolení.**
- **b.4) V zákoně o elektronických komunikacích zakotvit fyzické nebo právnické osoby vykonávající komunikační činnost na základě žádosti Úřadu pro zahraniční styky a informace, schválené podle zákona o zpravodajských službách České republiky, zřídit a zabezpečit v bodech své sítě elektronických komunikací určených Úřadem pro zahraniční styky a informace připojení zařízení pro odposlech a záznam zpráv, a to na vlastní náklady.**
- **b.5) Zakotvit oprávnění Úřadu pro zahraniční styky a informace vyhledávat, otevírat a zkoumat dopravované poštovní zásilky.**

Dále je třeba zakotvit příslušné legislativní změny související s provozem elektronických komunikací, důležité z hlediska boje proti terorismu“, přičemž je třeba přistoupit zejména k následujícím krokům:

- **a) Právnickým nebo fyzickým osobám, poskytujícím veřejně dostupnou telefonní službu, stanovit povinnost poskytovat oprávněným státním orgánům (včetně zpravodajských služeb) informace z databáze všech svých účastníků veřejně dostupné telefonní služby.**
- **b) Projednat možnosti řešení vytvoření jednotné databáze čísel všech účastníků veřejně dostupné telefonní služby, včetně přístupu do této databáze, a vyřešení problému souvisejícího se zavedením přenositelnosti čísel mezi jednotlivými operátory. Na základě provedeného zhodnocení navrhnout potřebné legislativní změny a další potřebné kroky realizace.**
- **c) Zanalyzovat možnosti a dopady zavedení oprávnění příslušných orgánů (včetně zpravodajských služeb), za zákonem stanovených podmínek, k rušení a vypínání sítě elektronických komunikací a navrhnout potřebné legislativní změny a další potřebné kroky realizace opatření.**
- **d) Zajistit proporcionalitu v oblasti hrazení nákladů, vynaložených v souvislosti s prováděním odposlechů a záznamů zpráv tak, aby se na hrazení nákladů podílel nejen stát, ale i právnické a fyzické osoby, zajišťující veřejnou komunikační síť, nebo poskytující veřejně dostupné služby elektronických komunikací.**
- **e) Zajistit celním orgánům možnost využití stávajících oprávnění, souvisejících s oblastí elektronických komunikací.**
- **f) Za použití zahraničních zkušeností zvážit možnost zavedení povinnou registrace prodeje, respektive registrovanou aktivaci, předplacených karet do mobilních telefonů (včetně zavedení povinnosti hlásit operátorovi převod a ztrátu karty); zavedení sankce pro uživatele za neohlášení převodu nebo neohlášení ztráty SIM karty pro mobilní telefony; umožnit příslušným státním orgánům (včetně zpravodajských služeb) získávat uvedené informace o registrovaných kartách, jakož i o „dlouhodobém zapůjčování“ SIM karet (telefonních přístrojů u mobilní telefonní sítě) v případě telefonů vázaných na měsíční paušál (smlouvu s operátorem).**
- **g) Zvážit možnost zavedení povinné archivace nejen dat o uskutečněných hovorech, ale i dat o neuskutečněných hovorech (i v případě pevných linek), včetně možnosti přístupu příslušných státních orgánů (včetně zpravodajských služeb) k těmto datům.**
- **h) Zvážit zpřísnění sankcí, které jsou uvedeny v zákoně o elektronických komunikacích.**

Navrhovaná upřesnění stávajících oprávnění zpravodajských služeb a Policie České republiky plně reagují na výše uvedené požadavky a jsou koncipována tak, aby byly zpravodajské služby a Policie České republiky schopny účinně bojovat proti hrozbám mezinárodního terorismu, reagovat na podněty a žádosti příslušných zahraničních orgánů. Je třeba též zdůraznit, že všechna dále navrhovaná opatření jsou koncipována především preventivně. Jejich primárním cílem je předcházet teroristickým činům a směřují proto k tomu, aby zpravodajské služby byly schopné včas zachytit signály a indicie o případné teroristické hrozbě.

Trvajícím prioritou vlády v oblasti zpravodajských služeb je rovněž vypracování a přijetí zákona o kontrole zpravodajských služeb.

Při zpracovávání návrhu uvedeného zákona by bylo vhodné využít materiál „Souhrn věcných řešení kontroly zpravodajských služeb Parlamentem České republiky“, který byl loňského roku zpracován odbornou pracovní skupinou na půdorysu Výboru pro zpravodajskou činnost pod vedením ředitele sekce předsedy vlády Úřadu vlády České republiky a dne 18. listopadu 2004 projednán a schválen Výborem pro zpravodajskou činnost. Tento materiál předpokládá ustavení kontrolního orgánu pro všechny zpravodajské služby České republiky. Při přípravě tohoto návrhu byly využity zkušenosti ze zahraničí, a to nejen z právních úprav členských států Evropské unie, ale například i ze Spojených států amerických, Kanady, Austrálie a Nového Zélandu.

Z hlediska zajišťování a vyhodnocování informací je možné roli zpravodajských služeb považovat za stěžejní, jejich současné možnosti jsou však ve srovnání s jejich zahraničními partnery omezené.

S upřesněním stávajících oprávnění příslušných institucí musí být posílena také jejich vzájemná spolupráce, a to nejen na úrovni národní, ale i na úrovni mezinárodní. Bez sdílení potřebných informací a spolupráce jednotlivých orgánů nemůže být boj proti tomuto fenoménu úspěšný.

Zákonná oprávnění zpravodajských služeb, včetně stávajících oprávnění, musí být přesně vymezena, pokud jde o jejich účel, podmínky jejich uplatňování a jevy, kterých se týkají. Veškeré zákonné kompetence zpravodajských služeb musí být podrobeny účinné a nezávislé kontrole zejména mocí zákonodárnou či mocí soudní.

Při přípravě návrhu „Harmonogramu opatření České republiky v boji proti terorismu“ byla studována i platná či aktuálně zaváděná opatření jiných států světa (zejména členských zemí Evropské unie). Návrhy nových opatření se často týkají zejména preventivních opatření.

Například k rozšíření oprávnění k získávání informací relevantních bezpečnostních sborů a zpravodajských služeb přistoupilo Nizozemí, Lucembursko, Spojené království, Německo, Itálie, Maďarsko, Dánsko, Švédsko, Malta, Estonsko a Spojené státy americké.

Mnohé státy se soustředí na posílení spolupráce příslušných bezpečnostních orgánů (zpravodajské služby, policejní sbory, finančně analytické útvary, apod.). Za příklad je možné vzít Rakousko, Lucembursko, Velkou Británii, Dánsko, Švédsko, Maltu, Estonsko, Belgie, Německo, Slovinsko, apod.

Efektivnější dostupnost některých vyšetřovacích technik (např. sledování či odposlech) je již v některých státech realitou, jiné k tomuto kroku přistupují, například Belgie, Nizozemí, Lucembursko, Spojené království, Francie, Rakousko, Německo, Itálie, Portugalsko, Maďarsko,

Polsko, Finsko, Dánsko, Švédsko, Turecko. V souvislosti s telekomunikačním provozem je možné dále zmínit existenci jednotných databází účastníků telekomunikačního provozu a poskytování informací z nich (Německo, Itálie, Dánsko), proporcionalitu v hrazení nákladů (např. Belgie, Nizozemí, Velká Británie, Rakousko, Polsko, Dánsko, Švédsko, Turecko) a deanonymizaci telefonních karet (Spojené království, Německo, Slovinsko, Slovensko, Itálie, Švýcarsko). Obdobu návrhu možnosti rušení či vypínání sítě elektronických komunikací můžeme nalézt například v Nizozemí, Německu, Polsku a Finsku.

V reakci na teroristické útoky ve Spojených státech amerických (2001) či Španělsku (2004) přistoupila řada států k přijímání tzv. protiteroristických zákonů. Po teroristických útocích v Londýně tento trend pokračuje. K rozšíření právního řádu o adekvátní oprávnění přistupuje v současné době například Spojené království, Nizozemí, Itálie či Dánsko.

6 Ochrana konkrétních skupin potenciálních cílů teroristického útoku

6.1 Potenciální cíle teroristického útoku v České republice

Jak již bylo konstatováno, Česká republika je zemí, v níž nedochází k otevřeným projevům domácího či mezinárodního terorismu. Potenciální riziko politicky motivovaného útoku proti území nebo zájmům České republiky v zahraničí (spáchaného nebo připravovaného ze strany struktur mezinárodního terorismu či domácího extremismu) by však mohlo úzce souviset se zahraničněpolitickou orientací státu.

Z uvedených důvodů proto trvale probíhá **intenzivní spolupráce Policie České republiky, zpravodajských služeb České republiky a případně i Armády České republiky, při zajišťování informací, nezbytných pro předcházení ohrožení veřejného pořádku a bezpečnosti při hromadných společenských akcích** (vrcholné politické akce, akce sportovní, kulturní, atd.), pořádaných v České republice či za účasti zástupců České republiky v zahraničí (například Letní Olympijské hry 2004 v Athénách).

Útvarem rychlého nasazení Policejního prezidia České republiky a zásahovými jednotkami správ policejních krajů a správy Hlavního města Prahy jsou v odpovídajících intervalech prováděna součinnostní cvičení, jejichž cílem je ověřit a zdokonalit návaznost vzájemných postupů a organizaci přípravy a průběhu zákroku proti teroristům a únoscům osob a zjistit případná slabá místa v organizaci a technické připravenosti provádění zásahů. Výsledky cvičení potvrzují možnost společného nasazení více zásahových jednotek při řešení incidentů tohoto typu na jakémkoli místě České republiky.

Z konkrétních dalších specifických oblastí cílů potenciálního teroristického napadení, k jejichž ochraně jsou přijímána specifická opatření, jmenujme:

6.2 Ochrana kritické infrastruktury v rámci projektů boje proti terorismu

Cílem ochrany kritické infrastruktury je **zabezpečit fungování systémů a prostředků pro potřeby obyvatelstva a zachování funkčnosti státní správy**. Ochrana kritické infrastruktury je předmětem jednání na všech úrovních a to včetně jednání s mezinárodními organizacemi.

Jednou z možných alternativ ohrožení prvků kritické infrastruktury je jejich úmyslné poškození, tj. jak subjektů tak i objektů, a to plánovaným úmyslným útokem. V tomto smyslu se v dokumentech mezinárodních organizací (Evropské unie a Severoatlantické aliance) a jednotlivých států, kteří se touto problematikou intenzivně zabývají, hovoří o přijatých a plánovaných preventivních opatřeních zabraňujících realizaci této možnosti.

V rámci NATO je ochrana kritické infrastruktury obecně řešena v pracovní skupině pro ochranu kritické infrastruktury, která byla ustavena rámci činnosti Výboru pro civilní ochranu NATO (Civil Protection Committee), jejíž činnost v rámci České republiky je v gesci Ministerstva vnitra (Generálního ředitelství Hasičského záchranného sboru České republiky). S ohledem na členství České republiky v Evropské unii byla předmětná problematika v rámci Evropské unie projednávána zejména v závěru 2. pololetí 2004 a jejím gestorem je rovněž Ministerstvo vnitra (Generální ředitelství Hasičského záchranného sboru České republiky). Kromě toho ochrana kritické infrastruktury je součástí pracovních povinností Výboru pro civilní nouzové plánování, pracovního výboru Bezpečnostní rady státu.

Zároveň je trvale sledován **vývoj v oblasti ochrany kritické infrastruktury s ohledem na kroky mezinárodních organizací** (Evropská unie, Severoatlantická aliance a další). V souvislosti

s tím jsou na vnitrostátní úrovni přijímána relevantní opatření. V průběhu roku 2005 je třeba rovněž vytvořit program Varovná informační síť pro kritickou infrastrukturu (Critical Infrastructure Warning Information Network, CIWIN), součást systému ARGUS, který představuje hlavní bezpečnostní systém rychlé výstrahy slučující systémy rychlé odezvy. Informace o úkolech a opatření vyplývající z dokumentu Evropské unie na téma ochrany kritické infrastruktury v boji proti terorismu byla poskytnuta Parlamentu České republiky v souvislosti s legislativním návrhem ES/EU. V návaznosti na sdělení Evropské unie, týkající se ochrany kritické infrastruktury v boji proti terorismu, je třeba do konce roku 2005 v rámci České republiky definovat kritickou infrastrukturu a provést analýzu informací získaných z různých zdrojů o základních prvcích kritické infrastruktury a jejich vzájemné závislosti. Rovněž bude nezbytné přijmout opatření k zajištění spolupráce a partnerství mezi majiteli a provozovateli subjektů kritické infrastruktury a kompetentními orgány.

V listopadu 2004, v rámci prověření stavu zajištění bezpečnosti České republiky, byli účastníci Hodnotící mise Rady Evropské unie rovněž seznámeni se stavem řešení ochrany kritické infrastruktury v České republice. Dosažené výsledky České republiky v této oblasti byly účastníky mise hodnoceny velmi pozitivně a celkový přístup k řešení problematiky ochrany kritické infrastruktury považují za vysoce profesionální.

V následujícím období bude nezbytné, v souladu s koncepčními úkoly Evropské unie, zaměřit hlavní pozornost na řešení oblasti rozboru vzájemných závislostí, a to z celkového pohledu ohrožení prvků kritické infrastruktury, nejen tedy z pozice úmyslného ohrožení. Jelikož se jedná o velice náročný proces jak do rozsahu tak i počtu zúčastněných a jejich vzájemných vazeb a vztahů (veřejný a soukromý sektor), bude její řešení pokračovat v pracovní skupině pro problematiku kritické infrastruktury ustavené v rámci Výboru pro civilní nouzové plánování. Problematika ochrany kritické infrastruktury bude nadále řešena komplexně, a to v souladu se závazky České republiky vůči mezinárodnímu společenství.

Při výstavbě nových, potenciálně rizikových objektů, je předem dbáno na maximální ochranu jejich perimetru odpovídajícími stavebními prvky.

6.3 Problematika kybernetických hrozeb

Je nutno konstatovat, že veřejné sféře České republiky v současné době chybí určitý subjekt, který by v oblasti ochrany tzv. kybeprstoru v některých případech nahrazoval soukromé subjekty, neboť u některých postupů a systémů hrozí vyzrazení know-how a tak zmaření a oslabení systému ochrany před kybernetickými hrozbami. Z tohoto důvodu je třeba vytvořit komplexní dokument, který by zmapoval problematiku kybernetických hrozeb z hlediska bezpečnostních zájmů České republiky a navrhl řešení konkrétních diagnostikovaných slabých míst.

6.4 Problematika krizového řízení v dopravě

V rámci dokumentu „**Strategie krizového řízení v dopravě do roku 2013**“, schváleného usnesením Bezpečnostní rady státu ze dne 19. července 2005 č. 70 je sledováno zvýšení kontroly nad hrozbami a riziky v dopravě, včetně kontroly nad přepravou některých druhů zásilek nebezpečných věcí.

Je prováděna srovnávací analýza dohledu nad přepravou nebezpečných věcí po silnici a železnici ve vybraných zemích Evropského hospodářského prostoru.

Přepravu nebezpečných věcí v silniční dopravě upravuje zákon č. 111/1994 Sb., o silniční dopravě, ve znění pozdějších předpisů. Podle tohoto zákona je silniční dopravou dovoleno

přepravovat pouze nebezpečné věci vymezené v Evropské dohodě o mezinárodní silniční přepravě nebezpečných věcí (ADR) a to za podmínek v ní uvedených. Nově byl zaveden seznam vysoce rizikových nebezpečných věcí, zneužitelných při teroristických akcích. Dopravci, odesílatelé a ostatní účastníci přepravy podílejících se na přepravě vysoce rizikových nebezpečných věcí musí přijmout, aplikovat a dodržet bezpečnostní plán, jehož náležitosti stanoví ADR.

Bezpečnostní plán mimo jiné musí obsahovat seznam dotčených nebezpečných věcí nebo skupin nebezpečných věcí, opatření, která je třeba učinit ke snížení bezpečnostních rizik, postupy pro ohlašování ohrožení, narušení bezpečnosti nebo pro jednání v takových situacích, opatření pro zajištění fyzické bezpečnosti dopravních informací obsažených v bezpečnostním plánu. Na vozidlech musí být nainstalovány prostředky, zařízení a systémy k ochraně proti odcizení vozidla a jeho nákladu. ADR obsahuje ustanovení o dopravních omezeních, která lze zavést z jiných důvodů, než je bezpečnost během přepravy. O těchto omezeních musí být informována Organizace spojených národů a Evropská unie.

V železniční dopravě lze přepravovat nebezpečné věci vymezené v Úmluvě o mezinárodní železniční přepravě (COTIF), která stanoví jednotné právní předpisy pro smlouvu o mezinárodní železniční přepravě zboží. Mezi tyto předpisy patří Řád pro mezinárodní přepravu nebezpečných věcí (RID). To znamená, že pro vnitrostátní i mezinárodní přepravu nebezpečných věcí platí stejné předpisy.

Cílem navrhovaných dalších kroků v uvedené oblasti je zvýšit informovanost Policie České republiky o přepravách rizikových materiálů po území České republiky a zhodnocení dostatečnosti mezinárodních norem pro silniční přepravu „ADR“ a železniční přepravu „RID“ z pohledu bezpečnostních rizik České republiky, například:

- stanovit povinnost zainteresovaných podnikatelských subjektů prostřednictvím k tomu oprávněných státních orgánů zabezpečit dohled / ostrahu transportů komodit upravovaných zákony;
- stanovit povinnost orgánům odpovědným za povolení k nakládání s předmětnými komoditami včas hlásit transporty tohoto zboží z České republiky do zahraničí a ze zahraničí do České republiky i zpravodajským službám;
- dovozy a vývozy výše prezentovaných citlivých komodit celně odbavovat prostřednictvím vybraných celních úřadů.

6.5 Oblast zajišťování bezpečnosti civilního letového provozu

Základními dokumenty, vztahujícími se k bezpečnosti civilního letového provozu v České republice jsou:

- Národní bezpečnostní program ochrany civilního letectví před protiprávními činy, schválený Bezpečnostní radou státu dne 16. ledna 2004 a vydaný Ministerstvem dopravy v dubnu 2004 jako dodatek A leteckého předpisu L 17, s účinností od 1. května 2004. Jeho obsah je v souladu s Nařízením Evropského parlamentu a Rady Evropské unie ze dne 16. prosince 2002, č. 2320/2002, kterým se stanoví společná pravidla v oblasti bezpečnosti civilního letectví.
- Nařízení vlády ze dne 8. prosince 2004 č. 31, kterým se stanoví seznam citlivých činností pro civilní letectví.
- Usnesení vlády ze dne 8. prosince 2004 č. 1237, o nařízení vlády, kterým se stanoví seznam citlivých činností pro civilní letectví.
- Národní program bezpečnostního výcviku v civilním letectví.

- Národní program řízení kvality bezpečnostních opatření v civilním letectví.
- Zákon č. 49/1997, o civilním letectví, jehož novela bude projednávána v souladu s plánem legislativních prací vlády pro rok 2005.

Na jejich základě a v souladu s předpisy Evropské unie, Evropské konference pro civilní letectví (ECAC), Mezinárodní organizace pro civilní letectví (ICAO) jsou v České republice harmonizovány postupy, jejichž cílem je **zvýšení bezpečnostních standardů na letištích a na palubách letadel**.

V České republice je trvale prováděno **prověřování bezpečnostní způsobilosti skupin osob, vykonávajících na letištích určených k obchodní letecké dopravě činnosti**, jejichž zneužitím by mohlo dojít k ohrožení bezpečnosti státu nebo jiného důležitého zájmu státu (jedná se např. o osoby, provádějící osobní prohlídky pasažérů, zavazadel a přepravovaného nákladu, osoby provádějící bezpečnostní předletové kontroly letadel, ostrahu letišť a další).

S účinností od 1. července 2004 došlo ke zřízení oddělení doprovodů letadel v rámci Služby cizinecké a pohraniční policie Policie České republiky. Jeho náplní činnosti je zajišťování průvozu cizinců přes letiště Praha – Ruzyně, bezpečnostní prohlídky letadel Českých aerolinií, směřujících do vytipovaných destinací a **provádění ozbrojených bezpečnostních doprovodů** na letech, které byly vytipovány jako rizikové.

6.6 Problematika ochrany informačních systémů, které nenakládají s utajovanými skutečnostmi

Informační systémy, které nenakládají s utajovanými skutečnostmi, jsou v ČR v současnosti zabezpečeny na úrovni běžné ochrany lokální počítačové sítě.

S cílem **posílení informační bezpečnosti v oblasti komunikační a informační infrastruktury** České republiky a v souladu s § 4 odst. 1 písm. b) zákona č. 365/2000 Sb., o informačních systémech veřejné správy, jsou zpracovávány návrhy strategických dokumentů v oblasti ochrany Informačních systémů veřejné správy České republiky (ISVS ČR), a to i z hlediska jejich možného ohrožení teroristickým útokem. Jedná se zejména o následující dokumenty:

- „Národní strategie informační bezpečnosti České republiky“, která stanovuje úkoly v oblasti budování důvěryhodných informačních a komunikačních systémů v podmínkách České republiky.
- Návrh nařízení vlády k realizaci úkolů stanovených „Národní strategií informační bezpečnosti České republiky“ ze strany orgánů a organizací veřejné správy a subjektů kritické infrastruktury.
- „Koncept přenosu klasifikovaných informací komunikační infrastrukturou veřejné správy České republiky“, který reaguje na trvale se zvyšující požadavky přenosu určitých, zvláště chráněných, informací stanovených právními předpisy.¹⁸ Dokument navrhuje řešení prostřednictvím integrace informačních systémů do universálně použitelného bezpečného komunikačního systému veřejné správy, s přístupem do sítí ostatních zemí Evropské unie.
- „Bezpečnostní politika přenosu klasifikovaných informací komunikační infrastrukturou veřejné správy ČR“, popisující, v souladu s usnesením Bezpečnostní rady státu ze dne 18. listopadu 2003 č. 84, bezpečnostní cíle komunikační infrastruktury veřejné správy a způsoby jejich dosažení, stejně jako základní řídicí struktury systému, jejich roli a oblast odpovědnosti při prosazování uvedených bezpečnostních principů. Obsah dokumentu je koncipován tak, aby výsledný systém vyhovoval bezpečnostním požadavkům

¹⁸ Množství těchto předpisů a nejednotnost jejich výkladu vede k projekci a realizaci řady účelově orientovaných a aplikačně závislých systémů.

komunikačního systému Evropské unie S-TESTA a informačních systémů krizového řízení České republiky.

- "Návrh úrovní zabezpečení informačních systémů nezbytných pro chod kritické infrastruktury České republiky".
- Novela zákona č. 101/2000 Sb., o ochraně osobních údajů a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů (439/2004 Sb.), §13, odstavec 2, který hovoří o tom, že správce nebo zpracovatel je povinen zpracovat a dokumentovat přijatá a provedená technicko-organizační opatření k zajištění ochrany osobních údajů v souladu se zákonem a jinými právními předpisy.

Na základě zadání, vyplývajícího z usnesením Bezpečnostní rady státu ze dne 27. května 2003 č. 59, předložilo v roce 2004 Ministerstvo informatiky úvodní studii materiálu „Návrh úrovní zabezpečení informačních systémů nezbytných pro chod kritické infrastruktury v České republice“, která přibližuje strategické požadavky na technické řešení zadání a požadavky na součinnost mezi resorty. Ministerstvo informatiky, ve spolupráci s Národním bezpečnostním úřadem, připravuje ujednacení systému bezpečnostní klasifikace informací a následně přiřazení požadavku na zajištění odpovídajícího stupně bezpečnostní odolnosti jednotlivým informačním a komunikačním systémům nebo subsystémům.

6.7 Problematika ochrany informačních systémů, nakládajících s utajovanými skutečnostmi¹⁹

Informace klasifikované do kategorie utajovaných skutečností jsou v České republice v současné době zpracovávány v několika desítkách informačních systémů, z nichž část je realizována jako systémy samostatných osobních počítačů bez síťového propojení, část zahrnuje lokální počítačové sítě (LAN) bez propojení s jinými sítěmi a část je realizována jako rozlehlé počítačové sítě (např. propojení několika LAN v různých lokalitách, propojení se zastupitelskými úřady ČR v zahraničí, atd.).

Česká republika je napojena i na systémy, propojující členské země Evropské unie (Extranet, COREU, BdL) a NATO (Cronos, Minerva) a další mezinárodních organizací.

Ve všech těchto případech je zajištěna **adekvátní ochrana utajovaných skutečností a systémů samotných**, v souladu se zákonem a výše uvedenými vyhláškami. Jednotlivé systémy jsou certifikovány Národním bezpečnostním úřadem, přičemž podmínkou pro vydání certifikátu je i zajištění ochrany komunikace certifikovanými kryptografickými prostředky a ochrana systému před útoky z externího prostředí. Součástí ochrany je vždy i antivirová ochrana.

Možnost teroristického útoku kybernetickými prostředky nebo běžného napadení uvedených systémů je v zásadě eliminována. Mezi zbytková rizika jsou zařazena také rizika související s působením hrozeb typu živelní pohroma a útok hrubou silou. **Odpovídající ochrana proti tomuto riziku je těžko realizovatelná, vzhledem k tomu, že by se neobešla bez vysokých investičních nákladů a narážela by i na stavební omezení (památková ochrana objektů apod.).**

¹⁹ Nakládání s utajovanými skutečnostmi se v České republice řídí následujícími normami:

- zákon č. 148/1998 Sb., o ochraně utajovaných skutečností a o změně některých zákonů;
- vyhláška č. 56/1999 Sb., o zajištění bezpečnosti informačních systémů;
- vyhláška č. 339/1999 Sb., o objektové bezpečnosti a
- vyhláška č. 136/2001 Sb., o zajištění kryptografické ochrany utajovaných skutečností, provádění certifikace kryptografických prostředků a náležitostech certifikátů.

6.8 Problematika shromažďování údajů o místech a množství nebezpečných látek

Shromažďování údajů o umístění a množství vybraných nebezpečných chemických látek a přípravků, technické dokumentaci pro prevenci vzniku závažných havárií je v České republice trvale prováděno na základě ustanovení, zakotvených v zákoně č. 353/1999 Sb., o prevenci závažných havárií způsobených vybranými nebezpečnými chemickými látkami a chemickými přípravky a o změně zákona č. 425/1990 Sb., o okresních úřadech, úpravě jejich působnosti a o některých dalších opatřeních s tím souvisejících, ve znění pozdějších předpisů (zákon o prevenci závažných havárií). Uvedený zákon stanoví i povinnosti, které vyplývají z přijetí Úmluvy Evropské hospodářské komise Organizace spojených národů o účincích průmyslových havárií přesahujících hranice států.

Na základě zmocnění zákona byla vydána prováděcí vyhláška č. 373/2004 Sb., kterou se stanoví podrobnosti o rozsahu bezpečnostních opatření fyzické ochrany objektu nebo zařízení zařazených do skupiny A nebo do skupiny B. Vyhláška nabyla účinnosti 1. srpna 2004.

Vyhláška Ministerstva životního prostředí č. 383/2001 Sb., o podrobnostech nakládání s odpady, která byla zpracována na základě ustanovení zákona č. 185/2001 Sb., o odpadech a o změně některých dalších zákonů, ve znění pozdějších předpisů, je dalším právním předpisem, který upravuje shromažďování informací o odpadech (vedení evidence a ohlašování odpadů).

6.9 Oblast zajišťování fyzické ochrany jaderných materiálů a jaderných zařízení

Počátkem července 2005 byl na diplomatické konferenci ve Vídni jednomyslně přijat návrh změny Úmluvy o fyzické ochraně jaderných materiálů. V souladu se stanoviskem Evropské unie o neprodleném zahájení procesu ratifikace v členských zemích, je třeba aby Ministerstvo zahraničních věcí ve spolupráci se Státním úřadem pro jadernou bezpečnost zahájilo náročný proces ratifikace změny Úmluvy prezidentem České republiky. Požadavky na zvýšení úrovně fyzické ochrany jaderných materiálů a jaderných zařízení jsou již prakticky implementovány v současné legislativě - vyhláška č.144/1997 Sb.

Došlo k ustavení meziresortní pracovní skupiny, sestávající ze zástupců Bezpečnostní informační služby, Ministerstva vnitra (včetně Policie České republiky), Ministerstva obrany, Ministerstva průmyslu a obchodu, Českých energetických závodů a. s. a Státního úřadu pro jadernou bezpečnost. Pracovní skupinou byl vypracován dokument č.j. D3/3.1/2005 „Projektová základní hrozba pro jaderná zařízení a jaderné materiály včetně přeprav jaderných materiálů v České republice“. Následně byly výše jmenované resorty a další subjekty, v rámci jejich věcné působnosti, požádány o součinnost při zajištění fyzické ochrany jaderných zařízení a jaderných materiálů v České republice a zajištění činností vyplývajících z implementace nově definované projektové základní hrozby pro jaderná zařízení a jaderné materiály, včetně případů přepravy jaderných materiálů. Implementace tohoto dokumentu si vyžádá novelu vyhlášky č.144/1997 Sb.

Národní bezpečnostní úřad trvale provádí ověřování bezpečnostní způsobilosti u inspektorů jaderné bezpečnosti a inspektorů radiační ochrany podle § 39 odst. 2 zákona č. 18/1997 Sb., o mírovém využívání jaderné energie a ionizujícího záření (atomový zákon) a o změně a doplnění některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů.

Aktivity v oblasti modernizace technických systémů fyzické ochrany uvedených objektů byly v zásadě dokončeny v roce 2004, kdy např. došlo ke kompletní výměně mikrovlnných závor na hranici střeženého prostoru Jaderné elektrárny Dukovany za spolehlivější a účinnější detektory. S rostoucími požadavky na fyzickou ochranu jaderných materiálů a jaderných zařízení, v souladu s návrhem novely vyhlášky č.144/1997 Sb. Je třeba zahájit přípravu další etapy modernizace

technických systémů fyzické ochrany jaderné elektrárny Dukovany, spočívající v doplnění ochranného systému o biometrickou detekci osob.

Na fyzické ochraně jaderného materiálu při jeho přepravě po železnici i po silnici se podílí Policie České republiky. Ani v jednom případě nebyla uvedena přeprava na území České republiky žádným způsobem narušena, a to i díky důslednému utajování jejich termínů a tras.

6.10 Zajištění zastupitelských úřadů České republiky, včetně zaměstnanců zastupitelských úřadů a jejich rodinných příslušníků při mimořádné události v zemi jejich působnosti nebo při vyhlášení krizového stavu nebo stavu ohrožení státu v České republice

Základním dokumentem, vztahujícím se k uvedené problematice, je materiál **”Směrnice pro činnost zastupitelských úřadů České republiky při mimořádných událostech, v krizových situacích a za válečného stavu“**, podle něhož byl do dubna 2005 pro každý zastupitelský úřad České republiky vypracován evakuační plán, operační plán, plán akceschopnosti, plán spojení, plán varování a vyrozumění a plán zdravotnického zabezpečení, který bude minimálně jednou ročně - a navíc při každé personální nebo organizační změně na zastupitelském úřadě - aktualizován.

V současné době probíhá zpracovávání komplexní analýzy bezpečnostního zajištění vybraných zastupitelských úřadů ČR v zahraničí, které bude pokračovat v průběhu celého roku 2005.

V průběhu roku 2004 byla ve vybraných zastupitelských úřadech České republiky provedena revize úrovně vybavenosti individuálními prostředky civilní ochrany (např. balistické ochranné vesty, balisticky odolná vozidla, ochranné protichemické prostředky aj.). V revizi se bude postupně pokračovat také v roce 2005 a letech následujících. V souvislosti s tím bude docházet k průběžným výměnám nevyhovujících individuálních prostředků civilní ochrany a k jejich dalšímu doplňování.

Trvale bude pokračovat zkvalitňování stavebně technických podmínek na jednotlivých ZÚ, vedoucí ke zvýšení jejich bezpečnosti z hlediska ochrany osob i ochrany utajovaných skutečností. V roce 2005 bude rovněž zavedena bezpečnostní kategorizace zastupitelských úřadů České republiky, která se přímo odrazí na předvýjezdovém a následném školení zaměstnanců zastupitelských úřadů a jejich rodinných příslušníků.

Usnesením Bezpečnostní rady státu č. 133/2000 k materiálu **”Návrh závazného postupu pro řešení krizových situací spojených s terorismem, ke kterým došlo v zahraničí a dotýkají se zájmů České republiky, ve znění pozdějších novelizací“** je stanoven postup v případech ohrožení bezpečnosti fyzických a právnických osob z ČR v zahraničí při krizové situaci v hostitelské zemi.

Usnesením Bezpečnostní rady státu č. 127/2004 ze dne 13. července 2004 byl schválen materiál **„Zásady spolupráce státních orgánů při ohrožení práv a zájmů České republiky a jejich občanů v případě zhoršení bezpečnostní situace v zahraničí nebo v případě mimořádné události v zahraničí“**, na jehož základě probíhá uzavírání meziresortních dohod, konkretizujících oblasti vzájemné spolupráce mezi ministerstvy zahraničních věcí, vnitra, obrany a zdravotnictví a Českými aeroliniemi a. s. Aktualizace „Zásad“ je obsahem jednání Bezpečnostní rady státu dne 4. října 2005.²⁰

²⁰ Materiál mj. stanovuje základní bezpečnostní rizika, na jejichž řešení by měly být jednotlivé zastupitelské úřady České republiky připraveny. Materiál zahrnuje mezi mimořádné situace v zahraničí i zhoršené bezpečnostní situace, ve kterých se může ocitnout zastupitelský úřad České republiky při vyhlášení krizového stavu v České republice. Na základě schválení

V materiálu **”Směrnice pro činnost zastupitelských úřadů České republiky při mimořádných událostech, v krizových situacích a za válečného stavu”** je zpracován i obsah dokumentu Rady Evropské unie ze dne 4. prosince 2003 č. 15754/2003, **”Směrnice o konzulární ochraně občanů Evropské unie v případě krize ve třetích zemích”**, který, mimo jiné, zavádí nové typové postupy na zastupitelských úřadech, umožňující lépe zajistit bezpečnost a ochranu fyzických a právnických osob z České republiky i prostřednictvím zastupitelského úřadu kteréhokoliv států Evropské unie (a naopak – zastupitelské úřady České republiky poskytují, v případě potřeby, ochranu občanům kteréhokoli jiného státu Evropské unie).

Ve fázi přípravy je rovněž materiál, věnující se řešení případů **ohrožení bezpečnosti osob z České republiky v hostitelské zemi v oblastech hygienicky a epidemiologicky závažných a v oblastech s potenciálním rizikem použití možných bojových agens nebo v případě havárie spojené s jejich únikem.**

7 Opatření v oblasti výzkumu, vývoje a zavádění nových technologií, vztahujících se k některým aspektům boje proti terorismu

7.1 Oblast vojenského výzkumu

V oblasti vojenského výzkumu byla v průběhu roku 2004 ukončena výzkumná fáze projektu „Elektron - Systém a způsob využití mobilních a stacionárních prostředků ochrany objektů v polních podmínkách“. Řešení projektu „Energie – Zbraně s řízenou energií; Zbraňové systémy s řízenou energií“ pokračuje v souladu s uzavřenou smlouvou do roku 2006. Zatím dosažené výsledky se částečně využívají u projektu výzkumu „APPM II (Alternativa k protipěchotním minám)“. V roce 2004 bylo dále zahájeno řešení mezinárodního projektu „TRAM - Výzkum a vývoj nových transparentních pancéřových materiálů“ s předpokladem jeho ukončení v roce 2007.

V oblasti zvýšení ochrany živé síly před účinky zbraní hromadného ničení byl dokončen výzkum u projektů „Dálka“, „Sedativa“, „Expres“, „Imunis“, „Specmun“, „Sarin“, „Burneti“, „Protilátky“ a „Biomonitoring“. Řešení výzkumných projektů „AB-AGENS“ a „C – AGENS“ je plánováno ukončit v roce 2005. Výsledky projektu „Dálka“ jsou dále využívány při řešení mezinárodního výzkumného projektu „Dáldet – Dálková detekce chemických a biologických látek“, který byl zahájen v roce 2004. Výsledky projektu „Protilátky“ jsou dále využívány při řešení výzkumného projektu „Protilátky II – Imunosenzory bojových chemických látek a bojových biologických prostředků“. Výsledky ukončených výzkumných projektů v oblasti zvýšení ochrany živé síly před účinky zbraní hromadného ničení jsou dále využívány při řešení dalších vývojových projektů.

V rámci výzkumného projektu "Terror" jsou v rámci Armády ČR od roku 2001 prováděny výzkumné úkoly, vztahující se ke konkrétním aspektům boje proti terorismu (oblast ochrany informačních systémů a vojenské techniky před účinky zbraní se směřovanou energií, zvýšení ochrany živé síly před účinky zbraní hromadného ničení, dálková detekce chemických a biologických látek, vývoj nových transparentních pancéřových materiálů, atd.), jejichž výsledky jsou využitelné i v civilní oblasti.

7.2 Výzkum v oblasti krizového řízení, ochrany obyvatelstva, integrovaného záchranného systému a požární ochrany

Současný i dlouhodobý výzkumný program je prioritně orientován do následujících strategických směrů:

- varování obyvatelstva,
- analýzy, detekce a dekontaminace vysoce toxických látek a nebezpečných škodlivin, včetně chemických, biologických, radiologických a nukleárních látek,
- vyhodnocování radiační a chemické situace,
- krizové řízení a kritická infrastruktura,
- prostředky ochrany obyvatelstva,
- komunikačních a informačních systémů ochrany obyvatelstva.

Usnesením vlády ze dne 1. června 2005 č. 661 byl schválen dokument „Dlouhodobé základní směry výzkumu“. Dlouhodobé základní směry výzkumu jsou chápány jako základní vstupy pro vypracování návrhu Národní politiky výzkumu a vývoje. Jejich cílem je definovat priority perspektivních výzkumných směrů z hlediska přínosů, které jsou pro ekonomiku a její konkurenceschopnost a pro udržitelný rozvoj společnosti nejdůležitější. Jedná se o první pokus v oblasti výzkumu a vývoje v České republice, kdy jsou vládě navrhována témata, která mohou sehrát dominantní roli. Zároveň je tímto posilována **snaha o koncentraci finančních, personálních a jiných zdrojů na řešení omezeného počtu nejvýznamnějších priorit.**

Dlouhodobé základní směry výzkumu obsahují celkem sedm tématických směrů, včetně tzv. bezpečnostního výzkumu.

Na základě usnesení Výboru pro civilní nouzového plánování ze dne 22. března 2005 č. 215 **byla ustavena odborná pracovní skupina pro koordinaci bezpečnostního výzkumu**. Vytvořením této skupiny a zahájením meziresortní diskuse zástupců resortů, odborníků z vědeckých a vzdělávacích institucí budou položeny základní kameny koordinovaného přístupu k problematice bezpečnostního výzkumu v České republice a k poskytování odborné podpory Radě pro výzkum a vývoj.

V Radě pro výzkum a vývoj byl dne 13. července 2005 projednán návrh výzkumného programu „Bezpečnostní výzkum 2006 - 2010“ Cílem programu, který zahrnuje dva relativně samostatné podprogramy je tvorba návrhů opatření, metodik, praktických nástrojů využitelných pro optimalizaci oblasti bezpečnosti a ochrany obyvatelstva v podmínkách České republiky. První podprogram se zaměřuje na oblast krizového řízení, civilního nouzového plánování, ochrany obyvatelstva, integrovaného záchranného systému a požární ochrany. Výzkum bude zahrnovat diagnostiku situací, analýzy, hodnocení a predikce dalšího vývoje procesů, tvorbu opatření, metod a praktických nástrojů na zvládnutí nežádoucího vývoje procesů dotýkajících se bezpečnosti České republiky. Výzkumná podpora se tak bezprostředně dotkne zabezpečení základních funkcí státu, kritické infrastruktury, ochrany životů a zdraví obyvatelstva v případě možných mimořádných událostí a krizových situací. Výzkumná činnost rozšíří současnou poznatkovou základnu a vytvoří předpoklady pro efektivní řízení a koordinaci činnosti jednotlivých složek Integrovaného záchranného systému při řízení záchranných prací a bude zaměřena i do problematiky technického vývoje a materiálního vybavení. **Podprogram je zpracován v souladu se současnými trendy bezpečnostního výzkumu v České republice a aktuálně reaguje na přijaté dokumenty EU a NATO.**

V současném období je v rámci EU připravován „**7. rámcový program Evropského společenství pro výzkum, technický rozvoj a demonstrace na roky 2007 až 2013**“. Jednou z priorit je i oblast bezpečnosti, kdy cílem je vyvinout technologie a znalosti pro budování kapacit potřebných k zajištění bezpečnosti občanů před možnými hrozbami. **Bezpečnostní strategie EU „Bezpečná Evropa v lepším světě“**, kterou přijala Evropská rada, se zaměřuje na potřebu systému celkové bezpečnosti, který zahrnuje civilní i vojenská bezpečnostní opatření. Směry výzkumu budou zaměřeny na:

- Ochranu před terorismem a trestnou činností: poskytování technologických řešení pro povědomí o ohrožení (např. ze strany chemických, biologických, radiologických a nukleárních látek), zjišťování, prevence, identifikace, ochrana, neutralizace a omezování účinků teroristických útoků a trestné činnosti,
- Bezpečnost infrastruktur a veřejných služeb: analyzování a zabezpečení stávající a budoucí veřejné a soukromé kritické/propojené infrastruktury (např. v dopravě, energetice, apod.), systémů a služeb (včetně finančních a správních služeb),
- Bezpečnost na hranicích: zaměření se na technologie a schopnosti pro zvýšení efektivity a účinnosti všech systémů, zařízení, nástrojů a procesů požadovaných ke zlepšení bezpečnosti evropských pozemních a pobřežních hranic, včetně otázek hraniční kontroly a ostrahy hranic,
- Obnovení bezpečnosti v případě krize: zaměření na technologie podporující různé operace pro řízení mimořádných situací (jako je civilní ochrana, humanitární a záchranné úkoly) a na otázky, jako je koordinace a komunikace mezi organizacemi, distribuované architektury a lidské faktory.

7.3 Technická a organizační opatření v oblasti ochrany osobních dokladů před paděláním, pozměňováním a zneužitím v případě odcizení nebo ztráty

S cílem zvýšit ochranu osobních dokladů České republiky před paděláním, pozměněním a zneužitím v případě odcizení nebo ztráty jsou doklady, vydávané v České republice (občanské průkazy, cestovní pasy, řidičské průkazy, cizinecké doklady), postupně vyměňovány za varianty, které jsou chráněny podle norem Evropské unie a splňují příslušná doporučení Interpolu (ochranné znaky, materiály apod.). Strojová čitelnost cestovních dokladů umožňuje zrychlit a zefektivnit odbavovací proces na hraničních přechodech. Zároveň je cílem probíhajícího zkvalitňování úrovně ochrany osobních dokladů i předcházet tzv. „moderním“ formám trestné činnosti v podobě tzv. „krádeží identity“ (identity theft).

Od července roku 2000 je v České republice v provozu systém centrální personifikace dokladů, jehož výstupem jsou strojově čitelné cestovní pasy a občanské průkazy s tištěnou podobou a tištěným podpisem držitele. Výroba a personifikace občanských průkazů a cestovních pasů se uskutečňuje v jednom místě pro celou republiku, a to za nejpřísnějších bezpečnostních opatření. Tím je prakticky vyloučena nedovolená manipulace s nepersonifikovaným dokladem, a zároveň je zajištěna jednotnost úpravy dokladů. Občanské průkazy bez strojově čitelných údajů, které byly vydávány do 31. prosince 2003, skončí svou platnost nejpozději do 31. prosince 2008.

Systém "Doklad" v rámci informačního systému Policie České republiky, obsahuje úplnou evidenci odcizených a ztracených zbrojních průkazů a zbrojních oprávnění a neúplnou evidenci odcizených a ztracených cestovních pasů za období od ledna 2000, neplatných občanských průkazů a odcizených motorových vozidel. Databáze obsahuje i údaje o žádostech, o vydaných cestovních dokladech, o zadržení cestovních dokladů a o odepření vydání nebo o odnětí cestovního dokladu. Podle zákonů č. 328/1999 Sb., o občanských průkazech, ve znění pozdějších předpisů, a č. 329/1999 Sb., o cestovních dokladech a o změně zákona č. 283/1991 Sb., o Policii České republiky, ve znění pozdějších předpisů, (zákon o cestovních dokladech), ve znění pozdějších předpisů, které nabyly účinnosti dnem 1. července 2000, jsou v informačním systému občanských průkazů vedeny údaje o ztracených, odcizených nebo neplatných cestovních dokladech. Tyto údaje jsou využívány obecními úřady obcí s rozšířenou působností příslušnými k vydání občanských průkazů či cestovních dokladů, případně i orgány Policie České republiky.

Od ledna 2005 mohou uvedenou databázi využívat i externí subjekty (například banky), které tak mohou získat informace o tom zda daný doklad je či není evidován jako neplatný, a pokud jako neplatný evidován je, pak rovněž o datu ohlášení ztráty či odcizení dokladu.²¹

Ministerstvem zahraničních věcí je vedena kartotéka a elektronická evidence ztracených a odcizených diplomatických a služebních pasů. Požadavky na jejich blokaci jsou zasílány Ministerstvu vnitra. Ministerstvem zahraničních věcí je vedle toho koordinován postup ve věci vyhodnocování ztracených, odcizených nebo padělaných vízových štítků. Ministerstvo zahraničních věcí (konzulární odbor) zasílá průběžně informace o ztracených, odcizených nebo padělaných vízových štítků Ředitelství služby cizinecké a pohraniční policie Policie České republiky.

Dalším vývoj v oblasti jednoznačné identifikace osob je spojen s procesem zavádění biometrických údajů do cestovních dokladů, jehož harmonogram vyplývá z Nařízení Rady (ES)

²¹ Problematiku upravuje zákon č. 559/2004 Sb., kterým se mění zákon č. 328/1999 Sb., o občanských průkazech, ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 329/1999 Sb., o cestovních dokladech a o změně zákona č. 283/1991 Sb., o Policii České republiky, ve znění pozdějších předpisů, (zákon o cestovních dokladech), ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 200/1990 Sb., o přestupcích, ve znění pozdějších předpisů, a zákon č. 326/1999 Sb., o pobytu cizinců na území České republiky a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů.

ze dne 13. prosince 2004 č. 2252/2004, o normách pro bezpečnost a biometrické prvky v cestovních pasech a cestovních dokladech vydávaných členskými státy (s přílohou „Minimální bezpečnostní standardy pasů a cestovních dokumentů vydávaných členskými státy“), které vstoupilo v platnost v lednu 2005. Zasedání Rady pro justici a vnitro ze dne 25. - 26. října 2004 nastolilo následující harmonogram dalšího vývoje:

- první biometrický údaj (digitální zobrazení obličeje) bude povinný a lhůta pro jeho zavedení bude 18 měsíců (nejzazší lhůta bude 1. září 2006);
- druhý biometrický údaj (digitální zpracování otisků prstů) bude taktéž povinný a lhůta pro zavedení bude 36 měsíců (36 měsíců poběží od schválení specifikací údaje Komisí, které se očekává v nejbližších dnech; nejzazším termínem tedy může být konec roku 2008).

7.4 Automatizovaný systém monitorování kmitočtového spektra

Automatizovaný systém monitorování kmitočtového spektra je budován v souladu s požadavky, souvisejícími se vstupem České republiky do Evropské unie a bude provozován Českým telekomunikačním úřadem. Provádění této činnosti je uloženo Českému telekomunikačnímu úřadu zákonem č.127/2005 Sb., o elektronických komunikacích a o změně některých souvisejících zákonů (zákon o elektronických komunikacích). Systém již byl zařazen mezi prvky nevojenské obranné infrastruktury v rámci Operační přípravy státního území

Termín dobudování „Systému“ a jeho uvedení do provozu je stanoven na rok 2007, kdy bude plošně pokrývat svými stacionárními a mobilními prostředky celou Českou republiku. Ukončení výstavby celého systému, případně jeho urychlení, je závislé na zabezpečení dostatečných finančních prostředků státního rozpočtu v letech 2006 - 2008 v kapitole Českého telekomunikačního úřadu.

Systém je určen pro průběžné monitorování rádiového spektra a kontrolu dodržování podmínek stanovených pro provoz rádiových zařízení, včetně zjišťování informací o nepovolených vysílacích rádiových zařízeních a o zdrojích rušení provozu povolených vysílacích rádiových zařízeních (např. provozovaných teroristickou nebo případně jinou zločineckou či špionážní skupinou).

Časově omezená spolupráce mezi ministerstvem vnitra, ministerstvem obrany a Českým telekomunikačním úřadem v této oblasti byla již úspěšně realizována při přípravě a zajišťování summitu Severoatlantické aliance a zasedání Mezinárodního měnového fondu a Světové banky v Praze.

8 OBLAST NAKLÁDÁNÍ SE ZBRANĚMI A STŘELIVEM, KONTROLY VÝVOZU A DOVOZU VOJENSKÝCH ZBRANÍ A VYBAVENÍ A ZBOŽÍ A TECHNOLOGIÍ DVOJÍHO UŽITÍ²²

8.1 Legislativní rámec problematiky

Nabývání, vlastnictví, držení, nošení a používání zbraní a střeliva je v České republice upraveno v souladu s právem Evropské unie a zároveň zohledňuje požadavky Evropské úmluvy o kontrole nabývání a držení střelných zbraní jednotlivými osobami (ze dne 28. června 1978; Česká republika je stranou Úmluvy od 8. ledna 2002). Klíčovým právním předpisem v této oblasti je **zákon č. 119/2002 Sb., o střelných zbraních střelivu a o změně některých zákonů, kterým je zároveň upraven výkon pyrotechnického průzkumu v civilním sektoru**. S obsahem zákona je spjata novelizace vyhlášky Ministerstva vnitra č. 384/2002 Sb., kterou jsou upraveny zásady ověřování odborné způsobilosti žadatelů o vydání zbrojního průkazu.

Oblast kontroly vývozu a dovozu vojenských zbraní a vybavení a zboží a technologií dvojího užití v České republice v současné době upravují následující platné a připravované právní normy:²³

- zákon č. 594/2004 Sb., jímž se provádí režim Evropských společenství pro kontrolu vývozu položek a technologií dvojího užití, který spolu s prováděcím předpisem (nařízení vlády č. 595/2004 Sb.), který je účinným nástrojem národního kontrolního režimu v oblasti zahraničního obchodu s položkami a technologiemi dvojího užití a který plně implementoval:
 - Nařízení Rady (ES) č. 1334/2000, kterým se zavádí režim Společenství pro kontrolu vývozu zboží a technologií dvojího užití;
 - rezoluci Rady bezpečnosti Organizace spojených národů č. 1540/2004;
- zákon č. 38/1994 Sb., o zahraničním obchodu s vojenským materiálem, v platném znění, který je v současné době revidován ve smyslu požadavků Rady (ES), usnesení Bezpečnostní rady státu č. 6 ze dne 7. října 2004 a usnesení vlády č. 14 ze dne 5. ledna 2005; děje se tak prostřednictvím materiálu „Náměty na další zdokonalení zákona č. 38/1994 Sb., o zahraničním obchodě s vojenským materiálem a o doplnění zákona č. 455/1991 Sb., o živnostenském podnikání (živnostenský zákon), ve znění pozdějších předpisů, a zákona č. 140/1961 Sb., trestní zákon, ve znění pozdějších předpisů“, na jehož základě má být do dne 31. října 2005 zpracován návrh legislativních změn k zákonu č. 38/1994 Sb., určených k překlenutí potenciálních legislativních mezer v uvedeném zákoně;²⁴
- zákon č. 228/2005 Sb., o kontrole obchodu s výrobky, jejichž držení se v České republice omezuje z bezpečnostních důvodů, a o změně některých zákonů;

²² O relevantních skutečnostech, vztahujících se k problematice nelegálního nakládání s vojenským materiálem či zbraněmi hromadného ničení zpravodajské služby průběžně informují předsedu vlády a příslušné orgány státní správy (Ministerstvo průmyslu a obchodu, Ministerstvo zahraničních věcí a Státní úřad pro jadernou bezpečnost).

V konkrétních případech zajištění nebezpečných či štěpných materiálu dochází k přímé spolupráci na zjišťování místa pohybu jejich převozu, rychlých zásazích s cílem zneškodnit, uložit či zničit tyto látky mezi Státním úřadem pro jadernou bezpečnost a Útvarem odhalování organizovaného zločinu Služby kriminální policie a vyšetřování (V2).

Celní správa ve spolupráci se Státním úřadem pro jadernou bezpečnost průběžně provádí kontrolní činnost při odhalování nelegálního dovozu a vývozu civilních zbraní, střeliva, vojenského materiálu, štěpného materiálu a zboží a technologií dvojího použití.

²³ Shrnutí jejich ustanovení je obsahem materiálu „K české právní úpravě zahraničního obchodu s vojenským materiálem“, který je, spolu s materiálem „Kodex chování Evropské unie při vývozech zbraní“ a dalšími materiály (např. text „Společná akce Evropské unie k boji proti destabilizujícímu hromadění a šíření ručních lehkých zbraní“, včetně její novelizované rozšířené verze), který je umístěn na internetových stránkách Ministerstva průmyslu a obchodu.

²⁴ V souladu se zněním usnesení vlády byl od začátku března 2005 zahájen systém tzv. zjednodušeného řízení při vyřizování žádostí o udělení vývozních nebo dovozních licencí k vojenskému materiálu. Zástupci Ministerstva průmyslu a obchodu, Ministerstva vnitra a Ministerstva zahraničních věcí se pravidelně scházejí k rozhodování u nakládání s jednotlivými žádostmi.

- zákon č. 61/1988 Sb., o hornické činnosti, výbušninách a o státní báňské správě, v platném znění, k němuž jsou v současné době zpracovávány návrhy změn;
- vyhláška Ministerstva průmyslu a obchodu ze dne 12. dubna 1994, kterou se provádějí některá ustanovení zákona č. 38/1994 Sb., o zahraničním obchodu s vojenským materiálem, v platném znění;

Problematika dovozu a vývozu zboží je obecně upravena Celním kodexem Společenství - Nařízením Rady (EHS) č. 2913/92, obecné pravomoci Celních orgánů České republiky při kontrolách dovozu a vývozu zboží vyplývají z celního zákona č. 13/1993 Sb., v platném znění.

V současné době je rovněž připravován nový zákon o nakládání s některými věcmi určenými k obranným a bezpečnostním účelům na území České republiky a o změně některých zákonů (zákon o nakládání s vojenským materiálem).

8.2 Vnitrostátní nakládání se zbraněmi, střelivem a výbušninami

Nakládání se zbraněmi a střelivem upravuje zákon č. 119/2002 Sb., o zbraních, ve znění pozdějších předpisů, nakládání s výbušninami upravuje zákon č. 61/1988 Sb., o hornické činnosti, výbušninách a o státní báňské správě, ve znění pozdějších předpisů.

Podle zákona o zbraních vykonává Policie České republiky státní správu ve věcech zbraní a střeliva, kterou jí tento zákon výslovně svěřuje. V rámci výkonu státní správy Policie České republiky mimo jiné povoluje podnikatelům v oboru zbraní a střeliva přepravu zbraní a střeliva určených k vývozu, dovozu nebo tranzitu a vykonává dozor nad dodržováním zákona o zbraních u držitelů zbrojních licencí. Policie České republiky tedy tuto přepravu povoluje, avšak aniž by jí zákon o zbraních zmocňoval provádět kontrolu přepravovaných zbraní a střeliva. Zákon o zbraních rovněž neupravuje povolování přepravy zbraní a střeliva v rámci území České republiky a kontrolu této přepravy.

Zákon o zbraních výslovně rovněž nezmocňuje Policii České republiky k obecnému dohledu nebo kontrole nad dodržováním jeho ustanovení. V praxi tento nedostatek činí problémy zejména při kontrole přepravy zbraní a střeliva a držitelů zbrojních průkazů při nakládání se zbraněmi a střelivem.

Dalším z rizikových faktorů je držení zakázaných zbraní, zakázaného střeliva a zakázaných doplňků zbraní. Zákon o zbraních v ustanovení § 9 odst. 1 stanoví, že zbraň kategorie A je zakázáno nabývat do vlastnictví, držet nebo nosit, z tohoto zákazu však umožňuje udělit výjimku držitelům zbrojního průkazu nebo zbrojní licence, kteří provádějí činnosti uvedené v § 9 odst. 2. Podle ustanovení § 10 odst. 1 písm. f) zákona o zbraních musí v žádosti uvést účel a důvod požadované výjimky. Současná právní úprava však již nestanoví žadateli o udělení výjimky, jak má žádost o udělení výjimky odůvodnit a míru odůvodnění ponechává pouze na žadateli, což neumožňuje správnímu orgánu řádně posoudit žádost o udělení výjimky z hlediska bezpečnostních rizik s ohledem na potřeby žadatele. U některých žadatelů jsou uváděné důvody pro udělení výjimky pouze účelové a zbraně jsou pak používány převážně k jiným účelům (zejména u sběratelských účelů ke střelbě na střelnici), než bylo deklarováno v žádosti.

Podle současné právní úpravy má správní orgán možnost zamítnout žádost o udělení výjimky pouze v případech, pokud to odporuje veřejnému pořádku a bezpečnosti a je pouze na něm, aby neudělení výjimky řádně zdůvodnil. Navržená novela přesune prokazování důvodnosti udělení výjimky na žadatele, čímž institut udělení výjimky získá své opodstatnění a výjimku bude možné udělit pouze výjimečně v řádně odůvodněných případech. K úpravě institutu udělování výjimek k nabývání vlastnictví a držení nebo nošení zbraně kategorie A je třeba k hlediska bezpečnosti

přistoupit i z pohledu k současné bezpečnostní situaci ve světě, kdy může být zbraň kategorie A s ohledem na své technické parametry zneužita i k teroristickým útokům.

Současné znění zákona č. 61/1988 Sb., o hornické činnosti, výbušninách a o státní báňské správě, v platném znění („zákon o výbušninách“) neumožňuje komplexní, důkladnou a účinnou kontrolu nakládání s výbušninami, a to ani ze strany Českého báňského úřadu do jehož gesce daná problematika náleží. Uvedené skutečnosti jsou obecně známé a proto Bezpečnostní rada státu na základě materiálu „Informace o kontrole dovozů a vývozů výbušnin“, který zpracovalo a na jednání Bezpečnostní rady státu předložilo Ministerstvo zahraničních věcí, uložila ministru průmyslu a obchodu, aby zpracoval analýzu současného stavu a předložil ji Bezpečnostní radě státu k projednání.

Ministr průmyslu a obchodu vyzval předsedu Českého báňského úřadu k vypracování zmíněné analýzy a takto vznikl materiál „Zhodnocení kontrolního systému nakládání s výbušninami pro civilní použití na území České republiky, a to zejména z hlediska regulace a evidence jejich dovozů a vývozů“. Jeho cílem bylo posoudit aktuální stav kontroly nakládání s výbušninami na území České republiky, zejména z hlediska regulace a evidence jejich dovozů a vývozů a na základě provedené analýzy navrhnout účinný kontrolní systém (včetně legislativních a organizačních opatření), který zajistí požadavky bezpečnosti České republiky, její zahraničně politické priority a závazky vůči partnerům a spojencům. Předmětný materiál byl Bezpečnostní radou státu projednán dne 19. července 2005, přičemž Bezpečnostní rada státu usnesením č. 68 uložila ministru průmyslu a obchodu předložit jej na schůzi vlády v termínu do 31. srpna 2005 s doporučením Bezpečnostní rady státu.

Po projednání výše uvedeného materiálu v Bezpečnostní radě státu bylo zjištěno, že se povolování přepravy podle zákona o výbušninách nevztahuje na výbušniny, které nejsou označeny příslušnou ověřovací značkou pro jejich použití v civilním sektoru. Jedná se především o výbušniny, které vznikají delaborací nepotřebné munice Armády České republiky. Obdobně bylo zjištěno, že zmocnění k provádění dohledu nad přepravou výbušniny není v obecně závazných právních předpisech zcela jednoznačné. I tuto problematiku je tedy třeba bezodkladně řešit.

S cílem zlepšit možnosti provádění zvýšeného dohledu nad nakládáním se zbraněmi, střelivem a výbušninami, zejména z hlediska eliminace zvýšených bezpečnostních rizik.

8.3 Zahraniční obchod s vojenským materiálem

U vývozu a dovozu vojenských zbraní Celní orgány České republiky dohlížejí, zda je obchod s vojenským materiálem prováděn pouze těmi právníckými osobami, kterým bylo uděleno povolení podle zákona č. 38/1994 Sb., a zda je prováděn v rozsahu a za podmínek stanovených příslušnými licencemi. Při obchodování se zbožím a technologiemi dvojího užití Celní správa ČR provádí pouze kontrolu při vývozu tohoto zboží a sleduje, zda jsou splněny podmínky vývozního povolení.

Ze strany zpravodajských služeb jsou trvale důsledně prováděny prověrky zaměstnanců a jiných osob, pohybujících se v prostoru provozů, ve kterých se vyrábějí, skladují a používají vojenské zbraně a vybavení a zboží dvojího užití, stejně jako osob, přicházejících do styku s citlivými informacemi o technologiích k výrobě vojenských zbraní a vybavení a zboží dvojího užití (vědci z výzkumných a vývojových ústavů, jiný personál).

Problematika rozšíření významu zapojení zpravodajských služeb České republiky s ohledem na jejich podíl při rozhodování o výsledcích správního řízení o vývozu a dovozu zboží a technologií, podléhajících mezinárodním kontrolním režimům, je zakomponována do textu dokumentu

„Analýza rozsahu zákonných oprávnění zpravodajských služeb a Policie ČR potřebných pro plnění jejich úkolů při potírání mezinárodního terorismu“ (viz pasáž 5.3).

V oblasti nakládání s vojenským materiálem je trvale věnována pozornost provádění kontrol společností, které realizují zahraniční obchod s vojenským materiálem jakož i hledání dalších cest, zpříšňujících podmínky, za kterých je zahraniční obchod s vojenským materiálem prováděn.

Národní bezpečnostní úřad průběžně provádí ověřování bezpečnostní způsobilosti u fyzických osob, které se podílejí na zahraničním obchodu s vojenským materiálem ve smyslu § 7 odst. 1 písm. b) zákona č. 38/1994 Sb., o zahraničním obchodu s vojenským materiálem a o doplnění zákona č. 455/1991 Sb., o živnostenském podnikání (živnostenský zákon), ve znění pozdějších předpisů.

Na konci roku 2003 byla příslušnými ministry podepsána „Dohoda o spolupráci Ministerstva průmyslu a obchodu a Ministerstva vnitra při realizaci opatření ke zkvalitnění účinnosti národního kontrolního režimu zahraničního obchodu s vojenským materiálem, prováděného na základě zákona č. 38/1994 Sb. Tímto způsobem získává Ministerstvo vnitra v době podání v konkrétní žádosti o vývoz přehled o typu předmětného vojenského materiálu, způsobu jeho nabytí a o jeho majiteli. Dohoda zabezpečuje, že všechny žádosti o udělení licence k obchodování s vojenským materiálem, jsou, počínaje rokem 2003, posuzovány Ministerstvem vnitra (včetně Policie České republiky), ve spolupráci se zpravodajskými službami, i z hlediska bezpečnostních zájmů České republiky.

Na Ministerstvu zahraničních věcí začal fungovat přehlednější a operativnější elektronický systém pro posuzování žádostí o vývozní licence ze zahraničně politického hlediska. Česká republika se v roce 2004, již jako členská země Evropské unie, aktivně zapojila do přípravy pravidelné výroční zprávy EU o naplňování Kodexu Evropské unie pro vývozy zbraní a rovněž vydala svou zprávu o kontrole exportu s vojenským materiálem za rok 2003. Česká republika začala používat institut zamítnutých transakcí (tzv. „denials“), jehož prostřednictvím jsou členské státy Evropské unie vzájemně informovány o zamítnutých žádostech, a jenž je významný z hlediska fungování Společné zahraniční a bezpečnostní politiky Evropské unie v oblasti vývozu zbraní.

8.4 Boj proti šíření jaderných, radiologických, chemických, bakteriologických (biologických) a toxinových zbraní

V oblasti boje proti šíření jaderných zbraní je ze strany Ministerstva zahraničních věcí, Ministerstva průmyslu a obchodu, Ministerstva vnitra, Ministerstva financí, Ministerstva obrany, Státního úřadu pro jadernou bezpečnost a zpravodajských služeb naplňována kontrolní činnost v souladu se zněním zákona č. 18/1997 Sb., o mírovém využívání jaderné energie a ionizujícího záření (atomový zákon) ve znění zákona č. 13/2002 Sb. a ve smyslu vyhlášky č. 145/1997 Sb., o evidenci a kontrole jaderných materiálů a jejich bližším vymezení ve znění vyhlášky č. 316/2002 Sb. a podle vyhlášky č. 179/2002 Sb., kterou se stanoví seznam vybraných položek a položek dvojího použití v jaderné oblasti. Byl ukončen ratifikační proces Dodatkového protokolu k Dohodě mezi Českou republikou a Mezinárodní agenturou pro atomovou energii o uplatňování záruk na základě Smlouvy o nešíření jaderných zbraní. Dodatkový protokol vstoupil v platnost dne 1. července 2002. Ke dni 27. prosince 2002 byla podle Dodatkového protokolu zpracována tzv. výchozí deklarace, na jejímž základě Česká republika (Státní úřad pro jadernou bezpečnost) ve stanovených termínech plní veškeré své závazky v souladu s příslušnými ustanoveními Dodatkového protokolu.

Po vstupu České republiky do Evropské unie předal Státní úřad pro jadernou bezpečnost Evropské komisi základní technické charakteristiky (Basic Technical Characteristics) všech zařízení v nichž

se v ČR nakládá s jadernými materiály a výchozí deklaráci k jaderným materiálům, nacházejícím se pod jurisdikcí České republiky. Verifikace základních technických charakteristik a předané výchozí deklarace byla zahájena inspektory Evropské komise již v průběhu května 2004. Dosavadní výsledky verifikace, stejně jako výsledky verifikačního procesu Mezinárodní agenturou pro atomovou energii, potvrzují vysokou úroveň kontrolní činnosti Státního úřadu pro jadernou bezpečnost v oblasti kontroly nešíření jaderných zbraní a plnění všech mezinárodních závazků, vyplývajících pro Českou republiku z předmětných mezinárodních smluv.

S cílem **minimalizovat hrozbu zneužití zdrojů ionizujícího záření k výrobě tzv. radiologické („špinavé“) zbraně** byl v roce 2004 Mezinárodní agenturou pro atomovou energii ve Vídni dopracován soubor pravidel pro zajištění bezpečnosti a ochrany zdrojů ionizujícího záření (Code of Conduct on the Safety and Security of Radioactive Sources). Podobně EU byla přijata směrnice o kontrole zdrojů o vysoké aktivitě a kontrole opuštěných (orphan) zdrojů záření (Council Directive 2003/122/Euratom on Control of High-activity Sealed Radioactive Sources and Orphan Sources“). I když legislativa v oblasti radiační ochrany v ČR je nejen plně harmonizována s legislativou EU, nýbrž i uvedena do denní praxe, některá opatření, zejména technického a organizačního charakteru (dokumentace u držitelů zdrojů, způsob, forma jejich inventarizace) se zapracovávají do vyhlášky Státního úřadu pro jadernou bezpečnost č. 307/2002 Sb., o radiační ochraně (s termínem konec 2005).

V oblasti boje proti šíření chemických zbraní **je dále prohlubována kontrolní činnost Státního úřadu pro jadernou bezpečnost ve smyslu zákona č. 19/1997 Sb., o některých opatřeních souvisejících se zákazem chemických zbraní, ve znění pozdějších předpisů.**

Nad rámec legislativních požadavků deklarovaných ve vyhlášce Státního úřadu pro jadernou bezpečnost č. 307 Sb. (Hlava VIII - evidence zdrojů ionizujícího záření a dalších skutečností důležitých z hlediska radiační ochrany; Hlava II, §33 – podmínky bezpečného provozu zdrojů ionizujícího záření, zařízení a pracovišť s nimi) byli osloveni držitelé povolení (podle zákona Atomového zákona) nakládající s vysoce aktivními zdroji ionizujícího záření a radioaktivních látek (vývozci, distributoři, uživatelé), zdůrazněna nutnost prověření stavu, inventáře a zabezpečení těchto zdrojů ionizujícího záření a radioaktivních látek a požadavek urychleně likvidovat nepoužívané zdroje ionizujícího záření a radioaktivních látek. V průběhu roku 2005 bude Státní úřad pro jadernou bezpečnost věnovat zvláštní pozornost právě neužívaným a skladovaným zdrojům ionizujícího záření na pracovištích držitelů povolení²⁵. Na základě provedené analýzy Státní úřad pro jadernou bezpečnost připraví materiál, v němž zhodnotí z hlediska zabezpečení těchto zdrojů současný stav a navrhne řešení (správní řízení k likvidaci těchto zdrojů, ekonomické a technické zabezpečení procesu likvidace).

Dne 1. května 2004 vstoupil v platnost zákon č. 186/2004 Sb., kterým se mění některé zákony v souvislosti s přijetím zákona o Celní správě České republiky. Přijetím tohoto zákona byly

²⁵ Podle § 3, odst. 2, písm. u) Státní úřad pro jadernou bezpečnost rozhoduje o nakládání se zdroji ionizujícího záření a radioaktivních látek, s nimiž je nakládáno v rozporu s právními předpisy, nebo kde není odstraňován vzniklý stav; tzn. je-li kdekoliv zachycen, nalezen bezprizorní, opuštěný zdroj ionizujícího záření a radioaktivních látek, je možno na základě rozhodnutí Státního úřadu pro jadernou bezpečnost tento zdroj prohlásit za radioaktivní odpad a podle § 26 odst. 2 písm. k) a § 31 odst. 4 atomového zákona zajistit nad tímto zdroje prozatímní správu, tzn. zajistit jeho bezpečné skladování, či ukládání prostřednictvím Správy úložišť radioaktivních odpadů. Složitější situace je v případech, kdy zdroj ionizujícího záření a radioaktivních látek má vlastníka, který jej nabyt (používal) před přijetím atomového zákona, nyní jej nepoužívá, skladuje a nemá finanční prostředky na jeho likvidaci (uložení). Atomový zákon počítá s možností poskytnutí dotace na likvidaci tzv. starých zátěží, kterými mohou být radioaktivní odpady vzniklé z látek, předmětů, zařízení kontaminovaných radionuklidů do doby privatizace původců těchto odpadů (§ 28 odst. 2 písm. c) a d)). Tuto možnost však nelze přímo použít u státních organizací (např. nemocnice), kde jsou neužívané zdroje ne vždy optimálně skladovány. Ve výše zmíněné Directive No.2003/122/EURATOM se přitom zdůrazňuje, že žádné finanční potíže nesmí bránit odpovídajícímu zabezpečení neužívaných (disused) zdrojů ionizujícího záření a radioaktivních látek, rovněž participace státu v této oblasti je doporučena. Z tohoto důvodu je Státním úřadem pro jadernou bezpečnost připravován výše zmíněný materiál, jež situaci v oblasti neužívaných zdrojů ionizujícího záření a radioaktivních látek v České republice zhodnotí.

upraveny povinnosti dopravců stanovených chemických látek z území nebo na území České republiky při provádění dohledu nebo kontrolní činnosti celním úřadem.

Kromě této dílčí novely, která výrazně zkvalitní kontrolní činnost Státního úřadu pro jadernou bezpečnost, pokračovaly v průběhu roku 2004 práce na přípravě novely zákona č. 19/1997 Sb. a navazující vyhlášky č. 50/1997 Sb., k tomuto zákonu z hlediska vstupu České republiky do Evropské unie, implementace opatření přijatých Konferencemi smluvních států Organizace pro zákaz chemických zbraní a vlastních zkušeností z kontrolní činnosti Státního úřadu pro jadernou bezpečnost. Návrh novely zákona č. 19/1997 Sb. bude předložen vládě v květnu 2005.

V oblasti boje proti šíření bakteriologických (biologických) a toxinových zbraní je dále prohlubována kontrolní činnost Státního úřadu pro jadernou bezpečnost ve smyslu zákona č. 281/2002 Sb., o některých opatřeních, souvisejících se zákazem bakteriologických (biologických) a toxinových zbraní, ve znění zákona č. 186/2004 Sb. Dnem 1. května 2004 vstoupil v platnost zákon 186/2004 Sb., kterým se mění některé zákony v souvislosti s přijetím zákona o Celní správě ČR. Přijetím tohoto zákona byly upraveny povinnosti dopravců biologických látek a toxinů z území nebo na území ČR při provádění dohledu nebo kontrolní činnosti celním úřadem.

8.5 Aktivita v oblasti harmonizace a společné politiky v oblasti mezinárodních kontrolních režimů

Vysoký stupeň harmonizace a společné politiky v oblasti mezinárodních kontrolních režimů nešíření zbraní hromadného ničení, konvenčních zbraní a položek dvojího použití je v zemích EU na úseku položek dvojího použití. Nařízení Rady (ES) č. 1334/2000, v platném znění, kterým se provádí režim Společenství pro kontrolu vývozu zboží a technologií dvojího užití, je právním předpisem přímo použitelným ve všech členských zemích Evropské unie. Seznam kontrolovaného zboží je součástí Nařízení Rady (Annex I). Obvykle jednou ročně jsou do seznamu promítány změny položek odsouhlasené v jednotlivých mezinárodních kontrolních režimech, aktualizované znění je zveřejňováno v plném znění. V České republice je v současnosti toto Nařízení základním předpisem, který je rozpracován zákonem č. 594/2004 Sb., jímž se tento režim Evropských společenství provádí. Paragraf 20 tohoto zákona zakotvuje úzkou spolupráci Ministerstva průmyslu a obchodu s ostatními zodpovědnými orgány, jmenovitě Státního úřadu pro jadernou bezpečnost, Generálního ředitelství cel, Ministerstva vnitra a Úřadu pro zahraniční styky a informace, na základě vzájemných součinnostních dohod.

Nový zákon nabyl účinnosti dne 3. prosince 2004, a tím byl zrušen zákon č. 21/1997 Sb. a všechny na něj navazující právní předpisy (zákon č. 204/2002 Sb. a prováděcí vyhlášky č. 397/2003 Sb. a 398/2004 Sb.). Prováděcím předpisem sjednocujícím formát žádostí o povolení je nařízení vlády č. 595/2004 Sb.

Ministerstvo zahraničních věcí od roku 2003 k 31. březnu pravidelně předkládá vládě „Informaci o závěrech výročních zasedání mezinárodních kontrolních režimů nešíření zbraní hromadného ničení, konvenčních zbraní a položek dvojího použití“ s cílem informovat vládu o aktuálních směrech vývoje a o opatřeních přijatých v rámci mezinárodních kontrolních režimů, včetně jejich naplňování na národní úrovni a o prohloubení činností na úseku vývozních kontrol po vstupu České republiky do Evropské unie. Materiál má zároveň přispět k posílení stávajícího rámce vnitrostátní implementace na exekutivní úrovni a mezirezortní koordinace se zdůrazněním role ústředních orgánů státní správy odpovědných za vnitrostátní naplňování mezinárodních závazků v této oblasti a upozornit na potřebu vyváženého přístupu mezi zodpovědným plněním zahraničněpolitických závazků v oblasti kontroly exportu a ochranou obchodních zájmů státu, zejména při vzrůstajícím tlaku na uplatňování principu „catch all“ (tzn. uplatnění kontroly vývozu

na položky, které nejsou na kontrolním seznamu, ale mohly by být zneužity k výrobě zbraní hromadného ničení).

Přijímaná opatření zaměřená proti šíření zbraní hromadného ničení odpovídají principům zahraniční politiky České republiky, která je smluvní stranou všech významných mezinárodních smluv v oblasti nešíření ZHN, odzbrojení a kontroly zbrojení, plnohodnotným členem všech existujících mezinárodních kontrolních režimů²⁶ a od roku 2004 rovněž nových mezinárodních iniciativ vzniklých s cílem posílit kontrolu exportu a tranzitu (Proliferation Security Initiative – PSI), urychlit likvidaci zbraní hromadného ničení (Global Partnership G-8) a snížit riziko globálního ohrožení zbraní hromadného ničení (Global Threat Reduction Initiative - GTRI).

²⁶ Podle zaměření rozlišujeme pět mezinárodních kontrolních režimů (MKR): v oblasti nešíření jaderných zbraní jde o Zanggerův výbor (Zangger Committee - ZC) a Skupinu jaderných dodavatelů (Nuclear Suppliers Group - NSG), v oblasti nešíření chemických a biologických zbraní o Australskou skupinu (Australia Group - AG), v oblasti raketových nosičů ZHN o Kontrolní režim raketových technologií (Missile Technology Control Regime - MTCR) posílený o Haagský kodex nešíření balistických raket (International Code of Conduct against Ballistic Missile Proliferation – HCOC) a v oblasti konvenčních zbraní o Wassenaarské ujednání (Wassenaar Arrangement – WA).

9 Krizové řízení, integrovaný záchranný systém a ochrana obyvatelstva

9.1 Systém krizového řízení

Posláním systému krizového řízení je, v případě vyhlášení stavu nebezpečí, nouzového stavu, stavu ohrožení státu nebo válečného stavu, umožnit **aplikování mimořádných (krizových) opatření, která jsou schopná zajistit fungování státu za podmínek vojenského nebo nevojenského ohrožení, včetně případů rizika nebo odstraňování následků teroristického útoku velkého rozsahu.**²⁷

Ministerstvo vnitra, v souladu s ustanovením krizového zákona provádí koordinaci přípravy na krizové stavy (krizové situace) a jejich řešení (sjednocování postupů orgánů veřejné správy, právnických osob a podnikajících fyzických osob, organizování instruktáží, školení a další přípravy pracovníků v oblasti krizového řízení, provádění kontroly krizových plánů, zpracovaných ostatními ministerstvy a krizových plánů krajů, vedení ústřední evidenci údajů o přechodným změnách pobytu osob).

V souladu s **“Harmonogramem přípravy a zpracování krizových plánů“** schváleným usnesením Bezpečnostní rady státu č. 295/2002 a jeho upřesněním v usnesení Bezpečnostní rady státu č. 79/2003, Ministerstvo vnitra vydalo Metodiku pro zpracování typových plánů, Metodiku zpracování krizových plánů dle § 15 a § 16 nařízení vlády č. 462/2000 Sb., a dále Seznam – přehled metodik pro analýzu rizik. Byl zpracován a distribuován Terminologický slovník z oblasti krizového řízení a plánování obrany státu, schválený ve Výboru pro obranné plánování a následně předložený do Bezpečnostní rady státu pro informaci.

Typové plány, které byly zpracovány na základě usnesení Bezpečnostní rady státu č. 295/2002 na vytipovaná ohrožení byly rozeslány k využití ústředním správním úřadům, orgánům krajů a hasičským záchranným sborům krajů.

K řešení krizových situací byly příslušnými subjekty zpracovány a schváleny krizové plány, které obsahují souhrn krizových opatření a postupů. Jejich zpracování vyplývá ze zákona č. 240/2000 Sb., o krizovém řízení a o změně některých zákonů (krizový zákon), ve znění pozdějších předpisů a z nařízení vlády č. 462/2000 Sb., k provedení § 27 odst. 8 a § 28 odst. 5 krizového zákona, ve znění nařízení vlády č. 36/2003 Sb.

Ke stanovení jednotných pravidel a organizačního upořádání krizového štábu kraje a obce, jeho uvedení do pohotovosti, vedení dokumentace a některé jeho podrobnosti vydalo Ministerstvo

²⁷ Mezi právní předpisy, které se k problematice vztahují, patří:

- ústavní zákon č. 1/1993 Sb., Ústava České republiky, ve znění pozdějších předpisů;
- usnesení předsednictva České národní rady č. 2/1993 Sb., o vyhlášení Listiny základních práv a svobod jako součásti ústavního pořádku České republiky, ve znění ústavního zákona č. 162/1998 Sb.;
- ústavní zákon č. 110/1998 Sb., o bezpečnosti České republiky, ve znění ústavního zákona č. 300/2000 Sb.;
- zákon č. 218/1999 Sb., o rozsahu branné povinnosti a o vojenských správních úřadech (branný zákon), ve znění pozdějších předpisů;
- zákon č. 219/1999 Sb., o ozbrojených silách České republiky, ve znění pozdějších předpisů;
- zákon č. 222/1999 Sb., o zajišťování obrany České republiky, ve znění zákona č. 320/2002 Sb.;
- zákon č. 240/2000 Sb., o krizovém řízení a o změně některých zákonů, ve znění zákona č. 320/2002 Sb. („krizový zákon“);
- zákon č. 241/2000 Sb., o hospodářských opatřeních pro krizové stavy a o změně některých souvisejících zákonů, ve znění zákona č. 320/2002 Sb.;
- nařízení vlády č. 462/2000 Sb., k provedení § 27 odst. 8 a § 28 odst. 5 zákona č. 240/2000 Sb., o krizovém řízení a o změně některých zákonů;
- vyhláška Správy státních hmotných rezerv č. 498/2000 Sb., o plánování a provádění hospodářských opatření pro krizové stavy, ve znění vyhlášky č. 542/2002 Sb.

vnitřní novou směrnicí, kterou se nahrazuje směrnice Ministerstva vnitra č. 9/2001 (Věstník vlády pro orgány krajů a orgány obcí, Částka č. 4 ze dne 16. listopadu 2004).

V průběhu roku 2004 byla meziresortním týmem zpracována **Analýza bezpečnostního systému České republiky**, která obsahovala identifikaci rezerv systému a návrhy na opatření, a to jak legislativní, tak i nelegislativní povahy. **Závěry z analýzy bezpečnostního systému ČR** Bezpečnostní rady státu dne 7. října 2004 svým usnesením č. 2/2004 schválila a předložila je vládě ČR k projednání. Usnesením č. 1203/2004 k „Informaci o Závěrech analýzy bezpečnostního systému ČR a návrhu na změnu usnesení vlády ze dne 13. listopadu 2002 č. 1140“ vláda ČR uložila ministrům vnitra, zahraničních věcí a obrany zpracovat ve spolupráci s vedoucími ostatních ústředních správních úřadů a hejtmany na základě Závěrů analýzy bezpečnostního systému České republiky, schválených Bezpečnostní radou státu, **Návrh na optimalizaci současného bezpečnostního systému České republiky** (dále jen „Návrh“). Bezpečnostní rada státu svým usnesením č. 65 ze dne 19. července 2005 předložený Návrh vzala na vědomí a současně uložila ministru vnitra, ministru zahraničních věcí a ministru obrany tento Návrh předložit k projednání na schůzi vlády.

Podmínkou činnosti akceschopné struktury krizového řízení na všech úrovních veřejné správy je vybudování a realizace vzdělávacího systému²⁸, který zajistí vzájemnou návaznost a prostupnost jednotlivých vzdělávacích prvků a forem při zachování kontinuity s obecným systémem přípravy pracovníků státní správy a samosprávy. V současné době vzdělávání v oblasti krizového řízení a ochrany obyvatelstva v nevojenských složkách společnosti probíhá, v souladu s usnesením Bezpečnostní rady státu č. 93 / 2004, ve třech úrovních:

- příprava pracovníků řešících problematiku krizového řízení a ochrany obyvatelstva je zabezpečována v rámci kurzů, školení a seminářů ve školících zařízeních Ministerstva vnitra (které jsou zajištěny např. Institutem ochrany obyvatelstva Lázně Bohdaneč, školícími středisky hasičských záchranných sborů krajů a Institutem pro místní správu) a dalších správních úřadů;
- středoškolské vzdělávání, respektive vyšší odborné vzdělávání,
- vysokoškolské vzdělávání (např. Vysoká škola ekonomická - Institut krizového managementu, Policejní akademie, Vysoká škola báňská - Technická univerzita Ostrava – Fakulta bezpečnostního inženýrství, atd.),

Další nezbytnou podmínkou fungování systému krizového řízení v rámci České republiky je zajistit existenci funkčních vazeb mezi informačními systémy, provozovanými jednotlivými orgány, zapojenými do systému krizového řízení. **V současné době jednotlivé subjekty provozují zpravidla vlastní informační systémy, které neumožňují vzájemné propojení, resp. využití ostatními orgány krizového řízení.**

Řešením tohoto problému se zabývala vláda v rámci projednání „**Záměru výstavby informačního systému krizového řízení České republiky**“, který je koncipován jako zastřešující informační systém, umožňující propojení stávajících informačních systémů pro podporu krizového řízení a jejich propojení s potřebnými databázemi včetně podpory připravovaného geografického informačního systému integrovaného záchranného systému. K dalšímu postupu v dané problematice přijala vláda usnesení č. 127, ze dne 11. února 2004 kterým uložila vypracovat „**Studii proveditelnosti informačního systému krizového řízení ČR**“ (dále jen „Studie“) a její závěry předložit vládě ČR. Zpracovaná studie navrhovala možnost vybudování jednotného informačního systému krizového řízení ve třech variantách (maximální, optimální, minimální), ve vazbě na výši finančních prostředků, které jednotlivé varianty vyžadují

²⁸ V souladu s obsahem usnesení Bezpečnostní rady státu ze dne 16. listopadu 2004 č. 14, ke Koncepci vzdělávání v oblasti krizového řízení.

(100 mil. až 300 mil. Kč podle zvolené varianty řešení). Vláda ČR v souladu s doporučením Bezpečnostní rady státu souhlasila s realizací minimální varianty výstavby informačního systému krizového řízení ČR a svým usnesením ze dne 11. května 2005 č. 572 uložila, mimo jiné, členům vlády, vedoucím ostatních ústředních orgánů státní správy a vedoucím orgánů státní správy s celostátní působností konkrétní úkoly zajišťující realizaci výstavby informačního systému krizového řízení ČR.

Nedílnou součástí prověřování připravenosti záchranných složek integrovaného záchranného systému a vybraných orgánů krizového řízení systému krizového řízení na zvládnání potenciálních hrozeb a z nich vyplývajících možných krizových situací je **provádění cvičení**, a to jak na úrovni mezinárodní (např. cvičení organizovaná NATO a EU: CMX, CME,), tak i vnitrostátní, resp. republikové a regionální (např. Beskydy 2004, Migrace, Horizont, Podzim 2005, a další)

9.2 Integrovaný záchranný systém

Integrovaný záchranný systém (IZS) je mechanismem, zabezpečujícím koordinovaný postup při přípravě na mimořádné události a při provádění záchranných a likvidačních prací.²⁹

Základním úkolem a prioritou integrovaného záchranného systému, ve vztahu k hrozbě terorismu, je poskytnutí účinné pomoci obyvatelstvu, zasaženému teroristickými útoky a minimalizace dopadů případných teroristických útoků na společnost a příprava obyvatelstva na možnost těchto útoků. Pro splnění uvedeného rámcového zadání je třeba:

- Zabezpečovat odpovídající technické a materiální vybavení složek Integrovaného záchranného systému, umožňující provádění zásahů, reagujících na akty terorismu (zejména výbuchy) a zajišťující současně maximální možnou bezpečnost zasahujících osob, s ohledem na možnost výskytu nebezpečných agens na místě zásahu.
- Vytvářet vhodnou skladbu disponibilních odřadů záchranných jednotek na úrovni státu a krajů, umožňující okamžitou koordinovanou reakci na teroristické útoky.
- Vytvářet organizační předpoklad pro nasazení některých odřadů pro případnou vzájemnou pomoc v rámci členských států EU.
- Vytvářet poplachové plány integrovaného záchranného systému a nové dokumentace Integrovaného záchranného systému, použitelné pro zásahy v případech různých druhů teroristických útoků a ověřovat jejich funkčnost cvičeními.
- Zajišťovat informovanost obyvatelstva o krocích, nezbytných pro jeho individuální ochranu a zabezpečit psychologickou pomoc obětem teroristických útoků a zasahujícím příslušníkům integrovaného záchranného systému.

V průběhu roku 2004 byla schválena typová činnost složek integrovaného záchranného systému při společném zásahu: Soubor typových činností (STČ) 01 IZS: Uskutečněné a ověřené použití radiologické zbraně, která byla v září 2004 ověřena mezinárodním cvičením integrovaného záchranného systému s názvem Beskydy 2004, jehož se zúčastnilo 400 cvičících z řad záchranných složek z ČR, Polska a Slovenska.

V roce 2005 byla schválena a na cvičení středních škol složek IZS s názvem BABYKA 2005 odzkoušena STČ 02/IZS – demonstrování úmyslu sebevraždy. Do rámce této typové činnosti byly zahrnuty odlišnosti v postupu vůči osobám podezřelým z úmyslu provedení sebevražedného teroristického útoku oproti postupu vůči běžným sebevrahům.

²⁹ Fungování Integrovaného záchranného systému je upraveno zákon č. 239/2000 Sb., o integrovaném záchranném systému a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů.

Ve stádiu rozpracovanosti, s předpokladem dokončení v roce 2005, se nacházejí další typové činnosti složek Integrovaného záchranného systému, vztahující se k situaci před nebo po případných teroristických útocích. Jedná se o:

- STČ - Oznámení o uložení výbušného systému, nález výbušného systému, nález nevybuchlé munice, nález trhací techniky a selhávka nálože při trhacích pracích na povrchu: v rámci této typové činnosti bude řešen i postup při nástražných výbušných systémech instalovaných teroristy,
- STČ - Letecká nehoda: v rámci této typové činnosti bude řešen i postup u leteckých nehod, zapříčiněných teroristickým činem; k ověření typové činnosti je připravováno na říjen 2005 cvičení zainteresovaných složek integrovaného záchranného systému AIR ACCIDENT 2005,
- STČ - Mimořádná událost s podezřením na teroristický útok vysoce rizikovými biologickými agens nebo toxiny (pracovní název vychází z již zpracovaného dokumentu).

9.3 Oblast ochrany obyvatelstva

Ochrana obyvatelstva v ČR je organizována na principech uplatňovaných v zemích EU. Usnesením vlády ze dne 22. dubna 2002 č. 417 byl schválen materiál **”Koncepte ochrany obyvatelstva do roku 2006 s výhledem do roku 2015”**, jehož přílohu tvoří harmonogram realizace základních opatření ochrany obyvatelstva.

Vláda svým usnesením ze dne 5. ledna 2005 č. 21 vzala na vědomí informaci o plnění uvedené Koncepte s návrhy na její dílčí úpravu a schválila, mimo jiné, návrh na vytvoření systému pro zjišťování, předávání, vyhodnocování a využívání údajů o radiační, chemické a biologické situaci v ČR a návrh na stanovení požadavků ochrany obyvatelstva při projektování staveb, ve kterých dochází ke shromažďování velkého počtu osob.

Usnesením vlády ze dne 15. prosince 2004 č. 1276 byl schválen **„Harmonogram dalšího postupu se stanovením odpovědnosti za plnění jednotlivých úkolů při zabezpečování zjišťování, předávání, vyhodnocování a využívání údajů o radiační, chemické a biologické situaci za stavu ohrožení státu nebo válečného stavu, při řešení krizových situací spojených s teroristickými útoky a při řešení mimořádných událostí v zahraničí”**. Realizací úkolů, které z Harmonogramu vyplývají, budou vytvořeny podmínky k účinné reakci v případě teroristických útoků s použitím chemických, biologických, radiologických a nukleárních zbraní, prostředků nebo látek, a to i ve vazbě na obdobná opatření přijímaná v EU a NATO.

Jednotný systém varování a vyrozumění je v ČR zajišťován a provozován na základě vyhlášky č. 380/2002 Sb., k přípravě a provádění úkolů ochrany obyvatelstva. Pro potřeby včasného varování o potenciálním nebezpečí je možné používat zejména síť sirén, které umožňují přenos varovného signálu na 85 % území České republiky. Ověřování provozuschopnosti systému varování a vyrozumění se provádí zpravidla každou první středu v měsíci ve 12 hodin. Pro poskytování tísňové informace lze rovněž využít Českého rozhlasu a České televize.

V gesci Ministerstva zdravotnictví a Ministerstva zemědělství je provozován systém rychlého varování, týkající se bezpečných potravin (RASSF, Rapid Alert on Food and Feed System).

Pro snížení zdravotnických následků při mimořádných událostech velkého rozsahu na území ČR, zvláště v případě radiačního, chemického nebo biologického ohrožení a dalších havárií s ohrožením zdraví, jsou systematicky vytvářeny potřebné nástroje a prostředky k zajištění odpovídajícího léčení. V případech řešení mimořádných a krizových situací vyžadujících podporu

duševního zdraví, Ministerstvo vnitra koordinuje poskytování pomoci jak profesionálními, tak i dobrovolnými odborníky.

Ministerstvo životního prostředí ve spolupráci s Ministerstvem zemědělství a Ministerstvem vnitra připravuje **metodický postup pro zpracování plánu systému ochrany území pod vybranými vodními díly při vzniku zvláštní povodně**. Uvedený pokyn se týká řešení krizových situací z hlediska bezpečnosti vodního díla, poruch hradící konstrukce, bezpečnostních a vypustných zařízení vodního díla a narušení vlastní hráze vodního díla. Zvládání povodní velkého rozsahu je v současnosti řešeno v souladu se zákonem č. 254/2001 Sb., o vodách, ve znění pozdějších předpisů. Ústřední povodňová komise se v případě krizových situací stává součástí Ústředního krizového štábu.

Vytvořena je síť Středisek specializované zdravotní péče o osoby ozářené při radiálních nehodách a událostech. Při Fakultní Thomayerově nemocnici v Praze je vytvořeno multifunkční mobilní zdravotnické pracoviště s kapacitou do 75 lůžek pro zdravotnickou podporu řešení mimořádných událostí velkého rozsahu s možností letecké přepravy. V rámci činnosti příspěvkové organizace Ministerstva zdravotnictví, Zdravotnického zabezpečení krizových stavů, jsou s využitím tzv. pomocných nemocnic, připravovány civilní hospitalizační báze pro hromadná postižení osob na zdraví při teroristických útocích za použití chemických, biologických, radiologických a jaderných látek.

Usnesení vlády ze dne 12. května 2003 č. 461, k Systému ochrany občanů České republiky před vysoce nebezpečnými a rizikovými biologickými agens a toxiny v resortu zdravotnictví, ukládá zřízení pracoviště, které by bylo v rámci ČR schopno diagnostikovat vysoce nebezpečné biologické agens, léčit osoby zasažené těmito agens a zajišťovat epidemiologická opatření k omezení dalšího šíření těchto agens.

V Institutu ochrany obyvatelstva Lázně Bohdaneč bylo vytvořeno funkční místo specialisty pro provádění záchranných a likvidačních prací při mimořádných událostech s výskytem B agens.

9.4 Ošetření problematiky detekce radioaktivních materiálů, fungování Celostátní radiační monitorovací sítě

V souvislosti s procesem přístupu České republiky k Evropské unii došlo k přijetí zákona č. 13/2002 Sb., kterým byl novelizován zákon č. 18/1997 Sb., (atomový zákon), na jehož základě je Ministerstvo financí, Ministerstvo obrany, Ministerstvo vnitra, Ministerstvo zemědělství a Ministerstvo životního prostředí pověřeno účastí na činnosti tzv. **Celostátní radiační monitorovací sítě** (CMRS), řízené Státním úřadem pro jadernou bezpečnost, který ve spolupráci s ostatními dotčenými resorty a Státním ústavem radiační ochrany (SÚRO) zpracovává a pravidelně publikuje roční zprávu o monitorování radiační situace na území ČR.

Na základě výsledků měření, prováděných Celostátní radiační monitorovací sítí, budou v případě radiační havárie vzniklé na území České republiky nebo v zahraničí, získány podklady, na základě kterých mohou být prováděna opatření na ochranu obyvatel, ohrožených případnou radiační situací.

Vzhledem k tomu, že Celostátní radiační monitorovací síť nebyla budována pro monitorování za vojenské situace (jiné požadavky na zajištění nezbytné odolnosti sítě, rozsahu měření, hustoty monitorovacích bodů, interpretace dat apod.), je třeba, v souladu s probíhající reformou ozbrojených sil České republiky zabezpečit dobudování armádní monitorovací sítě, včetně sítě včasné výstrahy a plně ji integrovat do celostátní radiační monitorovací sítě.

Obnova Celostátní radiační monitorovací sítě v souladu s usnesením vlády č. 478/2001 a v souladu s koordinační a řídicí činností Státního úřadu pro jadernou bezpečnost podle vyhlášky č. 319/2002 Sb., průběžně pokračuje. Pokračuje výměna nebo předávání dat o radiační situaci, případně o zjištěních, signalizujících vznik mimořádné události, a to jak se zahraničními partnery (na základě bilaterálních smluv, uzavřených zejména se sousedními zeměmi), tak na základě součinnostní dohody mezi Státním úřadem pro jadernou bezpečnost a Ministerstvem vnitra (Generálním ředitelstvím Hasičského záchranného sboru České republiky) a Státním úřadem pro jadernou bezpečnost a Ministerstva obrany České republiky.

Jednou ze složek Celostátní radiační monitorovací sítě jsou i mobilní skupiny, na jejichž činnosti se podílejí Státní úřad pro jadernou bezpečnost, Ministerstvo obrany, Ministerstvo financí (Generální ředitelství cel) a Ministerstvo vnitra (Generální ředitelství Hasičského záchranného sboru České republiky a Policie České republiky), které průběžně plní úkoly v rámci Celostátní radiační monitorovací sítě jak za normálního, tak za havarijního stavu.

Významnou úlohu při monitorování radiační situace a vyhledávání zdrojů možné kontaminace plní letecké monitorovací skupiny, které jsou provozovány Státním úřadem pro jadernou bezpečnost, Ministerstvem obrany a Ministerstvem vnitra. Letecké monitorovací skupiny jsou nedílnou součástí Celostátní radiační monitorovací sítě a mohou působit jak za normálního, tak i za havarijního či krizového stavu.

K získávání údajů o případné radionuklidové kontaminaci osob, dopravních prostředků, zboží, předmětů a materiálů na hraničních přechodech je ze strany Celní správy pro potřeby Celostátní radiační monitorovací sítě zajišťována činnost pohotovostních složek sítě, tzv. měřících míst na hraničních přechodech.

Na činnosti Celostátní radiační monitorovací sítě se podílí mobilní skupina, působící v rámci oddělení, zabývající se problematikou radioaktivních a štěpných materiálů a problematikou chemických / toxických a biologických materiálů odboru obchodu se zbraněmi Útvaru pro odhalování organizovaného zločinu Služby kriminální policie a vyšetřování (které se zabývá především odhalováním a zjišťováním pachatelů trestné činnosti spojené s nelegálním obchodováním, držením a dalším protizákonným nakládáním s radioaktivními materiály, monitorováním během mimořádné radiační situace, účastí na cvičeních, zapojením do oblastí metodiky, podporou z hlediska vybavení, atd.). Uvedená mobilní skupina se, společně se Státním úřadem pro jadernou bezpečnost, Státním ústavem jaderné, chemické a biologické ochrany, Ústavem jaderného výzkumu Řež apod., podílí na monitorování záchytů a nálezů nebezpečných materiálů, jaderných, chemických a biologických odpadů a na bezpečné přepravě těchto nebezpečných materiálů pro další zkoumání a vyhodnocení.

9.5 Zapojení do mezinárodních aktivit v oblasti civilní ochrany

Mezinárodní spolupráce v oblasti civilní ochrany zahrnuje zejména aktivity, vyplývající z členství ČR v EU a NATO. Zástupci ČR se pravidelně zúčastňují všech odpovídajících jednání a cvičení na úrovni EU a NATO, týkajících se oblasti civilní ochrany. Jedná se přitom zejména o **účast ČR na Programu solidarity EU pro zvládnutí následků teroristických hrozeb a útoků a na přípravě nezávazných směrnic a minimálních standardů NATO v popisované oblasti.**

Důležitou součástí krizového systému ČR je "Preventivní bezpečnostní systém NATO" ("NATO Precautionary System", NPS),³⁰ soustava civilních a vojenských opatření krizového řízení, která zabezpečuje celkovou připravenost k zapojení sil a prostředků jednotlivých členských zemí do podpory vojenské i nevojenské akce NATO. Podle potřeby a vývoje situace a v souladu se

³⁰ Očekává se jeho transformace v „NATO - systém reakce na krize“ (NATO Crisis Response System – NCRS).

spojeneckými závazky ČR jsou všechny resorty a další ústřední orgány státní správy, kterým jsou v rámci NPS uloženy úkoly, připraveny tyto úkoly plnit.

Operační a informační středisko Ministerstva vnitra - Generálního ředitelství Hasičského záchranného sboru ČR (OPIS) plní v ČR úlohu "styčného místa" ve směru Evropské unie - MIC EU (Monitoring and Information Centre), ve směru NATO – EADRCC (Euro Atlantic Disaster Response Coordination Centre), pro systém EU ECURIE „národního varovacího místa“ pro Mezinárodní agenturu pro atomovou energii. V návaznosti na zabezpečování jednotného systému varování v rámci EU v oblasti biologické bezpečnosti (systém EWRS - Early Warning and Response System) a RAS-BICHAT (Rapid Alert System Biological Chemical and Threat) je, ve spolupráci Ministerstva zdravotnictví a OPIS, připravováno zajištění odpovídající nepřetržité pohotovosti.

10 Celní, migrační a azylová oblast

10.1 Zajištění ochrany státních hranic dle schengenských požadavků

Kontrola osob, překračujících státní hranice ČR přes hraniční přechody a systémová ochrana státních hranic je mimo jiné prováděna v souladu se zákonem č. 216/2002 S., o ochraně státních hranic a Schengenským akčním plánem ČR, schváleným usnesením vlády ze dne 4. června 2003 č. 544 který je pravidelně aktualizován (aktuálně viz usnesení vlády ze dne 11. května 2005 č. 562).

Policie České republiky služba cizinecké a pohraniční policie provádí na hraničních přechodech kontrolu osob a dopravních prostředků na vstupu i výstupu z České republiky. U cizinců ze třetích zemí je prováděna vždy důsledná kontrola zaměřená na veškeré náležitosti ke vstupu a pobytu osob na území České republiky a jsou prověřováni v dostupných policejních evidencích. Zvláštní pozornost je věnována cizincům z rizikových zemí. U osob, státních příslušníků států Evropské unie, je prováděna zjednodušená kontrola spočívající v ověření totožnosti podle cestovního dokladu. I v těchto případech může být na základě individuálního podnětu prováděna důsledná kontrola včetně lustrace v policejních evidencích

V souvislosti s připravovaným Nařízením Evropského parlamentu a Rady, kterým se zakládá kodex Společenství upravující pravidla pohybu osob přes hranice (Schengenský hraniční kodex), a které bude přímo aplikovatelné, vyvstane nutnost provedení revize zákona o ochraně státních hranic v širším kontextu několika dalších zákonů. Evropský parlament schválil návrh Nařízení v prvním čtení dne 23. června 2005 (předpokládaná účinnost od roku 2006).

Usnesením Bezpečnostní rady státy ze dne 6. ledna 2004 č. 85 byl schválen materiál „Akční plán boje s nelegální migrací“, obsahující opatření, zaměřená na odstraňování všech nelegálních aktivit v oblasti mezinárodní migrace, včetně výslovných zmínek o opatřeních, vztahujících se k tématu boje proti mezinárodnímu terorismu.

Zpravodajské služby ČR se, ve spolupráci s Ministerstvem vnitra, významně podílely na tvorbě dokumentu **”Krizový plán při vzniku migrační vlny velkého rozsahu”**.

Ke zkvalitnění kontrol osob na státních hranicích a v boji proti organizované přeshraniční kriminalitě napomáhají mezinárodní smlouvy o spolupráci policejních orgánů a orgánů působících při ochraně státních hranic v příhraničních oblastech. Se Spolkovou republikou Německo, se Slovenskem a Rakouskem již jsou takové smlouvy uzavřeny, s Polskem se taková smlouva připravuje. V tomto kontextu je zejména nezbytné sjednat urychleně takovou smlouvu i s Polskem a dále analyzovat v současnosti účinné smlouvy se sousedními státy. Ve světle současné bezpečnostní situace jsou instituty obsažené ve zmíněných smlouvách významným faktorem umožňujícím efektivní opatření v boji proti možným kriminálním aktivitám všeho druhu.

Další využití objektů uvolňovaných v souvislosti s naplňováním schengenských požadavků, posuzovat a řešit tak, aby byly zachovány podmínky pro jejich přednostní využití věcně příslušnými složkami státu za krizových situací.

10.2 Role Schengenského informačního systému II a Vízového informačního systému v oblasti boje proti terorismu

Při jednání v pracovních skupinách Rady EU ČR usiluje o urychlené dokončení diskuse o funkcionalitách **Schengenského informačního systému II** (Schengen Information System II - SIS II) a **Vízového informačního systému** (Visa Information System – VIS), aby mohlo dojít

k jejich zprovoznění, a to včetně implementace obsahu Nařízení Rady (ES), 871/2004, ze dne 29. dubna 2004, o zavedení některých nových funkcí Schengenského informačního systému se zřetelem na problematiku boje proti terorismu.

Plnění souvisejících úkolů je na vnitrostátní úrovni trvale koordinována v rámci Komise Realizace Schengenu a Pracovní skupina Hodnocení Schengenu České republiky.

10.3 Kontrola prováděná celními orgány při dovozu a vývozu zboží, které může být využito při teroristických útocích

Vstupem České republiky do EU se významně změnila **pravidla pro kontrolu vývozu a dovozu zboží dvojího užití**. Pokud toto zboží směřuje do členských zemí EU není již předmětem celního řízení a obdobně při dovozu z členských zemí EU není zboží předkládáno celním orgánům. Kontrolní funkce celní správy při vývozu zboží dvojího užití mimo země EU a dovozu ze třetích zemí (z jiných než zemí EU) zůstala zachována. V případě, že má celní úřad pochybnosti o správnosti a úplnosti vývozního povolení, které vydal příslušný orgán jiného státu, může na základě Nařízení Rady (ES) č. 1334/2000 toto vývozní povolení prověřovat. Rovněž zůstala zachována kontrolní funkce celní správy při obchodu s vojenským materiálem, a to jak mezi zeměmi EU, tak při obchodu s třetími zeměmi.

Ze strany Generálního ředitelství cel jsou naplňovány **standards bezpečnosti a zabezpečení mezinárodního celosvětového obchodu, které byli připraveny Světovou celní organizací** v rámci boje proti terorismu. V této souvislosti je prioritou intenzivnější zapojení celní správy (zejména skupiny mobilního dohledu a některé složky pátrání) do komplexní kontroly přepravovaného zboží a finančních prostředků, které by mohly být zneužity k financování či přípravě teroristických akcí.

10.4 Harmonizace vízové politiky ČR s vízovou politikou EU

Vízová politika České republiky je plně harmonizována se společným seznamem třetích zemí, jejichž občané jsou povinni mít vízum členského státu podle Nařízení Rady (ES) č. 539/2001, ve znění pozdějších novelizací (Příloha 1/(I) – tzv. „černý seznam“). Harmonizace vízové politiky České republiky se společným seznamem třetích zemí, jejichž občané jsou zproštěni povinnosti mít vízum členského státu podle Nařízení Rady (ES) č. 539/2001, ve znění pozdějších novelizací (Příloha 1/(II) – tzv. „bílý seznam“), bylo v podstatě dosaženo. Dílčí výjimku dosud představují Argentina, Rumunsko a Singapur, s nimiž jsou vedena, resp. již byla ukončena jednání o renegociaci stávajících dohod o zrušení vízové povinnosti, což České republice umožňuje Smlouva o přistoupení k Evropské unii.

10.5 Technické kroky v oblasti modernizace vízového procesu

Úkoly na úseku udělování víz jsou v souladu se standardy Evropské unie zabezpečovány prostřednictvím systému MVP/EVC. Se vstupem České republiky do Evropské unie a přechodem na používání vízového štítku podle vzoru Evropské unie byla na zastupitelských úřadech instalována nová verze tohoto systému MVP/EVC2b. Systém bude dále rozvíjen a bude doplněn o systém VISION, který umožní konzultace žádostí o vízum s příslušnými orgány dalších smluvních stran schengenské dohody. Zkušební provoz tohoto systému byl zahájen na Generálním konzulátu Drážďany k 1. červnu 2004. Zdokonaluje se spojení zastupitelských úřadů tak, aby kvalita a rychlost spojení v rámci vízového procesu odpovídala požadavkům Evropské unie.

Byla zavedena nová žádost o udělení víza České republiky, která je plně harmonizována s jednotným tiskopisem schengenské žádosti o vízum. V září 2004 byl do informačního systému Ministerstva zahraničních věcí zařazen formulář žádosti o udělení víza České republiky pro internet. Žadatelé mohou žádost po zvolení jazykové mutace vytisknout a následně vyplnit.

V procesu udělování víz České republiky důležitou roli hrají bezpečnostní aspekty. Z tohoto důvodu se na procesu udělování víz podílejí také zpravodajské služby České republiky.

Česká republika se účastní výstavby Vízového informačního systému (VIS), jehož národní část v budoucnu nahradí systém MVP/EVC. Kromě zachování stávajících funkcionalit národního vízového informačního systému umožní i nahlížení do vízových dat ostatních členských států Evropské unie.

10.6 Zavádění komunitárního práva v azylové oblasti

Detailně je analyzována účinnost postupů v azylovém řízení pro prevenci vstupu a dalšího působení teroristů a jejich sympatizantů občanů cizích zemí na území České republiky. V této oblasti existuje úzká spolupráce se zeměmi EU, vyznačujícími se dlouholetými zkušenostmi v uvedeném směru. Od těchto zemí je třeba převzít jejich relevantní osvědčené procedury a nástroje (vyplývající zejména z příslušné judikatury a definic pojmů, jako je „terorismus“ a „podpora terorismu“).

Zároveň je třeba:

- Věnovat zvýšenou pozornost cizincům z „rizikových“ zemí, kteří avizují, že hodlají v České republice pobývat za účelem studia (možnost zneužívání „studentských“ víz).
- Po cizincích z „rizikových“ zemí požadovat podání žádosti o udělení víza v domovském státě, případně ve státě jejich povoleného pobytu.
- Prohloubit úzkou spolupráci mezi Policií České republiky a Ministerstvem zahraničních věcí v oblasti vízové politiky v rizikových zemích.

Pokud jde o azylovou politiku a jako její odraz azylovou legislativu České republiky, nelze přehlédnout, že je výrazně limitována či lépe určována evropským právem azylu jako právem pro Českou republiku jako členský stát Evropské unie závazným.

Z tohoto pohledu lze upozornit na některé z nich (některé jsou již součástí platného práva České republiky, některé jsou v rámci běžící 24 měsíční transpoziční lhůty prozatím obsaženy v připravované novele azylového zákona). Např. již v současné době lze aplikovat důvody vylučující udělení azylu, které vycházejí z článku 1F Ženevské úmluvy (tzv. exkluzivní klausule), kde jsou zmíněny trestné činy proti míru, válečné činy nebo trestné činy proti lidskosti nebo činy, které jsou v rozporu se zásadami a cíli Organizace spojených národů. V souvislosti s připravovanou transpozicí tzv. kvalifikační směrnice, by jak v případě azylové ochrany, tak i v případě ochrany subsidiární, bylo možno její odejmutí, jestliže byl azylant vyloučen z možnosti udělení azylu podle § 15 nebo existují-li oprávněné důvody považovat azylanta za hrozbu pro bezpečnost státu nebo veřejný pořádek, či byl odsouzen pro zvlášť závažný trestný čin³¹. Tyto skutečnosti by měly po přijetí připravované novely zákona o azylu (termín transpozice: 10. říjen 2006) představovat v boji proti terorismu účinný nástroj.

³¹ Obdobné ochranné mechanismy jsou stanoveny i v platném zákoně o dočasné ochraně cizinců.

Proces harmonizace práva České republiky s aktuálně platným komunitárním právem v azylové oblasti byl proveden prostřednictvím novely zákona o azylu s účinností od 1. února 2002 a přijetím zákona č. 221/2002 Sb., tzv. euronovelou zákona o pobytu cizinců.

Problematika interpretace vybraných článků Úmluvy o právním postavení uprchlíků z roku 1951 a Newyorského protokolu z roku 1967 je řešena především v souvislosti s přípravou nové právní úpravy v azylové oblasti na úrovni Evropské unie, zvláště v souvislosti s definicí minimálních standardů pro azylové řízení.

Dublinké středisko v České republice provádí úkony, vyplývající z Nařízení Rady (ES) č. 343/2003 ze dne 18. února 2003, kterým se stanoví kritéria a postupy pro určení členského státu příslušného k posuzování žádosti o azyl, podané státním příslušníkem třetí země v některém z členských států.

V rámci Kriminálního ústavu Praha od okamžiku vstupu České republiky do Evropské unie efektivně funguje pracoviště Eurodac³², jehož software (systém AFIS) splňuje požadavek kompatibility se systémy již používanými v zemích Evropské unie.

10.7 Monitoring situace v azylových zařízeních

Prostřednictvím denních hlášení a úředních záznamů je prováděn každodenní monitoring situace v azylových zařízeních. Přitom jsou zejména sledovány příznaky možného provozování trestné činnosti s vazbou na oblast mezinárodního terorismu nebo organizovaného zločinu.

Policie a zpravodajské služby jsou oprávněny při plnění úkolů podle zákona o azylu a podle zvláštních právních předpisů vstupovat do evidencí, vedených v souvislosti s azylovým řízením a využívat údaje v nich uchovávané, včetně údajů osobních.

10.8 Soulad azylové, extradiční a vyhošťovací praxe České republiky se závazky státu v oblasti ochrany lidských práv

Zajištění souladu extradiční a vyhošťovací praxe České republiky se závazky státu v oblasti ochrany lidských práv se odvíjí od relevantních rozhodnutí Výboru Organizace spojených národů pro lidská práva, Výboru Organizace spojených národů proti mučení a Evropského soudu pro lidská práva, výstupů z jednání Řídicího výboru pro lidská práva a Multidisciplinární skupiny pro mezinárodní akci proti terorismu Rady Evropy.

Dodržování standardů mezinárodní ochrany lidských práv v oblasti azylu je mimo jiné sledováno Ministerstvem zahraničních věcí, které rovněž, prostřednictvím zastupitelských úřadů České republiky, získává informace a stanoviska, potřebná ke spolehlivému zjištění skutečného stavu věci v řízení o udělení azylu (§ 87 odst. 1 azylového zákona) a o stavu lidských práv v zemích původu potenciálních vyhoštěnců, zejména v souvislosti s aplikací principu non-return (čl. 3 Úmluvy Organizace spojených národů proti mučení a jinému krutému, nelidskému či ponižujícímu zacházení nebo trestání, čl. 3 Evropské úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod, čl. 7 Mezinárodního paktu o občanských a politických právech), respektive non-refoulement podle čl. 33 Úmluvy o právním postavení uprchlíků.

Uvedená problematika byla posuzována v rámci novelizace zákona č. 326/1999 Sb., o pobytu cizinců na území České republiky, ve znění pozdějších předpisů. Bylo zjištěno, a stanoviska

³² Eurodac je společná unijní elektronická databáze, do které jsou vkládány otisky prstů žadatelů o azyl, cizinců zadržovaných při nelegálním přechodu vnějších hranic Evropské unie, případně, podle volby členského státu, i cizinců, kteří byli zadrženi v průběhu nelegálního pobytu.

k podnětům různých nevládních organizací to následně opakovaně konstatují, že předmětná zákonná ustanovení ani aplikační praxe České republiky není v rozporu s mezinárodním právem.

10.9 Oblast integrace cizinců

Úspěšná integrace dlouhodobě usídlených cizinců představuje nejlepší prevenci vzniku etnických, národnostních, náboženských či kulturních konfliktů, k nimž může v důsledku migrací docházet. Vytváření podmínek k dosažení společenského konsensu při soužití domácí a přistěhované populace je proto velmi důležité. Cestou k tomu je informování veřejnosti o problematice migrace, o tom jaká pozitiva či negativa s sebou přináší, výchova k mezikulturní komunikaci, k pochopení odlišností jiných kultur, k vědomí, že kultura každé komunity žijící na našem území je obohacením celého občanského společenství, že imigranti jsou nositeli tvůrčího potenciálu, který může přispět k vytvoření flexibilnějšího trhu práce a ke zvýšení hospodářské aktivity země. Tyto znalosti mohou napomoci k vytváření pozitivního či neutrálního postoje k cizincům, k odstraňování předsudků, rasistických a xenofobních postojů. Možnost uchovávat a rozvíjet vlastní kulturu také zvyšuje kvalitu života cizinců u nás a napomáhá rychlejší adaptaci na nové prostředí a životní podmínky

V roce 1999 byla zpracována a vládou České republiky schválena patnáctibodová strategie **Zásady koncepce integrace cizinců na území České republiky**, a na jejím základě byla připravena **Koncepce integrace cizinců na území České republiky**, která byla přijata v roce 2000. Tím byl vytvořen nezbytný předpoklad k postupnému vytvoření cílené a systematické politiky v oblasti integrace cizinců. Konečným cílem relevantních aktivit je zajistit přiblížení postavení cizinců, usazených na území České republiky, právnímu postavení občanů České republiky a posilování principu rovného přístupu k cizincům v oblasti zaměstnání, podnikání, sociálního zabezpečení, vzdělávání, zdravotní péče a bydlení.

V roce 2004 došlo k převodu koordinace realizace Koncepce integrace cizinců z Ministerstva vnitra na Ministerstvo práce a sociálních věcí. Převod agendy byl schválen usnesením vlády České republiky ze dne 10. prosince 2003 č. 1252 k převodu agendy spojené s koordinací realizace Koncepce integrace cizinců na území České republiky z Ministerstva vnitra na Ministerstvo práce a sociálních věcí.

Usnesením vlády České republiky ze dne 11. února 2004 č. 126 k realizaci Koncepce integrace cizinců v roce 2003 a její další rozvoj v souvislosti se vstupem České republiky do Evropské unie (jehož součástí byla i resortní Analýza situace a postavení cizinců dlouhodobě žijících na území ČR) a usnesení vlády České republiky ze dne 5. ledna 2005 č. 5 k Realizaci Koncepce integrace cizinců do konce roku 2004 a k jejímu dalšímu rozvoji v roce 2005 (jehož součástí byla i nezávislá vícezdrojová Analýza postavení cizinců v ČR) umožňují promítnout priority České republiky do politiky integrace cizinců na úrovni Evropské unie a efektivně využívat stávajících i budoucích finančních zdrojů Evropské unie určených na integraci cizinců.

Každé z ministerstev vypracovalo a pravidelně aktualizuje **Plán integrační politiky** a Návrh legislativních a praktických opatření. Jejich součástí je i plnění cílů integrace prostřednictvím finanční podpory ze státního rozpočtu v dotačních řízeních vyhlašovaných na projekty nestátních neziskových organizací.

Ministerstvo práce a sociálních věcí každoročně vyhlašuje **dotační Program podpory integrace cizinců**, zaměřený na:

- poskytování sociálně - právního poradenství cizincům,
- podporu aktivit zaměřených na integraci zranitelných skupin imigrantů, zejména žen,

- podporu rozvoje vztahů mezi komunitami.

Ministerstvo vnitra vyhlašuje každoročně **dotační řízení na integraci cizinců**, zaměřené na sociálně právní poradenství a rozvoj vztahů cizinců a jejich komunit s občany, Ministerstvo školství dotační programy na integraci cizinců a na programy multikulturní výchovy a vzdělávání. Dotační výběrové řízení na podporu integrace cizinců vyhlašuje každoročně i Ministerstvo místního rozvoje a Ministerstvo zdravotnictví.

Aktivita v oblasti integrace cizinců v gesci Ministerstva kultury se v České republice odvíjí od usnesení vlády ze dne 10. ledna 2001 č. 40, k aktualizaci Strategie státní podpory kultury. V návaznosti na zmiňovaná usnesení vlády, vyhlašuje Ministerstvo kultury počínaje rokem 2001 grantové programy na podporu integrace cizinců žijících v České republice. Obsah grantů je zaměřen na:

- kulturní, náboženské či nábožensko-kulturní aktivity cizinců dlouhodobě žijících v zemi a prezentaci těchto aktivit majoritní společnosti jako formu osvěty;
- vytváření reálného mediálního obrazu o vztazích mezi kulturně a nábožensky odlišnými komunitami v České republice.

Granty jsou určeny na podporu veřejně prospěšných projektů výrazně přispívajících k šíření kulturních hodnot, ochraně lidských práv, rozvoji demokracie a humanismu, k toleranci a harmonickému soužití v multikulturní společnosti. Obsahem projektů mohla být mj. publikační a dokumentační činnost, výroba kinematografických děl, rozhlasových a televizních pořadů a také multietnické kulturní akce.

Projekty jednotlivých ministerstev jsou zpravidla zaměřeny nejen na samotné cizince, ale i na majoritní společnost, neboť integrace je obousměrný proces, do kterého vstupují jak cizinci, tak i majoritní společnost. Lze předpokládat, že rozšiřování znalostí o kulturách jiných etnik a přiblížení jejich odlišností vede k odbourávání předsudků a k překonávání xenofobních a rasistických postojů.

Není bez zajímavosti, že během roku 2004 byla v rámci "Projektů na podporu aktivit v oblasti integrace cizinců na území České republiky" učebnice pro potřeby základních škol, s názvem "Ochrana člověka za mimořádných událostí" vydána i v ruštině, ukrajinštině a vietnamštině.

Z připravovaných aktivit uvádíme, že na pořad jednání Výboru pro zpravodajskou činnost dne 19. prosince 2005 byl zařazen materiál „**Informace o islámských subkulturách ve státech EU a riziku jejich radikalizace s ohledem na analýzu možností prevence radikalizace uzavřených etnických menšin v České republice**“.

11 Spolupráce s veřejností; informační a mediální politika

Nepostradatelnou součástí protiteroristické agendy v České republice je **zajištění včasného, odborného a koordinovaného informování veřejnosti v případě mimořádné události** (včetně události, vztahující se k oblasti terorismu) a zajištění spolupráce orgánů státní správy a samosprávy s médii v takové situaci.

V případě zvláště závažných událostí nadresortního charakteru (nenadálé ohrožení státu při přírodních a průmyslových katastrofách, náhlé zdravotní ohrožení většího počtu obyvatelstva, případy závažného branně bezpečnostního ohrožení státu, včetně teroristických útoků) dojde k aktivaci³³ Vládního střediska pro mediální odpověď, přičemž se předpokládá úzká součinnost tiskového odboru Úřadu vlády s příslušnými odbory konkrétních zainteresovaných resortů.

Jednotlivé resorty a další ústřední orgány státní správy, se, v souladu se svou věcnou působností, věnují přípravě modelů mediální reakce na potenciální teroristické aktivity, které by byly uplatněny v době, kdy Ústřední krizový štáb nezasedá.³⁴

Ve většině resortů a dalších ústředních orgánů státní správy přitom není problematika informování médií v případě teroristických aktivit řešena samostatně, ale je součástí vnitřních směrnic pro styk s hromadnými sdělovacími prostředky.

Průběžně, cestou hromadných sdělovacích prostředků, dochází k informování obyvatelstva o žádoucím chování při konfrontaci s různými typy ohrožení a o existujících opatřeních k ochraně obyvatelstva. Tyto informace jsou zároveň obsahem internetové prezentace Ministerstva vnitra a jsou dostupné i prostřednictvím nepřetržitě fungující telefonické informační linky.

Informační kampaň, vztahující se k problematice boje proti terorismu (se zvláštním zřetelem na agendu ochrany obyvatelstva) je rovněž součástí spolupráce bezpečnostní komunity České republiky s akademickými kruhy či nevládními organizacemi. V rámci tématicky vhodných přednášek a seminářů tak mohou zástupci bezpečnostních struktur prezentovat výsledky své práce a přitom získat zpětnou vazbu ze strany odborné a laické veřejnosti. Aspektům boje proti terorismu je věnována pozornost i při vyhlásování nabídek na poskytnutí vědeckých grantů pro řešení úkolů analytické povahy.³⁵

Tematiku ochrany člověka za mimořádných událostí a poskytování první pomoci začlenily do svých učebních plánů či vzdělávacích programů všechny základní školy a výrazná většina středních škol. Ve většině škol je úroveň výuky pozitivně ovlivňována jejich spoluprací se složkami Integrovaného záchranného systému. Do škol jsou postupně distribuovány odpovídající didaktické pomůcky a odborné materiály, vztahující se k tématu ochrany člověka za mimořádných událostí, které odpovídajícím způsobem pokrývají i problematiku terorismu.

³³ K tomuto kroku do současnosti došlo dvakrát: během povodní v srpnu 2002 a při summitu NATO v Praze koncem roku 2002.

³⁴ Pokud dojde k situaci, jejíž řešení je ve věcné působnosti několika resortů, je jejich postup společně koordinován.

³⁵ V roce 2004 byly například Ministerstvem zahraničních věcí financovány dva výzkumné projekty, přímo související s tematikou terorismu: RM 01/01/04 „Vnímání problematiky bezpečnostní politiky českou veřejností - sociologický výzkum“ a RM 01/06/04 „Komunikační strategie České republiky pro oblast bezpečnostní a vojenské politiky“, na něž v roce 2005 navazuje RM 01/04/05 „Mediální / komunikační strategie boje proti terorismu.“

12 Závěr: Priority České republiky v oblasti boje proti terorismu pro roky 2005 – 2007

Úroveň připravenosti České republiky na případný teroristický útok na jejím území, nebo proti jejím zájmům v zahraničí, je možné označit za odpovídající geostrategické poloze státu a úrovni jeho zapojení do aktuální fáze celosvětového protiteroristického úsilí.

Podíl České republiky na aktivitách relevantních mezinárodních organizací, jichž je členem a které se vztahují k problematice boje proti terorismu, je třeba hodnotit jako významný a všestranný. Spolupráce členů bezpečnostní komunity s jejich protějšky v zahraničí, zejména v dalších členských zemích Evropské unie, je rovněž provozována na odpovídající úrovni.

Z aktuálně zaváděných kroků je třeba vysoce hodnotit pokrok v oblasti vnitrostátních legislativních a organizačních úprav, umožňujících orgánům České republiky efektivnější boj proti financování terorismu, respektive naplňování právních aktů mezinárodních institucí, jejichž rozhodnutí či doporučení je Česká republika vázána, a kterými jsou uvalovány a prováděny sankce vůči konkrétním osobám.

Řadu opatření organizační, technické či vědeckovýzkumné povahy, která jsou v České republice uplatňována a vztahují se alespoň částečně k problematice boje proti terorismu, je i ve srovnání s dalšími členskými státy Evropské unie na nadstandardní úrovni. Zejména to platí pro oblast systému krizového řízení a integrovaného záchranného systému, včetně prevence a připravenosti na vypořádání se s následky teroristického útoku za použití chemických, biologických, radiologických či jaderných látek. Jako vysoce kvalitní a vyžadující jen průběžné zkvalitňování v souladu s aktuálním celosvětovým vývojem, je třeba hodnotit i opatření v oblasti zajišťování bezpečnosti oblastí či cílů, potenciálně ohrožených teroristickým útokem, úpravu v oblasti kontroly vývozu a dovozu vojenských zbraní a vybavení a zboží a technologií dvojího užití.

V problematice terorismu hraje klíčovou roli prevence. Právě tento aspekt spadá do kompetence zpravodajských služeb a dalších bezpečnostních složek. Jedním ze základních předpokladů úspěšného boje proti terorismu je schopnost zpravodajských služeb včas získávat informace o teroristických organizacích, jejich financování, činnosti či připravovaných útocích. Z hlediska zajišťování a vyhodnocování informací je možné roli zpravodajských služeb považovat za stěžejní, jejich současné možnosti jsou však ve srovnání s jejich zahraničními partnery omezené.

S upřesněním stávajících oprávnění příslušných institucí musí být posílena také jejich vzájemná spolupráce, a to nejen na úrovni národní, ale i na úrovni mezinárodní. Bez sdílení potřebných informací a spolupráce jednotlivých orgánů nemůže být boj proti tomuto fenoménu úspěšný.

Zákonná oprávnění zpravodajských služeb, včetně stávajících oprávnění, musí být přesně vymezena, pokud jde o jejich účel, podmínky jejich uplatňování a jevy, kterých se týkají. Veškeré zákonné kompetence zpravodajských služeb musí být podrobeny účinné a nezávislé kontrole zejména mocí zákonodárnou či mocí soudní.

Vedle úkolů trvalé, dlouhodobé či průběžné povahy, jejichž plnění se zakládá na konkrétních zákonech, usneseních vlády, Bezpečnostní rady státu, atd., vyhláškách jednotlivých ministerstev a dalších úřadů, a na jejich dalších interních směrnících, jsou za **priority České republiky pro roky 2005 – 2006 v oblasti boje proti terorismu jednoznačně považovány následující kroky:**

- Ratifikace a plná implementace obsahu Úmluvy Organizace spojených národů o potlačování financování terorismu; současný stav, kdy je Česká republika jedinou zemí Evropské unie,

kteřá Úmluvu dosud neratifikovala, zásadním způsobem znevěrohodňuje míru zapojení státu do aktuální fáze celosvětového protiteroristického úsilí.

- Zajištění takové úrovně relevantních oprávnění zpravodajských služeb a Policie České republiky, vztahujících se k oblasti boje proti terorismu, která odpovídá úrovni jejich partnerů v dalších zemích Evropské unie a bere v potaz současnou úroveň moderních technologií, které jsou v masovém měřítku zneužívány zločineckými strukturami, včetně teroristů.
- Vytvoření komplexního dokumentu, který by zmapoval problematiku kybernetických hrozeb z hlediska bezpečnostních zájmů České republiky.
- Vytváření srozumitelných doporučení pro nejširší veřejnost v České republice k chování v případě mimořádných událostí.
- Co nejrychleji zajistit funkčnost vládního utajeného spojení a dalších mechanismů, které umožní pružnou výměnu otevřených i klasifikovaných informací v rámci státní správy, samosprávy, včetně koordinace a předávání informací na mezinárodní úrovni (propojení mezinárodních komunikačních systémů, zejména systémů, obsahujících klasifikované informace, s komunikačními systémy v rámci České republiky) a předávání informací od a do zastupitelských úřad České republiky.
- Připravenost záchranných složek integrovaného záchranného systému a vybraných orgánů krizového řízení systému krizového řízení na zvládnutí potenciálních hrozeb a z nich vyplývajících možných krizových situací musí být i nadále trvale prověřována, včetně konání relevantních cvičení a jejich důsledného vyhodnocování.
- Materiální a personální zvládnutí výkonu celé protiteroristické agendy v České republice.

Veškerá protiteroristická opatření, ke kterým v České republice je a bude přistupováno, jsou koncipována s respektem k ochraně základních lidských práv a svobod.

NÁRODNÍ AKČNÍ PLÁN BOJE PROTI TERORISMU: ČASTO KLADENÉ OTÁZKY

CO JE DOKUMENT NÁRODNÍ AKČNÍ PLÁN BOJE PROTI TERORISMU?

Jedná se o klíčový veřejně přístupný dokument, který shromažďuje všechny základní úkoly, které je v rámci České republiky třeba splnit, aby se zvýšila připravenost země k reakci na možnost teroristického útoku proti jejím zájmům doma i ve světě. Zároveň tento text představuje jasnou deklaraci země o schopnostech dostát svým závazkům, které vyplývají z jejího členství v Severoatlantické alianci, z jejího úsilí stát se členem Evropské unie a z její angažovanosti ve většině mezinárodních organizací, které jsou oporou světového řádu na počátku 21. století.

JE NAP JEDNORÁZOVÝM DOKUMENTEM, S ČASOVĚ OMEZENOU PLATNOSTÍ?

Národní akční plán boje proti terorismu (dále jen "NAP") postihuje nejenom aktuální vývoj situace v zemi a ve světě, ale je základním programovým dokumentem, který bude vláda ČR v závislosti na vývoji v oblasti boje proti terorismu a přijímaných vnitropolitických opatření dle potřeby aktualizovat.

JEDNÁ SE O SPECIFICKY DOMÁCÍ ZÁLEŽITOST, NEBO JSOU PODOBNÉ DOKUMENTY VYTVÁŘENY I JINDE VE SVĚTĚ?

Vzorem pro vytvoření NAP byl dokument "Usnesení a akční plán mimořádného zasedání Evropské rady", zveřejněný dne 21. září 2001 v Bruselu. Jeho text navazoval na "Společné euro-americké ministerské prohlášení o boji proti terorismu", přijaté, rovněž v Bruselu, 20. září 2001.

Rozpracováním jejich obsahu byla tzv. "Road Map" Rady EU ze dne 17. října 2001, obsahující řadu konkrétních doporučení. Tento text se stal modelem, podle kterého vznikly akční plány některých jednotlivých zemí EU, včetně kandidátských států (například Maďarska). Po teroristických útocích v Madridu v roce 2004 byla „Road Map“ přeměněna v Akční plán Rady EU proti terorismu, který je aktualizován nejméně jednou za půl roku, tedy během každého předsednictví Evropské unie.

Přitom je třeba zdůraznit, že ne všechny jednotlivé země EU své Akční plány vytvářejí. Řada z nich se spokojila s implementováním souhrnného Akčního plánu EU.

Ani evropské dokumenty nejsou jedinými protiteroristickými akčními plány na světě. Už od roku 2000 existuje protiteroristický akční plán Společenství nezávislých států, delší tradici má **Akční plán boje proti kybernetickému terorismu** (USA) atd. Vedle toho existují periodicky se obnovující nebo až po 11. září 2001 vytvořené protiteroristické akční plány mnoha mezinárodních organizací (**Euroatlantická rada partnerství**, Organizace pro bezpečnost a spolupráci v Evropě atd.). Jejich forma a propracovanost se přitom značně liší.

Dalšími dokumenty, které se zabývají problematikou vyhodnocování opatření v oblasti boje proti mezinárodnímu terorismu, jsou zprávy České republiky k naplňování závazků vyplývajících z rezoluce Rady bezpečnosti OSN č. 1373 (2001) k boji proti mezinárodnímu terorismu.

JAKÝ BYL ČASOVÝ HARMONOGRAM PRÁCE NA NAP?

Okamžitě po 11. září 2001 byly v rámci Ministerstva vnitra zahájeny analytické práce, mapující opatření, která byla prováděna v rámci aktuální protiteroristické kampaně doma i ve světě.

Dne 25. září 2001 Bezpečnostní rada státu usnesením č. 208/D uložila ministru vnitra úkol vyhodnotit "Společné euro-americké ministerské prohlášení o boji proti terorismu" (dále jen "Prohlášení"), přijaté v Bruselu dne 20. září 2001. Zároveň se ukázalo nutné vyhodnotit i "Usnesení a akční plán

mimořádného zasedání Evropské rady” (dále jen ”Usnesení”) ze dne 21. září 2001, které je praktickou konkretizací výše uvedeného ”Prohlášení”.

Dne 27. září 2001 se ministr vnitra na jednání Ústředního krizového štábu zavázal, že analýzu výše uvedeného ”Prohlášení” a ”Usnesení” připraví do příštího zasedání Ústředního krizového štábu, tedy do dne 5. října 2001. Tento úkol byl splněn (výsledkem byl nepublikovaný text ”Analýza důsledků ”Společného euro-amerického ministerského prohlášení o boji proti terorismu” ze dne 20. září 2001 a ”Usnesení a akčního plánu mimořádného zasedání Evropské rady” ze dne 21. září 2001 pro Českou republiku”.

Ve druhé fázi Ministerstvo vnitra vypracovávalo v meziresortní součinnosti analýzu k témuž tématu. Získané podklady byly do konce roku 2001 zapracovány do dokumentu **”Vyhodnocení připravenosti České republiky plnit úkoly, vyplývající ze ”Společného euro-amerického ministerského prohlášení o boji proti terorismu” z 20. září 2001 a ”Usnesení a akčního plánu mimořádného zasedání Evropské rady” z 21. září 2001”** (dále jen ”Vyhodnocení”).

Usnesením č. 1364 ze dne 19. prosince 2001 vláda uložila ministru vnitra úkol zpracovat a do konce března 2002 předložit ”Národní akční plán České republiky boje proti terorismu”. Bezprostředním východiskem pro jeho strukturu byl právě text ”Vyhodnocení”, který byl do NAP beze zbytku zapracován.

V dalším období prošel NAP vnitroresortním a meziresortním připomínkovým řízením a jeho obsah byl konzultován s řadou odborníků a průběžně aktualizován v souvislosti s vývojem ve světě.

Při přípravě, vyhodnocování a aktualizaci NAP bylo zapotřebí důkladně analyzovat příslušné mezinárodní dokumenty a legislativní úpravu, zpracovat množství podkladového materiálu ze široké škály oblastí, projednat řadu multidisciplinárních opatření na meziresortní úrovni, stanovit termíny a gesce u jednotlivých opatření, způsob jejich financování a vyřešit případné rozpory. Zároveň byl NAP průběžně aktualizován v závislosti na mezinárodním dění. Vznikl tak komplexní materiál, zahrnující řadu oblastí, souvisejících s bojem proti terorismu.

Vláda České republiky schválila NAP dne 10. dubna 2002 svým usnesením č. 385 a uložila ministru vnitra NAP každoročně vždy k 31. prosinci aktualizovat.

První aktualizací proces NAP se tedy vztahuje k datu 31. prosince 2002 a jeho výsledkem je dokument ”Národní akční plán boje proti terorismu / Aktualizované znění pro rok 2003/, který byl přijat usnesením vlády ze dne 14. dubna 2003 č. 361.

Druhý aktualizací proces NAP se vztahuje k datu 31. prosince 2003 a jeho výsledkem je dokument ”Národní akční plán boje proti terorismu / Aktualizované znění pro rok 2004/, který byl přijat usnesením vlády ze dne 19. května 2004 č. 479.

Výsledkem třetího aktualizací procesu NAP je dokument ”Národní akční plán boje proti terorismu /Aktualizované znění pro roky 2005 - 2007/, který byl přijat usnesením vlády ze dne 16. listopadu 2005 č. 1466.

KDO JE AUTOREM TEXTU NAP?

Koordinátorem aktivit, souvisejících s přípravou, vyhodnocením a každoroční aktualizací NAP je odbor bezpečnostní politiky Ministerstva vnitra. Spolugestorem tvorby tohoto dokumentu je Ministerstvo zahraničních věcí, které je autorem Preambule dokumentu. Na tomto místě je třeba pověřeným pracovníkům Ministerstva zahraničních věcí vyjádřit naše poděkování za jejich vstřícnou, odpovědnou a pečlivou spolupráci s naším resortem. Poděkování za pomoc při zpracování podkladů a za odbornou konzultaci k jednotlivým opatřením náleží i pracovníkům útvarů Ministerstva vnitra, Policie ČR a jednotlivých dalších resortů.

JAK VYZNÍVÁ SROVNÁNÍ NAP S OBDOBNÝMI ZAHRANIČNÍMI DOKUMENTY?

Jednotlivé země - pokud vůbec akční plány boje proti terorismu vytvářely - volily rozsah a intenzitu opatření podle řady faktorů (své velikosti, lidnatosti, geostrategické polohy, odhadovaného rizika, svého zapojení do odvetných opatření, atd.).

Některé akční plány byly pojaty velmi obecně, spíše než o akční plány se jedná o souhrny vizí. Obecnost "Road Map" Rady EU vyplývá z podstaty nadstátu, kterým EU je, a který musí sladit zájmy řady členských zemí. Ve srovnání s jinými protiteroristickými akčními plány je NAP České republiky patrně nejkompexnějším dokumentem, který v tomto ohledu zatím vznikl.

Velké uznání Národnímu akčnímu plánu boje proti terorismu (a vůbec celému protiteroristickému úsilí České republiky) vyjádřili členové hodnotící mise Rady EU pro sledování úrovně protiteroristických opatření, kteří Českou republiku navštívili v listopadu 2004.

LZE TVRDIT, ŽE BEZ MEZINÁRODNÍHO TLAKU BY NAP NEVZNIKL?

Již od roku 2000 v rámci Ministerstva vnitra vznikala utajovaný koncepční materiál, věnující se problematice terorismu. Je jím "Studie připravenosti ČR na řešení hrozby teroristických útoků". Vývoj událostí po 11. září 2001 práci v tomto ohledu značně urychlil a zintenzívnil. Aktuální situace si přitom vyžádala přehodnocení některých dosud plánovaných kroků a jejich úzkou koordinaci s kroky, probíhajícími jinde ve světě, zejména v zemích Evropské unie. Tento materiál byl jedním z výchozích podkladů pro vytvoření NAP.

Bez událostí ze dne 11. září 2001 by materiál obdobný NAP s největší pravděpodobností vznikala pomaleji, byl by jinak strukturován, jinak by se jmenoval a byl by patrně zcela neveřejný, ale rozhodně by se bez něj ČR v dlouhodobém horizontu neobešla. V takovémto rozsahu a hloubce nemá NAP jako otevřený materiál v ČR v oblasti boje proti terorismu precedent.

NEHROZÍ, ŽE NAP BUDE ZNEUŽIT JAKO NÁSTROJ PRO OMEZENÍ OBČANSKÝCH PRÁV A SVOBOD?

Ačkoli je smutnou skutečností, že některé země či mezinárodní organizace aplikují současnou konstelaci pro řešení svých omezených zájmů a snaží se z ní, alespoň do jisté míry, "vytěžit vlastní kapitál", Českou republiku rozhodně nelze považovat za zemi, která by chtěla současné vlny protiteroristických opatření zneužít pro drakonické omezení osobních svobod svých občanů. NAP sám prošel řadou připomínkových míst, což mimo jiné zaručilo legislativní soulad navrhovaných opatření se závazky v oblasti ochrany lidských práv a svobod, jimiž je ČR vázána.

Rozhodně jsme si vědomi nutnosti vyváženého postupu v některých citlivých otázkách. Naprosté bezpečí je, navzdory jakkoli důkladným bezpečnostním opatřením, fikcí.

Chápeme, že ve snaze po dokonalé bezpečnosti bychom se mohli vydat na nebezpečnou cestu směrem k policejnímu státu. To by byl konec s normálním životem našich občanů. A omezením našeho normálního života by vlastně teroristé svůj boj vyhráli.

Snaha o zachování "normálního života" společnosti, a to včetně současné vypjaté doby, kdy se riziko teroristického útoku nedá podceňovat, je výzvou celému společenství demokratických států. Pro skutečně demokratickou zemi musí být svoboda a bezpečnost nedělitelná.

NEJEDNÁ SE O NAPROSTO ZBYTEČNÉ KROKY, PROTOŽE ČESKÉ REPUBLICĚ ŽÁDNÉ NEBEZPEČÍ ZE STRANY MEZINÁRODNÍHO TERORISMU NEHROZÍ?

Bylo by chybou se domnívat, že Česká republika je středem světa, který je cílem všech teroristických skupin, stejně jako věřit, že jakákoli nebezpečí se tomuto státu vyhnou. Česká republika je v současné protiteroristické kampani natolik zaangažována (vyslání lékařů a vojáků do Afghánistánu a Kuvajtu, pořádání summitu NATO v roce 2002, atd.), že toto riziko nelze bagatelizovat.

Již před útoky na USA v září 2001 se v České republice, ale i v okolních zemích, začalo nově koncipovat tzv. krizové řízení. To v sobě zahrnuje i plánování opatření proti různým druhům bezpečnostních rizik ohrožujících moderní společnost, včetně terorismu. Útok na Světové obchodní centrum ukázal, že ti, kteří považovali jakékoli snahy o investice do krizového řízení za plýtvání prostředky, či dokonce za hysterii, se mýlili. Události z 11. září 2001 tak přispěly k argumentům, zdůrazňujícím nezbytnost tohoto - relativně nového - systému.

Národní akční plán boje proti terorismu (Aktualizované znění pro léta 2005 - 2007)

Editoři: Mgr. Oldřich Krulík, Mgr. Petr Svačina

Vydalo Ministerstvo vnitra České republiky
Nad Štolou 3, 170 34 Praha 7

Praha 2005